

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Zaaknummer : 00606863
Ons Kenmerk : ODH-2021-00050757
Datum : 29 maart 2021

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Opdracht in de zin van artikel 3.18 lid 1 van de Wet natuurbescherming aan grondgebruikers om bij de uitvoering van het beheer door afschot van grauwe gans, brandgans en kolgans op grond van de provinciale vrijstelling gebruik te maken van lokvogels, lokgeluiden en lokvoer. De opdracht geldt voor het gehele grondgebied van de provincie Zuid-Holland en geldt tot en met 31 oktober 2021.

Besluit

Wij besluiten:

- I. een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming te geven aan grondgebruikers om bij de uitvoering van het beheer door afschot van grauwe gans, brandgans en kolgans op grond van de provinciale vrijstelling (geregeld in art. 3.61 lid 1 Omgevingsverordening Zuid-Holland) gebruik te maken van niet-levende lokvogels, een middel waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is;
- II. de voorschriften 1 tot en met 4 te verbinden aan de opdracht;
- III. dat deze opdracht een geldigheidsduur heeft vanaf de datum volgend op dag van bekendmaking van dit besluit tot en met 31 oktober 2021.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

art. 5.1-2e

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de opdracht schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende jachthouders, die allen lid zijn van binnen provincie Zuid-Holland gelegen Wildbeheereenheid.

Voorschriften voor de uitvoerder

2. Het gebruik van lokvogels beperkt zich tot niet-levende lokvogels. Het te gebruiken lokvoer mag niet vergiftigd of verdovend zijn.
3. De uitvoerder van de opdracht dient te voldoen aan de gestelde uitvoeringsregels, zoals vermeld op het uitvoeringsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
4. De uitvoerder van de opdracht dient (een kopie van) het uitvoeringsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, te kunnen tonen.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

De looptijd van de ontheffing van 28 januari 2016¹ voor het opzettelijk verontrusten en doden van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen en Canadese ganzen op grond van het Faunabeheerplan ganzen Zuid – Holland 2015 – 2020, is 31 oktober 2020 verstreken. Die ontheffing maakte het mogelijk om (onder andere) gebruik te maken van lokvogels (niet blind of verminkt), lokfluiten, lokvoer en mechanische en elektronische instrumenten en geluidsnabootsingen.

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Die voorziet in landelijke en provinciale vrijstellingen voor het - onder andere - doden van bovengenoemde ganzensoorten door grondgebruikers. Een ontheffing daarvoor is dus niet meer nodig. De provinciale vrijstellingen voorzien evenwel niet of niet volledig in het gebruik van bovengenoemde lokmiddelen die op grond van bovengenoemde ontheffing bij het doden gebruikt mochten worden. Deze middelen (in de Wet natuurbescherming aangeduid met methoden) zijn wel nodig om het afschot effectief te kunnen uitvoeren. Om bovenstaande redenen (die wij hierna toelichten) hebben wij besloten om aan grondgebruikers op te dragen om gebruik te maken van deze methoden.

Procedure

De reguliere voorbereidingsprocedure van titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 Wet natuurbescherming zijn toegepast op deze beschikking.

Bevoegd gezag

Het gebruik van de methoden vindt plaats binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het geven van de opdracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Op grond van de artikelen 3.3 lid 2 en 3.15 lid 3 Wnb jo. 3.61 lid 1 jo. bijlage III onderdeel B Omgevingsverordening Zuid-Holland zijn grondgebruikers vrijgesteld van de verbodsbepalingen voor het doden en vangen van – onder andere - grauwe gans, brandgans en kolgans, met dien verstande dat de uitvoering daarvan plaatsvindt met inachtneming van de middelen genoemd in lid 5 van art. 3.61 Omgevingsverordening Zuid-Holland. Daarin zijn geen lokmiddelen opgenomen.

Op grond van artikel 3.3 lid 5 sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden in art. 3.9 lid 1 (middelen) en lid 2 (methoden) Bnb. Tot de toegestane methoden behoren lokvogels, lokgeluiden (inclusief elektronische lokgeluiden)² en lokvoer.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

¹ Besluit d.d. 28 januari 2016 (verzonden 8 februari 2016), kenmerk ODH-2015-00745305 (zaaknr. 00440647), gewijzigd bij beslissing op bezwaar van 8 november 2016, kenmerk PZH-2016-570065450.

² Zie noot 182 in de NvT bij artikel 3.9 Bnb.

Beoordeling

De inmiddels verlopen ontheffing, die nog onder de werking van de Flora- en faunawet is verleend, voorzagt ook in de mogelijkheid om bij het ganzenbeheer door middel van het geweer gebruik te maken van lokmiddelen. Die praktijk moet worden gecontinueerd in afwachting van het nieuwe Faunabeheerplan ganzen. Het doel van het populatiebeheer is om zo snel mogelijk een zo groot mogelijk aantal van de genoemde overzomerende ganzensoorten te verminderen. Daarvoor is een zo effectief mogelijk afschot nodig. Dat wordt gerealiseerd door de dieren zo dicht mogelijk bij de schutter te laten komen zodat met één schot het dier wordt gedood. Zonder de lokmiddelen komen de ganzen namelijk niet in de buurt. Dat bemoeilijkt niet alleen het afschot maar maakt ook de trefzekerheid kleiner en vergroot daarmee de kans op aangeschoten dieren. De werkwijze met lokmiddelen dient dus ook het belang van dierenwelzijn. De effectiviteit wordt aanzienlijk groter bij gebruik van een combinatie van lokvogels met geluid en lokvoer. Zo kunnen bijvoorbeeld ganzen via lokgeluiden in combinatie met wat extra voer telkens naar dezelfde locaties worden gelokt bijv. daar waar wat achtergebleven aardappelen in het veld liggen of bij een randje tarwe dat de agrariër bewust heeft laten staan.

Methoden

Artikel 3.9 lid 2 Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g).

Wel hebben wij in voorschrift 2 het gebruik van lokvogels en lokvoer beperkt tot dode lokvogels en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is. Dit komt overeen met de landelijke vrijstellingsregeling voor het doden van de Canadese gans in artikel 3.1 lid 1 jo. 3.3 lid 2 Regeling natuurbescherming, zodat de regeling omtrent het gebruik van lokmiddelen gelijk is voor alle 4 betrokken ganzensoorten. Daarnaast is het gebruik van vergiftigd of verdovend lokvoer niet selectief. Andere vogels en dieren die het lokvoer eten kunnen hierdoor in gevaar komen. Bovendien is vergiftigd lokvoer schadelijk voor de natuur.

Duur van de opdracht

De duur van de opdracht komt overeen met het seizoen waarin vrijwel alleen standganzen hier verblijven. Dat is tot en met oktober. Daarna komen de (trekkende) winterganzen naar Nederland. Winterganzen worden niet beheerd.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de opdracht te kunnen uitvoeren.

Conclusie

Op grond van het bovenstaande dragen wij – in aanvulling op de provinciale vrijstelling voor het doden van de grauwe gans, kolgans en brandgans met het geweer – grondgebruikers op om daarbij gebruik te maken van niet-levende lokvogels, een middel waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer.

DUKE's Carbon Dioxide

(toelatingsnummer: NL-0012083-0000)

Toegestaan is uitsluitend het professionele gebruik als middel voor het doden van gevangen wilde ganzen op en in de omgeving van luchthavens ter bevordering van de luchtvaartveiligheid, en voor het beheer van ganzen in landbouwgebieden ter voorkoming van vraatschade aan gewassen.

Product type: 15 (avicide)

Werkzame stof: kooldioxide (EC Nr 204-696-9)

Gehalte: 100%

Toelatinghouder: Duke Faunabeheer, Schoepenweg 24, 8243 PX Lelystad, Nederland

Datum van toelating: 1 juni 2015

Het middel mag uitsluitend worden toegepast met instemming van het per locatie bevoegd gezag in het kader van de Flora- en faunawet. Toepassing van het middel moet onderdeel zijn van een geïntegreerd plaagdierbestrijdingsbeleid (IPM). Methoden voor het weren of verjagen van de dieren kunnen hiervan deel uitmaken.

Gebruiksaanwijzing

DUKE's Carbon Dioxide wordt toegepast om ganzen, die overlast veroorzaken, na het vangen te doden. De gevangen ganzen worden in een gesloten ruimte gedurende 5 minuten blootgesteld aan een kooldioxideconcentratie van 70-90%. Deze concentratie moet na maximaal 1 minuut bereikt zijn. Het vervoer van levende ganzen naar de container dient tot een minimum worden beperkt.

Algemene instructie vooraf:

- Om voldoende werkzaamheid te garanderen en onnodig lijden van de ganzen te voorkomen moet de toevoer van kooldioxide in de containers voldoende zijn om de concentratie van 70 tot 90% (v/v) te bereiken binnen 1 minuut. Dat kan bereikt worden door de flow rate en het volume van de containers (bijvoorbeeld door verdelen in compartimenten) op elkaar aan te passen, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal ganzen dat gedood moet worden.
- Voordat gestart wordt met het doden van ganzen moet de juiste flow rate ten opzichte van het volume van de gaskamer empirisch worden vastgesteld.

Algemene instructies bij de toepassing van kooldioxide bij het doden van ganzen:

- Controleer aan de druk van de gascilinder of er voldoende kooldioxide beschikbaar is.
- Plaats de ganzen in een afsluitbare container.
- Sluit de container.
- Voer met hiervoor geschikte doseer- en meetapparatuur kooldioxide aan de ruimte toe, totdat na maximaal 1 minuut de doelconcentratie van 70-90% is bereikt. Hiervoor is een kooldioxide detector aan de buitenkant van de container geplaatst.
- Voorkom bevriezing van de toevoerslangen door expansie van het gas.
- Sluit de toevoer van kooldioxide af en wacht minimaal 5 minuten.
- Controleer of de dieren overleden zijn, via een observatieluik of -venster.

- Indien de dieren overleden zijn, open dan de container in de buitenlucht of op een andere goed geventileerde plaats, zodat de kooldioxide kan ontsnappen. Wacht met betreden van de container tot de concentratie in de container gedaald is tot beneden 5000 ppm (0,5%).
- Voer de dode ganzen af naar de eindbestemming.

Nadere instructies voor de veiligheid van de werknemer:

- Wordt de container in een gesloten ruimte geopend, dan dient het volume van deze ruimte minimaal 180 maal het volume van de container te bedragen, zodat de 8 uur grenswaarde voor kooldioxide niet wordt overschreden.
- In incidentele gevallen indien de container of de ruimte waarin de container staat tijdens of korte tijd na beëindiging van de werkzaamheden betreden moet worden, dient een meting van de kooldioxideconcentratie uitgevoerd te worden met een persoonlijke kooldioxidedetector. Indien de concentratie kooldioxide de 15 minuten grenswaarde overschrijdt dienen geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt te worden.
- Als grenswaarde voor het betreden van de ruimte worden de beroepsmatige blootstellingslimieten voor kooldioxide gehanteerd: MAC-TGG 15 minuten: 15000 ppm (1,5%) en MAC-TGG 8 uur: 5000 ppm (0,5%).

Risico's en waarschuwingen

WAARSCHUWING

Bevat gas onder druk;
kan ontploffen bij verwarming.
Verstikkend in hoge concentraties.

OPSLAG

Op een goed geventileerde plaats bewaren.

Opslagcondities

Cilinders goed vastzetten om omvallen te voorkomen. Bewaar de houder beneden 50°C in een goed geventileerde ruimte. Houdbaarheid: 5 jaar.

Binnendringen van vocht in de houder moet worden voorkomen. Voorkom terugstroming in de houder. Gebruik goed gespecificeerde apparatuur die geschikt is voor dit product, bij de toegepaste druk en temperatuur. Raadpleeg uw leverancier in geval van twijfel. De installatie regelmatig op lekkage controleren. Raadpleeg de instructies van de leverancier, hoe om te gaan met de houder.

Zaaknummer : 01026007
Ons Kenmerk : ODH323935
Datum : 08-06-2022

Beschikking

Wet natuurbescherming – Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om de omvang van de standganzen populatie gedurende de periode 15 mei tot en met 31 juli in Zuid-Holland te beperken conform het op 14 december 2021 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 - 2027. Het gaat om de volgende ganzensoorten: de grauwe gans (*Anser anser*), de Canadese gans (*Anser canadensis*) en de gedomesticeerde grauwe gans (ook aangeduid met soepgans) (*Anser anser forma domestica*). Het beperken van de omvang van de populaties van deze soorten zal geschieden door het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld al dan niet in combinatie met een vangkraal en honden, niet zijnde lange honden.

Besluit

Wij besluiten:

- I. een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming te geven aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans (ook aangeduid met soepgans) in de provincie Zuid-Holland;
- II. dat bij de uitvoering van deze opdracht enkel gebruik kan worden gemaakt van de volgende methoden en middelen:
 - het doden met gebruikmaking van het middel DUKE's Carbon Dioxide, indien en voor zover dat krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden is toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om dat middel toe te passen;
 - het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;
 - honden, niet zijnde lange honden.
- III. de voorschriften 1 tot en met 9 te verbinden aan deze opdracht;
- IV. dat deze opdracht geldig is in de periode van 15 mei tot en met 31 juli gedurende de looptijd van het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027, te weten tot 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

[art.5.1-2e](#)

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlagen

1. Zienswijzen op het ontwerpbesluit vangen en doden van ganzen met reactie
2. Etikettering van DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer NL-0012083-0000) van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (ODH-2021-00073385).

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:
 - a. de jachthouder in zijn jachtveld;
 - b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wilfbeheereenheid;
 - c. leden van de wilfbeheereenheid;
 - d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.

De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad.

2. Alle personen die deelnemen aan een bestrijdingsactie dienen op de hoogte te zijn van de inhoud van dit besluit.
3. De uitvoerder van deze opdracht dient dit besluit fysiek dan wel digitaal tijdens een bestrijdingsactie bij zich te dragen, alsmede (een kopie van) de schriftelijke toestemming waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld.
4. Uiterlijk de dag voorafgaand aan de actie dient vóór 20:00 uur door de uitvoerder melding te worden gemaakt bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, afdeling Toezicht en handhaving, team Groene Wetten. E-mailadres voor meldingen is meldingWnb@ozhz.nl, telefoonnummer is 078-7708081 (inspreken op antwoordapparaat). Hierbij moet de uitvoeringscode vermeld worden, evenals de locatie, de datum en het tijdstip waarop de bestrijdingsactie zal plaatsvinden.
5. Honden (niet zijnde lange honden) mogen enkel worden gebruikt voor het bijeendrijven van de ganzen.
6. De toepassing van CO₂ dient te gebeuren volgens de etikettering van DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer NL-0012083-0000) van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Bij een nieuwe etikettering dient conform de meest actuele versie te worden gehandeld.
7. Gevangen exemplaren van soorten waarop deze opdracht niet ziet, dienen onmiddellijk in vrijheid te worden gesteld.
8. Plastic merktekens, welke zich bevinden op gedode ganzen, dienen te worden geregistreerd op www.geese.org.
9. Metalen merktekens, welke zich bevinden aan gedode ganzen, moeten onder opgave van plaats en datum worden gemeld bij het Vogeltrekstation, via www.griel.nl.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 31 juli 2021 is de vorige opdracht¹ voor het vangen en doden van standganzen² door het gebruik van CO₂ en bijbehorende middelen in de provincie Zuid-Holland verlopen. Het beheer in deze opdracht was gebaseerd op het bij besluit van 18 februari 2021 opnieuw goedgekeurde Faunabeheerplan van 10 november 2015 voor de periode van 1 maart 2021 tot 1 oktober 2021³. Inmiddels is bij besluit van 14 december 2021 het nieuwe Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027 (verder: FBP) door ons goedgekeurd. Aangezien de streefstanden van de populaties grauwe gans, Canadese gans en soepgans, zoals vastgelegd in het FBP, nog niet zijn bereikt, geven wij de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) opdracht om de populatieomvang van deze standganzen te beperken, door middel van het vangen en het doden door het gebruik van CO₂ en bijbehorende middelen.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en artikel 5.1 van de Wet natuurbescherming (hierna ook: Wnb) zijn op deze beschikking van toepassing.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het geven van de opdracht.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen vanaf 22 april 2022 tot en met 2 juni 2022.

Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht door:

- Indiener 1;
- Utopie Advocaten, namens de stichtingen Animal Rights en Fauna4Life.

De zienswijzen van indiener 1 (nr. 1 t/m 5) en de stichtingen Animal Rights en Fauna4Life (Nr. 6 t/m 17) zijn samengevat en weergegeven in de bijlage onderaan het besluit. In de bijlage onderaan het besluit is tevens onze reactie weergegeven.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn de volgende wijzigingen aangebracht.

- Voorschrift 2 uit de ontwerp-beschikking, waarin was vastgelegd dat de FBE voorwaarden kan stellen bij het verlenen van een toestemming, bleek overbodig en is geschrapt.
- De ingediende zienswijzen inclusief een reactie daarop zijn onderaan het besluit toegevoegd.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Op grond van artikel 3.1, eerste lid van de Wnb is het verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te doden of te vangen.

Op grond van artikel 3.4, eerste lid, onderdeel a, onder 2 van de Wnb is het verboden om, indien het vangen of doden van vogels als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid van de Wnb, bij of krachtens de Wnb is toegestaan, deze vogels te vangen of te doden met onder meer methoden voor massaal of niet-selectief vangen of doden van vogels.

¹ Besluit van 6 mei 2021, kenmerk: ODH-2021-00035081, zaaknummer 00590541.

² Standganzen worden in het faunabeheerplan als volgt gedefinieerd: "Ganzen die in Nederland broeden en hun jaarcyclus (vrijwel) volledig in of nabij Nederlandse broedgebieden voltooien. In andere bronnen worden deze ganzen ook wel zomerganzen of overzomerende ganzen genoemd, alhoewel ze ook in de winterperiode in Nederland verblijven. De naam standgans maakt duidelijk dat deze ganzen zomer en winter in Nederland verblijven."

³ Besluit van GS van Zuid-Holland d.d. 18 februari 2021, kenmerk PZH-2021-765719412.

Op grond van artikel 3.18, eerste lid van de Wnb kunnen wij aan faunabeheereenheden of wildbeheereenheden, aan andere samenwerkingsverbanden van personen, of aan personen opdracht geven om, in afwijking van – onder andere – het bepaalde bij of krachtens artikelen 3.1 en 3.4, eerste lid van de Wnb, de omvang van een bij de opdracht aangeduide populatie van vogels te beperken. Deze opdracht kan worden verleend voor de redenen, genoemd in artikel 3.17, eerste lid, onderdeel a van de Wnb. Artikel 3.3, vierde lid van de Wnb is van overeenkomstige toepassing op de opdracht. Dit betekent dat de opdracht alleen kan worden gegeven als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, één of meer belangen met de opdracht worden gediend en de maatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten. Op grond van artikel 3.18, vierde lid van de Wnb kan tevens opdracht worden gegeven voor het beperken van de omvang van populaties exoten of verwilderde dieren.

Bij het geven van een opdracht dienen wij op grond van artikel 3.25, eerste lid van de Wnb de middelen aan te wijzen die voor het vangen en doden van de vogels mogen worden gebruikt. Ook dienen wij op grond van artikel 3.18, eerste lid, jo. artikel 3.3, vijfde lid van de Wnb in elk geval voorschriften op te nemen, respectievelijk regels te stellen over de middelen, methoden of installaties die bij het vangen of doden van vogels worden gebruikt, de tijd en plaats waarvoor de opdracht geldt, en de wijze waarop het risico voor het behoud van de vogelstand wordt beperkt.

Beleid

In 2013 is het Ganzenbeleidskader voor Zuid-Holland⁴ vastgesteld. Ten aanzien van de zomerpopulaties van de diverse ganzensoorten die in Zuid-Holland verblijven, vermeldt het ganzenbeleidskader het volgende:

“Ganzen, voor zover inheems, zijn beschermde vogels op grond van de Flora- en faunawet (nu Wnb). Dat betekent dat zij alleen mogen worden bestreden als er sprake is van aantoonbare schade aan een in de wet genoemd erkend belang en er geen andere bevredigende oplossingen zijn. In dat geval kunnen Gedeputeerde Staten een vrijstelling, aanwijzing of ontheffing verlenen.

Gedeputeerde Staten willen de inheemse ganzenpopulaties in Zuid-Holland duurzaam in stand houden, waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen:

- *de omvang van de van nature voorkomende populaties ganzen, in relatie tot;*
- *de schade aan landbouwgewassen;*
- *de veiligheid en volksgezondheid;*
- *de schade aan flora en fauna (natuurwaarden);*
- *de beschikbare financiën voor schadetegemoetkomingen.*

Daarom is afgesproken:

- *met reductie van de populatie standganzen, de schade veroorzaakt door ganzen terug te brengen naar een acceptabel niveau;*
- *exoten en verwilderde gedomesticeerde soorten te bestrijden.*

Op termijn zullen hierdoor de natuurgebieden een belangrijk deel van de ganzen kunnen herbergen, zal de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en wordt voldaan aan de internationale verplichtingen voor trekganzen.

De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie worden vastgelegd in een FBP voor ganzen. Dit FBP is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het met de FBE overeengekomen beleid vormt het uitgangspunt voor de concrete uitwerking in het FBP Ganzen.”

⁴ Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en bijbehorende Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2014, Provinciaal Blad 2015 nr. 3157. ODH323935

Beoordeling

Algemeen

Het door de FBE beoogde ganzenbeheer wordt in het FBP onderbouwd. Voor een volledige omschrijving en onderbouwing van het gewenste beheer, staat van instandhouding en de schades verwijzen wij naar dit FBP. Voorliggende opdracht wordt uitgevoerd in aanvulling op de zomerganzenonthefing⁵ waarbij deze opdracht het gebruik en toepassing van enkele aanvullende methoden en een middel mogelijk maakt om de beoogde streefstanden te kunnen behalen.

Streefstanden

De streefstanden zoals opgenomen in het FBP zijn tot op heden nog niet bereikt (zie tabel 1). Voor de gehele looptijd van het FBP zijn de volgende streefstanden vastgesteld: 35.500 grauwe ganzen en een minimum aan Canadese ganzen en soepganzen. Bij deze populaties zijn de risico's voor de vliegveiligheid en de schade aan gewassen aanvaardbaar volgens het FBP.

Tabel 1: streefstand per ganzensoort en populatiegrootte in 2021 in Zuid-Holland

	Streefstand 2022	Aantallen juli 2021
Grauwe gans	35.500	102.029
Canadese gans	minimaal	28.140
Soepganzen	minimaal	2.440

Beheer van standganzen

Om de bovengenoemde streefstanden te bereiken worden gedurende de looptijd van het FBP meerdere methoden van beheer toegepast op de standganzen populaties, waaronder afschot en nestbehandeling. Daarnaast worden locatie-specifieke maatregelen getroffen, zoals het weren en verjagen van ganzen.⁶ Voor afschot, nestbehandeling en eierbewerking zijn vrijstellingen van toepassing. Verder is er onlangs een ontheffing voor afschot ter inzage gelegd.

Landelijke vrijstelling

De Canadese gans staat op de landelijke vrijstellingslijst (artikel 3.15 en artikel 3.16 van de Wnb). Dit betekent dat deze soort in het gehele land mag worden bestreden alsmede de nesten en eieren worden bewerkt o.a. in relatie tot landbouwschade en schade aan de fauna. Het betekent tevens dat er daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soort. Deze vrijstelling geldt uitsluitend voor grondgebruikers.

Provinciale vrijstelling

Voor de grauwe gans en Canadese gans geldt er een provinciale vrijstelling waarvan gebruik gemaakt kan worden zolang er een goedgekeurd faunabeheerplan is. Op basis van deze vrijstelling is het mogelijk om de grauwe gans en Canadese gans te doden. Wel gelden er beperkingen. Zo kan het doden van de grauwe gans gedurende de winterperiode alleen op percelen met kwetsbare gewassen. Verder kan het bewerken van eieren en nesten van de grauwe gans plaatsvinden in de periode van 1 februari tot en met 30 juni. Daarnaast is het toegestaan om op te treden van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang en mogen gewonde ganzen met een slag-, snij- of steekwapen worden gedood. Deze vrijstelling geldt uitsluitend voor grondgebruikers.

⁵ Besluit van 11 maart 2022, kenmerk: ODH287561, zaaknummer 01021238.

⁶ Zie hoofdstuk 2 en 6 van het FBP.

De soepgans is niet beschermd en op grond van het aanwijzingsbesluit⁷ ex artikel 67 van de Flora- en faunawet uit 2012 mag de soepgans worden bestreden met het geweer, een vangkooi en netten al dan niet gebruikmakend van lokmiddelen. De inzet van vangkraal en CO₂ zijn echter niet in het aanwijzingsbesluit geregeld.

Zowel de landelijke vrijstelling als de provinciale vrijstellingen zijn niet voldoende om de streefstanden te bereiken.

De afgelopen jaren is ook beheer van standganzen door middel van vangen en gebruik van CO₂ uitgevoerd (tabel 2). Men heeft in sommige jaren echter geen optimaal gebruik kunnen maken van de opdracht als gevolg van de bezwaar- en beroepsprocedures, de kosten en de capaciteit van de uitvoerder DUKE Faunabeheer.⁸

Tabel 2: aantallen gevangen ganzen vanaf 2017⁹

	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	1210	80	437	221	1.458
Canadese gans	413	161	647	404	1.265
Soepgans	0	40	0	37	2

Wanneer de opdracht optimaal benut kan worden, levert deze methode een extra bijdrage aan het beperken van de standganzen-populaties naast de andere, hiervoor genoemde, beheervormen. Per tijdseenheid kunnen meer ganzen worden bestreden dan met bijvoorbeeld het geweer. Dit komt ten goede aan het sneller terugdringen van de standganzen populaties. Bovendien kan deze manier van beheer toegepast worden op locaties waar bestrijding met het geweer niet is toegestaan of niet wenselijk is, zoals binnen de bebouwde kom en in natuurgebieden.

Toetsingscriteria

Wij zijn bevoegd een opdracht te verlenen indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, één of meer wettelijke belangen met de opdracht worden gediend en de maatregelen niet leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de grauwe gans en Canadese gans (artikel 3.18, eerste lid jo. artikel 3.17, eerste lid, sub a van de Wnb). Voor de soepgans hoeven wij op grond van art. 3.18, vierde lid van de Wnb niet te toetsen aan de staat van instandhouding en andere bevredigende oplossingen.

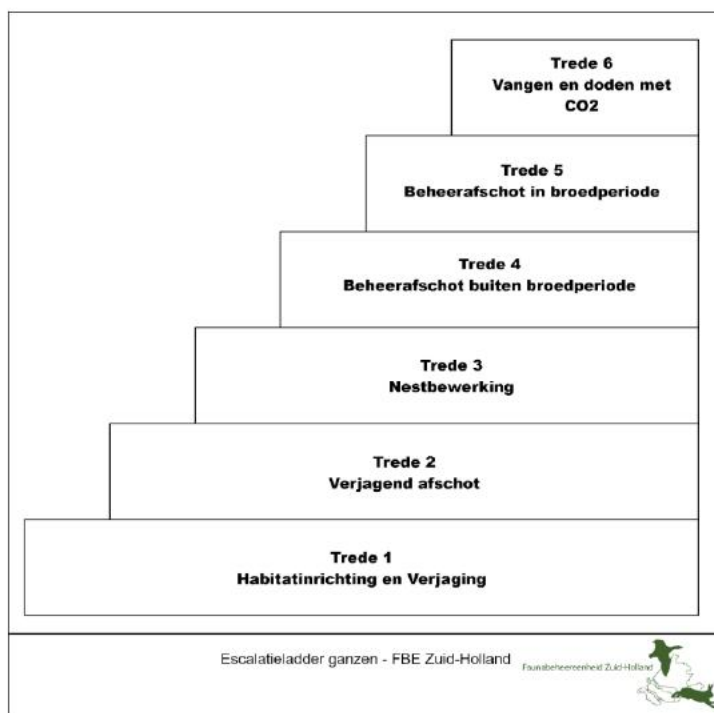
Geen andere bevredigende oplossing

De escalatieladder voor het ganzenbeheer is beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Het idee achter de escalatieladder is dat voor het beheer als eerste meer diervriendelijke en minder ingrijpende maatregelen worden overwogen om schade of risico's te voorkomen. Pas als deze maatregelen (die op de onderste treden van de ladder staan) niet werken, kan een stap naar boven op de ladder worden gezet naar een maatregel die minder diervriendelijk/meer ingrijpend is. Hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium van geen andere bevredigende oplossing.

⁷ Aanwijzingsbesluit ex artikel 67 Flora- en faunawet, Zuid-Holland van 2012.

⁸ Evaluatie NRV Convenant Schiphol 2016-2018

⁹ Bron: Faunabeheereenheid Zuid-Holland

Figuur 1: De escalatieladder voor het ganzenbeheer

Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon geluid kunnen worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen. Deze maatregelen zijn echter onvoldoende effectief gebleken en bovendien hebben deze maatregelen geen invloed op de omvang van de populatie. Zoals ook in het FBP is gesteld zijn wij van mening dat er populatiebeheer dient te worden toegepast om de omvang van de populaties zomerganzen in Zuid-Holland te reduceren tot de streefstanden. Deze streefstanden zijn in het FBP vastgelegd en zijn gebaseerd op aanvaardbare landbouwschade. Deze streefstanden kunnen alleen worden bereikt door gebruik te maken van maatregelen die hoger op de escalatieladder staan. De populatieontwikkeling van de ganzen in de afgelopen jaren laat zien dat nestbehandeling en beheerafschot in zowel de broedperiode als daarbuiten minimaal moet worden gecontinueerd om de streefstanden te bereiken.

Om die streefstanden te bereiken moet het beheer ook effectiever en grootschaliger worden uitgevoerd. Dit staat beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Daarbij gaat het o.a. over het afschot voor en tijdens de broedperiode en een meer dan voorheen gecoördineerde uitvoering van het beheer. Maar in aanvulling daarop ook het vangen en doden van zomerganzen tijdens de ruiperiode. In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) wordt onze stelling gedeeld dat er in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en ter voorkoming van schade aan gewassen geen andere bevredigende oplossing is dan het reduceren van de populatieomvang van ganzen.

Wij menen dat er dan ook geen andere bevredigende oplossing is dan het reduceren van de populatie-omvang, waarbij onderhavige opdracht, zoals hiervoor reeds opgemerkt, een belangrijke aanvulling is op de bestrijding met het geweer.

Staat van instandhouding

In hoofdstuk 4 van het FBP is de populatieontwikkeling van de grauwe gans en Canadese gans behandeld. De hier genoemde aantallen betreffen de populatieontwikkeling van de permanente in Zuid-Holland aanwezige ganzen (standganzen) gebaseerd op de jaarlijkse juli-tellingen. De streefstanden voor de jaarrond verblijvende ganzen zijn in het FBP vastgelegd en staan in tabel 1. Bij de hiervoor genoemde streefstanden, zal dus nog steeds sprake zijn van een aanzienlijke landbouwschade die evenwel op een veel lager niveau ligt dan nu.

In het telrapport zomerganzen 2021 zijn de getelde aantallen opgenomen en de met TRIM3 gecorrigeerde aantallen voor 2021. Ook voor de jaren 2016 -2020 moest een kleine correctie worden aangebracht in de aantallen voor de niet-getelde gebieden conform TRIM3 (zoals ook Sovon doet). De aangepaste aantallen benaderen beter de werkelijkheid.

Tabel 3: populatiegrootte per jaar en ganzensoort (met TRIM3 correctie)

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	76.505	88.083	90.103	92.171	112.717	102.029
Canadese gans	20.496	19.742	19.417	22.439	24.411	28.140
Soepgans	2.564	2.560	2.689	2.723	2.383	2.440

Uit tabel 3 blijkt dat in de afgelopen zes jaar het aantal grauwe ganzen in Zuid-Holland verder is toegenomen. De Canadese gans vertoont een licht stijgende trend. De soepgans vertoont daarentegen een licht dalende trend. De aantallen ganzen die in 2021 nog in de zomer binnen Zuid-Holland aanwezig waren, gaan de streefstanden ver te boven.

Gezien hoofdstuk 4 (populatieontwikkeling) en bijlage 1 (wettelijk kader) van het FBP en de grootte van de populaties van de grauwe gans en Canadese gans in 2021 in Zuid-Holland ten opzichte van de streefstand en de staat van instandhouding die door Sovon¹⁰ als 'gunstig' is beoordeeld, zijn wij van mening dat door het gebruik van onderhavige opdracht met de daaraan verbonden voorschriften, geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van de grauwe gans en de Canadese gans. Voor de soepgans is beoordeling van de staat van instandhouding niet nodig.

Belang

Veiligheid van het luchtverkeer

Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Gelet op de omvang en het gewicht van de meeste ganzen kan ook een botsing met een ander deel van een vliegtuig ernstige schade tot gevolg hebben. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 mei 2019 blijkt dat een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen rond de luchthavens Schiphol en het aantal risicovolle baankruisingen. Rotterdam The Hague Airport werd niet genoemd in de uitspraak maar wij zijn van mening dat voor deze luchthaven hetzelfde geldt. Door de grote hoeveelheden ganzen die op zoek naar voedsel van en naar hun foerageergebieden de start- en landingsbanen kruisen is het risico van vogelaanvaringen de laatste jaren, met uitzondering van 2020 en 2021, toegenomen. Zoals tabel 4 laat zien blijft het totale aantal aanvaringen met ganzen in de jaren na 2013 'on and off airport', met uitzondering van de jaren 2014 en 2017, schommelen rond de 4. Het hoge aantal van 10 in 2015 lijkt een incidentele uitschieter. In 2020 hebben zich geen aanvaringen voorgedaan, maar dat heeft waarschijnlijk te maken met de gevolgen van het Covid-19 virus, waardoor er veel minder vluchten zijn uitgevoerd. In 2021 was er sprake van 1 aanvaring, maar was het aantal vluchten nog steeds aanzienlijk lager dan in andere jaren¹¹. Uit de cijfers leiden wij af dat het reduceren van de in de opdracht aangewezen populaties van ganzen nodig blijft in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat de veiligheid van het luchtverkeer een grond is om de aangevraagde ontheffing te verlenen.

¹⁰ Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2021.

¹¹ CBS: Vliegtuigbewegingen op Amsterdam Schiphol, per maand. ODH323935

Tabel 4: totaal aantal aanvaringen met ganzen bij luchthaven Schiphol in de periode van 2012 - 2021¹²

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
On airport	2	3	1	5	4	1	3	4	0	0
On and off airport	4	4	2	10	5	1	3	4	0	1

Landbouwschade

In hoofdstuk 5 van het FBP is aangegeven dat ganzen verspreid door de hele provincie schade veroorzaken aan gras(zoden), graszaad, granen en overige gewassen. De schade is extra groot wanneer in de maanden maart en april veel neerslag valt, omdat de bodem dan veel gevoeliger is voor verdichting door betreding van watervogels. In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-Faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van BIJ12-Faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-Faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan.

Daarnaast is aan de hand van de schadehistorie gebleken dat het ontstaan van schade aan de landbouw rechtstreeks afhankelijk is van de aantallen ganzen die er zijn. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 15 mei 2019 aangenomen dat er een oorzakelijke relatie is in de verhouding tussen de populatie ganzen en de getaxeerde schade. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen. Met de toename van het aantal aanwezige standganzen in de provincie Zuid-Holland, stijgt de totale hoeveelheid landbouwschade veroorzaakt door deze drie soorten van circa € 450.000 in 2016 tot circa € 1.700.000 in 2021, zoals weergegeven in tabel 5. De schade veroorzaakt door de Canadese gans kan beperkt met cijfers van BIJ12-Faunazaken worden onderbouwd omdat deze door de landelijke vrijstelling niet wordt getaxeerd (met uitzondering van mengschades met andere ganzensoorten en in ganzenrustgebieden en/of Natura 2000-gebieden). Vanwege zijn gedrag en grootte mag worden aangenomen dat de schade veroorzaakt door een individuele Canadese gans tenminste even groot is als de schade veroorzaakt door een individuele grauwe gans.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat landbouwschade een belang is om de ontheffing te kunnen verlenen.

Tabel 5: getaxeerde schadecijfers totaal en per ganzensoort

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	€ 455.108	€ 634.329	€ 690.122	€ 734.437	€ 961.490	€ 1.744.001
Canadese gans	€ 3.773	€ 8.123	€ 3.564	€ 9.419	€ 18.495	€ 27.368
Soepgans¹³	€ 232	€ -	€ -	€ 14	€ 1.549	€ 630
Totaal	€ 459.113	€ 642.452	€ 693.686	€ 743.870	€ 981.534	€ 1.771.999

Tabel 3 laat zien dat de omvang van de populatie grauwe gans en Canadese gans de afgelopen jaren fors is gestegen. Dit komt overeen met de schadecijfers van beide soorten. Op grond van deze informatie concluderen wij dat er nog steeds een oorzakelijke relatie is tussen omvang van de populatie en getaxeerde schade, waarmee wij voldoende hebben gemotiveerd dat zich een concrete dreiging van belangrijke schade voordoet.

Op grond van het bovenstaande trekken wij de conclusie dat de opdracht het belang van de luchtveiligheid dient en de reductie van belangrijke landbouwschade.

¹² Bron: Schiphol d.d. 13 april 2021 en Faunabeheereenheid Zuid-Holland voor het jaar 2021

¹³ Voor de jaren 2016 t/m 2019 is er gebruik gemaakt van gegevens van BIJ12. Voor de gegevens van 2020 en 2021 is op 12 april 2022 gebruik gemaakt van Pleio.

Middelen en methoden

Bij het geven van een opdracht dienen wij op grond van artikel 3.25, eerste lid van de Wnb de middelen aan te wijzen die voor het vangen en doden van de vogels mogen worden gebruikt. Ook dienen wij op grond van artikel 3.3, vijfde lid van de Wnb in elk geval voorschriften op te nemen, respectievelijk regels te stellen over de middelen, methoden of installaties die bij het vangen of doden van vogels worden gebruikt. Hierbij kunnen wij slechts middelen, methoden of installaties toestaan, die zijn opgesomd in artikel 3.9, leden 1 en 2 van het Besluit natuurbescherming (hierna: Bnb). Hieronder valt het vangen door bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld (artikel 3.9, tweede lid sub a en b van het Bnb).

Tegelijkertijd verbiedt artikel 3.4, eerste lid, onder a sub b van de Wnb het gebruik van middelen, installaties of methoden voor massaal of niet-selectief vangen of doden van vogels, waartoe onder andere het doden met gebruikmaking van 'middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld', in dit geval CO₂, behoort (artikel 3.4, vierde lid van de Wnb jo. art. 3.9, derde lid van het Bnb). Op grond van artikel 3.18, eerste lid van de Wnb zijn wij bevoegd af te wijken van art. 3.4, eerste lid van de Wnb.

Bij deze opdracht achten wij het gebruik van koolstofdioxide (CO₂), de vangkraal (of een soortgelijk vang- en drijfmiddel) en honden, niet zijnde lange honden, om de dieren op te drijven en te vangen, de meest geschikte methoden. Hieronder zullen wij dit per methode onderbouwen.

Koolstofdioxide en een vangkraal

Op 4 juni 2015 is bekend gemaakt dat het middel "DUKE's Carbon Dioxide" per 1 juni 2015 is toegelaten ingevolge de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (toelatingsnummer NL-0012083-0000). Volgens bijlage I bij de toelating is het gebruik van dit middel uitsluitend toegestaan als professioneel middel voor de bestrijding van gevangen ganzen op en in de omgeving van luchthavens ter bevordering van de veiligheid van het luchtverkeer, en voor het beheer van ganzen in landbouwgebieden ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.

Voorwaarden die gesteld worden aan het verantwoord gebruik van CO₂ bij het doden van ganzen¹⁴, zijn opgenomen in de etikettering van DUKE's Carbon Dioxide die behoort bij de toelating van dit middel op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Wij hebben dan ook als voorschrift 6 opgenomen dat de toepassing van CO₂ bij deze opdracht dient te gebeuren volgens de etikettering.

Het CO₂ wordt toegepast in speciaal geprepareerde containers of voertuigen. Dit gebeurt ter plaatse in mobiele containers of voertuigen, omdat het transport van de nog levende gevangen ganzen een aanvullende, maar vermijdbare, welzijnsaantasting oplevert. Voordat de CO₂ toegepast kan worden, worden ganzen in de ruiperiode samengedreven in vangmiddelen zoals een vangkraal. De ganzen zullen bijeengedreven worden over water en land. Aangezien dit de enige methode is om CO₂ te kunnen toepassen, is het gebruik ervan onlosmakelijk verbonden aan het middel CO₂.

Op grond van het bovenstaande menen wij dat het bijeendrijven, vangen en vervolgens toepassen van CO₂ een geschikte methode is voor de beoogde populatiereductie van de standganzen ten behoeve van het voorkomen van schade aan gewassen en ter bevordering van de veiligheid van het luchtverkeer.

¹⁴ Zie Richtsnoer Ganzendoden, Raad voor Dierenaangelegenheden, 2012.

Honden

Honden, niet zijnde lange honden, zijn aangewezen als toegestaan middel voor het vangen of doden van vogels in artikel 3.9, eerste lid, onder b van het Bnb. Honden zullen bij de uitvoering van deze opdracht uitsluitend ingezet worden voor het bijeendrijven van de ganzen in een bepaalde richting. Bij uitgestrekte terreinen kunnen zij de uitvoerders assisteren. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de honden ganzen zullen doden.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de opdracht te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de vergunning op grond van de Wet natuurbescherming in het kader van de gebiedenbescherming (Natura 2000). Hiervoor zijn wij bevoegd gezag.

Conclusie

Wij besluiten op grond van artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor de periode van 15 mei tot en met 31 juli gedurende de looptijd van het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027, te weten tot 31 december 2027 opdracht te geven aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om door middel van het vangen en doden van ganzen met gebruikmaking van CO₂ de omvang van de populatie van de grauwe gans, Canadese gans en soepgans in de gehele provincie Zuid-Holland te beperken in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.

Bijlage 1: Zienswijzen op het ontwerpbesluit vangen en doden van ganzen met reactie

Nr.	Zienswijze	Reactie
Indiener zienwijze 1		
1	Afschot (waarbij niet alle dieren meteen worden gedood) levert, gezien de dier-onvriendelijkheid, meer stress op bij de ganzen, dan het vangen en vergassen. Gepleit wordt om bij het beheer van ganzen voornamelijk in te zetten op het vangen en vergassen, ook al staat deze vorm van beheer als hoogste op de escalatieladder.	Het onderhavige besluit biedt juist de mogelijkheid voor het vangen en doden van ganzen, door middel van vergassen. Afschot van ganzen maakt geen onderdeel uit van dit besluit.
2	Meer inzetten op nestbewerking.	Nestbewerking is geen onderdeel van dit besluit.
3	Het hele jaar door afschieten van de verschillende soorten geeft veel onrust in de polder voor andere broedende vogels en dieren. En daarbij geeft jagen ook voor veel mensen onrust en afschuw.	Afschot van de ganzen maakt geen onderdeel uit van dit besluit.
4	Er moet voldoende toezicht zijn bij het jagen, zodat de regels worden gehandhaafd. De jagers moeten kennis van zaken hebben over ganzensoorten, manieren van doden en toegestane perioden van jagen.	Dit besluit gaat niet over de jacht en afschot, maar over het vangen en doden van ganzen.
5	De vergunning lijkt nu te gaan lopen tot 2027. Er moet tussentijds worden geëvalueerd, omdat wellicht maatregelen moeten worden bijgesteld.	Deze opdracht is geldig tot 31 december 2027 en die termijn is gekoppeld aan de looptijd van het faunabeheerplan ganzen. De FBE doet jaarlijks verslag van al haar activiteiten, inclusief de vangacties van de ganzen. Met die informatie kunnen we de vangacties over de jaren monitoren. Evaluatie van het gevoerde beleid vindt plaats aan het einde van de looptijd van het faunabeheerplan.
St. Animal Rights en Fauna4Life		
6	Het is niet duidelijk welke hulpmiddelen worden toegestaan. In de inleiding van het besluit gaat het over een vangkraal en honden, niet zijnde lange honden. In het dictum van het besluit staat dat alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om het middel DUKE's Carbon Dioxide toe te passen. Deze tegenstrijdigheid is in strijd met de vereiste rechtszekerheid. Het toestemmen met 'alle' hulpmiddelen is bovendien in strijd met de vereiste rechtszekerheid en de rechtsplicht het afwijken van de verbodsbepalingen tot een minimum te beperken en nauwkeurig en treffend te motiveren.	Het zinsdeel "met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen" dat in het dictum van besluit II is opgenomen, volgt letterlijk uit artikel 3.9, lid 2, onder a van het Bnb.
7	Er is geen zekerheid verkregen dat het vergassen van ganzen, nota bene in het broedseizoen, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, geen significante gevolgen zal hebben voor één van de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden.	De toets of het voorgestelde beheer van de ganzen in of nabij Natura 2000-gebieden significante gevolgen kan hebben is geen onderdeel van dit besluit. De gebiedenbescherming vormt een apart kader in de Wet natuurbescherming waarvoor een aparte toetsing kan plaatsvinden. Een besluit in het kader van beheer en schadebestrijding kan dus los van de toets aan de gebiedenbescherming worden genomen. Het is daarnaast de verantwoordelijkheid van de uitvoerder om bij mogelijke significante gevolgen een vergunning aan te vragen.
8	<u>Voorschrift 1:</u> De opdracht is het vergassen van ganzen van de in het besluit genoemde soorten. Het vergassen heeft niets met 'jacht' te maken. Het dictum van het besluit noemt geen juridische grondslag voor de betrokkenheid van jachthouders bij de vergassingsacties.	De eerste zin van voorschrift 1 komt voort uit artikel 5.13, tweede lid, van de Omgevingsverordening Zuid-Holland waarin is bepaald aan welke personen het is toegestaan uitvoering te geven aan een faunabeheerplan. De tweede zin komt voort uit het advies van de bezwarencommissie die zij heeft gegeven in een bezwaarprocedure in 2017 die betrekking had op hetzelfde onderwerp.
9	<u>Voorschrift 2:</u> GS kunnen het stellen van regels / voorwaarden niet delegeren aan de faunabeheereenheid.	Wij hebben dit voorschrift geschrapt omdat het overbodig is. De faunabeheereenheid draagt verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de opdracht en kan vanuit deze verantwoordelijkheid regels stellen om uitvoering conform de opdracht, het faunabeheerplan en de wettelijke regels te verzekeren."
10	<u>Voorschrift 4:</u> Het besluit bevat geen informatie over de achtergrond en functie van de uitvoeringscode.	De uitvoeringscode die de FBE uitdeelt aan de verschillende uitvoerders is in het belang van een verantwoord beheer, een effectieve handhaving en de administratie van de FBE.
11	<u>Voorschrift 5:</u> De stichtingen maken bezwaar tegen het toestaan van het inspreken van meldingen op het antwoordapparaat aangezien hen is gebleken dat u deze berichten niet bewaart.	Alle meldingen worden digitaal opgeslagen en voor een wettelijke termijn bewaard.

12	Voorschrift 8: De FBE moet schriftelijk verslag uitbrengen aan Gedeputeerde Staten over de vangst van andere soorten, zodat de onbedoelde gevolgen van de vergassingsacties kunnen worden gemonitord.	Aangezien de vangacties gericht zijn op groepen ruiende ganzen, is de kans op bijvangst van andere soorten zeer klein. Mocht onverhoopt toch een exemplaar van een andere soort zich bevinden tussen de bijeengedreven ganzen, dan wordt deze terstond weer losgelaten (voorschrift 7). Deze handelwijze leidt niet tot ernstige negatieve gevolgen voor andere soorten en een rapportageverplichting voor de FBE is niet nodig. De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid houdt toezicht op de vangacties.
13	Er moet een voorschrift in het besluit worden opgenomen waarin is vastgelegd dat wordt gemonitord en gedocumenteerd hoeveel ganzen van welke soort waar worden vergast. Voor dit doel dient een voorschrift te worden opgenomen.	In de provinciale verordening is geregeld dat de FBE jaarlijks verslag moet doen aan het bevoegd gezag over de uitvoering van iedere geldende vrijstelling, ontheffing, opdracht en de jacht, waarin o.a. opgenomen de aantallen gedode dieren, onderverdeeld naar diersoort. Er behoeft dus geen voorschrift in deze opdracht te worden opgenomen.
14	Het vergassen van ganzen is niet nodig en het vergassen is geen bevredigende oplossing. Uit de cijfers van de afgelopen jaren blijkt dat er geen sprake is van vermindering van de populaties ganzen. De vele ontheffingen en opdrachten van de afgelopen jaren voor het bewerken van eieren, het doodschietsen en vergassen van ganzen hebben niet geholpen. Met het overvloedige voedselaanbod is het beleid van GS “dweilen met de kraan open”.	Het eiwitrijke gras is in de polders aanwezig ten behoeve van de veestapel en de melkproductie. Dit grote voedselaanbod heeft invloed op de ontwikkeling van de populaties ganzen. GS hebben echter geen mogelijkheid om dit voedselaanbod te beperken. Dit is dan ook geen bevredigende oplossing. Voor de grauwe gans heeft het beheer in de afgelopen jaren wel geholpen, maar is onvoldoende geweest. Er heeft een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden en de in het verleden toegepaste beheermethoden zijn geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een nieuw FBP en een aangepast beheer voor de komende 6 jaar. In paragraaf 2.7 van het FBP staat beschreven hoe het beheer daarop is aangepast. Dat er geen andere bevredigende oplossing is en dat de noodzaak van dit beheer bestaat volgt uit het FBP en hebben wij onderbouwd in de paragraaf “Geen andere bevredigende oplossing” van ons besluit.
15	Een verband tussen populatieomvang van de drie soorten ganzen en aanvaringen met vliegtuigen is niet aangetoond. Dat het vergassen van deze drie soorten ganzen een reëel bestaand probleem oplost, hetgeen een vereiste is voor het verlenen van een ontheffing, wordt in het besluit niet aangetoond.	Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Ganzen zijn mobiel en overal in de provincie Zuid-Holland in grote aantallen aanwezig. Ganzen die de ene dag op agrarische percelen of in natuurgebieden verblijven kunnen de volgende dag in een ander deel van de provincie zorgen voor onveilige situaties voor het vliegverkeer. Er is een oorzakelijk verband tussen de omvang van de populaties ganzen in de provincie Zuid-Holland en de vliegveiligheid. Dat heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de uitspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) ook aangenomen. Daarom is ook ten aanzien van de vliegveiligheid het streven om de populaties ganzen in de gehele provincie terug te brengen naar de streefwaarden. Zie ook paragraaf 5.3 van het FBP.
16	Dat ganzen ook landbouwgewassen eten is algemeen bekend, maar waar precies welk probleem speelt en in welke mate en waarom het nodig is om overal in de provincie drie soorten ganzen te vergassen, maakt het besluit niet duidelijk.	Evenals bij de vliegveiligheid is er door de mobiliteit van de ganzen ook een oorzakelijk verband tussen de omvang van de populatie ganzen in heel de provincie en de landbouwschade. Daarom is ook in het belang van het voorkomen van landbouwschade om de populaties ganzen in de gehele provincie terug te brengen naar de streefwaarden. Zie ook paragraaf 5.2 van het FBP. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in haar uitspraak van 15 mei 2019 aangenomen dat er een oorzakelijke relatie is in de verhouding tussen de populatie ganzen en de getaxeerde schade. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen.
17	Het besluit is genomen op grond van een faunabeheerplan dat niet voldoet aan artikel 3.32, tweede lid, aanhef en onder f, g, k en l, van de Regeling natuurbescherming.	Artikel 3.32 van de Regeling natuurbescherming is niet van toepassing op dit faunabeheerplan. Genoemd artikel ziet op faunabeheerplannen voor terreinen waar de Kroondrager gerechtigd is tot het uitoefenen van de jacht.

Zaaknummer : 01023772
Ons Kenmerk : ODH262118
Datum : 23 februari 2022

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Opdracht in de zin van artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming aan uitvoerders om bij de uitvoering van het beheer met het geweer van Canadese gans, grauwe gans en kolgans op grond van de provinciale vrijstelling en het door ons op 14 december 2021 goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027, gebruik te maken van niet-levende lokvogels, (elektronisch versterkte) lokgeluiden en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is. De opdracht geldt voor het gehele grondgebied van de provincie Zuid-Holland en geldt tot uiterlijk 1 mei 2022.

Besluit

Wij besluiten:

- I. een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming te geven aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om bij de uitvoering van het beheer met het geweer van Canadese gans, grauwe gans en kolgans op grond van de provinciale vrijstelling en het goedgekeurde faunabeheerplan gebruik te maken van niet-levende lokvogels, middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is.
- II. ter uitvoering van de opdracht ontheffing te verlenen van het verbod van artikel 3.4, eerste lid onder a, onder 2° of 3° juncto 3.4, vierde lid, Wet natuurbescherming voor wat betreft het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt, zoals bedoeld in artikel 3.9, derde lid onder d, van het Besluit natuurbescherming;
- III. de voorschriften 1 tot en met 3 te verbinden aan de opdracht;
- IV. dat deze opdracht een geldigheidsduur heeft vanaf de datum volgend op dag van bekendmaking van dit besluit tot uiterlijk 1 mei 2022.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

[art.5.1-2e](#)

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid Zuid-Holland

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de opdracht schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende uitvoerders.

Voorschriften voor de uitvoerder

2. De uitvoerder van de opdracht dient te voldoen aan de gestelde uitvoeringsregels, zoals vermeld op het toestemmingsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
3. De uitvoerder van de opdracht dient (een kopie van) het toestemmingsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, schriftelijk of digitaal te kunnen tonen.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

De looptijd van de ontheffing van 28 januari 2016¹ voor het opzettelijk verontrusten en doden van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen en Canadese ganzen op grond van het Faunabeheerplan ganzen Zuid -Holland 2015 - 2020, is 31 oktober 2020 verstreken. Die ontheffing maakte het mogelijk om (onder andere) gebruik te maken van lokvogels (niet blind of verminkt), lokfluiten, lokvoer en elektronische instrumenten en geluidsnabootsingen. De Wet natuurbescherming voorziet in landelijke en provinciale vrijstellingen voor het - onder andere - doden van de Canadese gans, grauwe gans en kolgans door grondgebruikers. Een ontheffing daarvoor is dus niet nodig. De provinciale en landelijke vrijstellingen voorzien evenwel niet in het gebruik van bovengenoemde lokmiddelen die op grond van bovengenoemde ontheffing bij het doden gebruikt mochten worden. Deze middelen (in de Wet natuurbescherming aangeduid met methoden) zijn wel nodig om het afschot effectief te kunnen uitvoeren. Alhoewel op 14 december 2021 een nieuw faunabeheerplan ganzen door ons is goedgekeurd en er recent een ontheffingaanvraag van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland is ingediend voor de nestbehandeling en beheerafschot van de standganzen (incl. methoden en middelen) tot en met 2027, hebben wij nog geen definitief besluit genomen op deze aanvraag. Er zal eerst een ontwerpbesluit worden opgesteld en ter visie worden gelegd om alle belanghebbenden in de gelegenheid te stellen zienswijzen in te dienen. Aangezien de ganzen juist in de maanden februari t/m april veel landbouwschade veroorzaken, hebben wij opnieuw besloten om aan uitvoerders de mogelijkheid te bieden om gebruik te maken van lokvogels, lokgeluiden en lokvoer.

Procedure

De reguliere voorbereidingsprocedure van titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 Wet natuurbescherming is toegepast op deze beschikking.

Bevoegd gezag

Het gebruik van de methoden vindt plaats binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het geven van de opdracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Op grond van de artikelen 3.3 lid 2 en 3.15 lid 3 Wnb jo. 3.61 lid 1 jo. bijlage III onderdeel B Omgevingsverordening Zuid-Holland 2019 zijn grondgebruikers vrijgesteld van de verbodsbepalingen voor het doden en vangen van – onder andere – Canadese gans, grauwe gans en kolgans, met dien verstande dat de uitvoering daarvan plaatsvindt met inachtneming van de middelen genoemd in lid 5 van artikel 3.61 Omgevingsverordening Zuid-Holland. Daarin zijn geen lokmiddelen opgenomen.

Op grond van artikel 3.3 lid 5 sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden van artikel 3.9 lid 1 (middelen) en lid 2 (methoden) Bnb. Tot de toegestane methoden behoren lokvogels, lokgeluiden en lokvoer.

Op basis van artikel 3.4, vierde lid van de Wnb in samenhang met artikel 3.9, derde lid onder d, van het Besluit natuurbescherming is als verboden methode aangewezen zoals bedoeld in 3.4, eerste lid, onderdeel a, onder 2° of 3° van de Wnb: het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt. Voor het gebruik van deze methode kan echter op grond van artikel 3.4, tweede lid van de Wnb ontheffing worden verleend.

¹ Besluit d.d. 28 januari 2016 (verzonden 8 februari 2016), kenmerk ODH-2015-00745305 (zaaknr. 00440847). gewijzigd bij beslissing op bezwaar van 8 november 2016, kenmerk PZH-2016-570065450.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

De inmiddels verlopen opdracht van 29 maart 2021 met kenmerk: ODH-2021-00050757, voorzagt ook in de mogelijkheid om bij het ganzenbeheer in de zomerperiode van 2021 door middel van het geweer gebruik ook te maken van lokvogels, (elektronisch versterkte) lokgeluiden en lokvoer. Met deze opdracht wordt de praktijk gecontinueerd ten behoeve van de gestelde doelen in het vastgestelde FBP.

Het doel van het populatiebeheer is om zo snel mogelijk een zo groot mogelijk aantal van de genoemde overzomerende ganzensoorten te verminderen. Met de inzet van lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen foeragerende ganzen binnen een schootsafstand (maximaal 30 meter) worden verkregen en kan een goed gericht dodelijk schot worden afgegeven. De werkwijze met deze methoden dient dus ook het belang van dierenwelzijn. De effectiviteit van het ganzenbeheer wordt aanzienlijk groter bij gebruik van een combinatie van methoden lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden.

Artikel 3.9 lid 2 Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g). Het gebruik van elektronisch versterkte lokgeluiden als methode, is echter op grond van art. 3.9, lid 3 Bnb zonder ontheffing verboden. Voor een effectieve bestrijding van de zomerganzen waarbij de ganzen goed onder schot worden verkregen, achten wij het echter noodzakelijk om ook elektronisch versterkte lokgeluiden met een ontheffing toe te staan.

Duur van de opdracht

De duur van de opdracht is beperkt tot de maanden februari, maart en april in 2022, omdat daarna het gebruik van lokvogels, (elektronisch versterkte) lokgeluiden en lokvoer voor de bestrijding van ganzen op grond van de nieuw te verlenen ontheffing zomerganzen naar verwachting mogelijk wordt.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de opdracht te kunnen uitvoeren.

Conclusie

Op grond van het bovenstaande dragen wij – in aanvulling op de provinciale vrijstelling voor het doden van de Canadese gans, grauwe gans, kolgans en brandgans met het geweer – uitvoerders op om daarbij gebruik te maken van niet-levende lokvogels, (elektronisch versterkte) lokgeluiden en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is.

Zaaknummer : 01037788
Ons Kenmerk : ODH464403
Datum : 15-11-2022

Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Op 11 juli 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna ook : Wnb) van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna ook: FBE) om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 (hierna ook: FBP) omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken, voor de volgende activiteiten:

1. Verjagend afschot¹ van kolganzen en grauwe ganzen gedurende de winterperiode², op percelen met kwetsbare gewassen³;
2. Het gebruik van de volgende middelen:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (niet elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

Besluit

Wij besluiten:

- I. een ontheffing ex artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming te verlenen aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland van de verboden van artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming voor verjagend afschot van kolganzen in de periode 1 november tot en met 29 februari en grauwe ganzen in de winterperiode, op percelen met kwetsbare gewassen, in de gehele provincie Zuid-Holland, met uitzondering van percelen die zijn gelegen in Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen voor ganzen en/of smienten: Biesbosch, Boezems Kinderdijk, Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein, Donkse Laagten, Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep, Duinen Goeree & Kwade Hoek, Nieuwkoopse Plassen & De Haack, Oudeland van Strijen, Krammer-Volkerak, en De Wilck en met uitzondering van percelen die zijn gelegen in voor ganzen aangewezen rustgebieden⁴.
- II. de volgende documenten en aanvullingen onderdeel te laten zijn van deze ontheffing:
 - a. de aanvraag van 11 juli 2022 met bijlage;
 - b. de aanvulling van 15 september 2022;
- III. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunt I, wijzen wij de volgende middelen en methoden aan:

¹ Verjaging met ondersteunend afschot heeft als doel enkele dieren te doden om zo grote groepen dieren langdurig te verjagen. Deze methode is effectiever dan andere vormen van verjagen/wering vanwege de dodelijke dreiging en omdat het lerend vermogen van ganzen ervoor zorgt dat ze landbouwpercelen gaan vermijden. Zie pag. 65 van het FBP.

² Voor de kolgans is dit van 1 november tot en met 29 februari in heel de provincie Zuid-Holland. Voor de grauwe gans vindt er verjagend plaats van 1 november tot en met 14 februari in de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) en van 1 november tot en met 29 februari in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren).

³ Zoals beschreven in artikel 1.1 onder h van de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

⁴ Er zijn drie rustgebieden voor ganzen ingesteld in Zuid-Holland, namelijk in Alblasserwaard Noord, Alblasserwaard Zuid en Reeuwijk.

- a. geweren;
 - b. honden, niet zijnde lange honden;
 - c. slag- en steekwapens, alleen voor het doden van gewonde ganzen;
 - d. vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels;
 - e. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is;
 - f. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (niet elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt.
- IV. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunt I, ontheffing te verlenen van de verboden zoals genoemd in de krachtens artikel 3.26, tweede lid van de Wet natuurbescherming gestelde regels voor wat betreft het gebruik van een geweer vanaf een half uur voor zonsopgang tot en met een half uur na zonsondergang (artikel 3.16 eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming) en voor wat betreft het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi (artikel 3.16, eerste lid, aanhef onder c van het Besluit natuurbescherming);
- V. de voorschriften 1 tot en met 7 te verbinden aan de ontheffing;
- VI. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

[art.5.1-2e](#)

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid Zuid-Holland

- 1 De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de ontheffing schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende uitvoerders.

Voorschriften voor de uitvoerder

- 2 De uitvoerder van de ontheffing dient te voldoen aan de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland gestelde uitvoeringsregels zoals vermeld op het toestemmingsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
- 3 De uitvoerder van de ontheffing dient (een kopie van) het toestemmingsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, schriftelijk of digitaal te kunnen tonen.
- 4 Slag- en steekwapens worden alleen gebruikt om gewonde ganzen uit hun lijden te verlossen.
- 5 Plastic merktekens, welke zich bevinden op gedode ganzen, dienen te worden geregistreerd op www.geese.org.
- 6 Metalen merktekens, welke zich bevinden aan gedode ganzen, moeten onder opgave van plaats en datum worden gemeld bij het Vogeltrekstation, via www.griel.nl.
- 7 Alvorens tot uitvoering van deze ontheffing kan worden overgegaan, dienen preventieve middelen in het veld te worden opgesteld, op een wijze zoals de Module ganzen van de Faunaschade Preventiekit van BIJ12 dit voorschrijft. Het geweer kan worden ingezet als een akoestisch preventief middel.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 11 juli 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken.

De aanvraag is ingediend ter voorkoming van schade aan kwetsbare gewassen.

De aanvraag is gedaan voor de looptijd van het Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027 dat bij besluit van 14 december 2021 door ons is goedgekeurd. Dit faunabeheerplan loopt van 1 januari 2022 t/m 31 december 2027.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen zoals vermeld in:

- artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het doden van de ganzen;
- artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van het geweer;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en artikel 5.1 van de Wnb zijn op deze beschikking van toepassing.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 22 september 2022 tot 2 november 2022.

Naar aanleiding hiervan zijn binnen de termijn zienswijzen ingebracht door:

- Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch op 3 oktober 2022;
- Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland op 22 oktober 2022.

Gezien de overeenkomsten in de zienswijzen van beide indieners zijn de overeenkomende zienswijzen samengevat in nr. 1 t/m 8. Zienswijzen 9 en 10 zijn slechts ingediend door Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland.

Deze zienswijzen en onze reactie zijn in de bijlage onderaan het besluit weergegeven.

Wijzigingen ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn de volgende wijzigingen aangebracht:

- Bij punt 1 onder Onderwerp werd abusievelijk grauwe ganzen niet vermeld naast de kolganzen. Dit is aangepast in het definitieve besluit.
- In de alinea onder het kopje Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang is standganzen aangepast naar ganzen.
- Voorschrift 7 is toegevoegd.
- De eerste alinea onder Belangenonderbouwing is genuanceerd.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Deze aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3 en 3.26 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel) en de artikelen 3.9 en 3.16 van het Besluit natuurbescherming (hierna ook: Bnb).

Provinciale vrijstelling

Voor een deel van de activiteiten waarvoor ontheffing is aangevraagd, geldt een provinciale vrijstelling. Onder de provinciale vrijstelling is het mogelijk om kol- en grauwe ganzen te doden, mag het afschot plaatsvinden een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang en mogen gewonde ganzen met een slag-, snij- of steekwapen worden gedood. De provinciale vrijstelling is gericht op grondgebruikers en niet op alle uitvoerders van het ganzenbeheer.

Een ontheffing wordt slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- zij nodig is in het belang van een van de hieronder genoemde belangen;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Deze belangen zijn:

- a) de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b) de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij of wateren;
- d) voorkoming van schade aan flora en fauna.

In het kader van dit besluit is voorkoming van belangrijke schade aan gewassen aan de orde.

Middelen en methoden

Krachtens artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a en c van het Bnb is het verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. In artikel 3.26, derde lid, van de Wnb is bepaald dat wij ontheffing kunnen verlenen van de hiervoor genoemde verboden verbonden aan het gebruik van het geweer.

Op grond van artikel 3.3, vijfde lid, sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden in art. 3.9, eerste lid (middelen) en tweede lid (methoden) van het Bnb. Tot de toegestane methoden voor het vangen en doden behoren lokvogels, middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wnb is bepaald dat bij onder meer het geven van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Algemeen

Het door de FBE beoogde ganzenbeheer wordt in het FBP onderbouwd. Voor een volledige omschrijving en onderbouwing van het gewenste beheer, staat van instandhouding en de schades verwijzen wij naar dit FBP. Het betreft hier een voortzetting van het tot nu toe gevoerde beheer.

Beleid

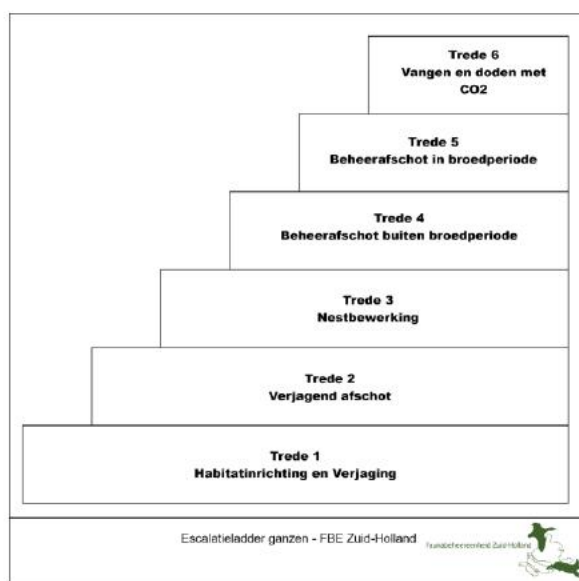
In 2013 is het Ganzenbeleidskader voor Zuid-Holland⁵ vastgesteld. Ten aanzien van de winterpopulaties van de diverse ganzensoorten die in Zuid-Holland verblijven, vermeldt het ganzenbeleidskader het volgende omtrent het verjagen:

“Winterrust is essentieel voor de instandhouding van de trekganzenpopulatie. Trekganzen mogen tijdens de winterrustperiode op alle percelen met gras, oogstresten en groenbemesters en in de natuurgebieden foerageren en rusten. Alleen van kwetsbare gewassen mogen trekganzen (met uitzondering van de overwinterende brandganzen) ’s winters worden verjaagd. Daarnaast worden rustgebieden voor ganzen ingesteld bij voldoende draagvlak onder de agrariërs.”

“Op percelen met overjarig grasland, oogstresten en groenbemesters zullen trekganzen niet worden verjaagd en kan worden gefoerageerd. Verontrusting op grond van de Verordening Flora- en faunawet Zuid-Holland is wel toegestaan.”

Geen andere bevredigende oplossing en streefstanden

De escalatieladder voor het ganzenbeheer is beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Het idee achter de escalatieladder is dat voor het beheer als eerste een andere bevredigende oplossing zoals meer diervriendelijke en minder ingrijpende maatregelen worden toegepast om schade of risico's te voorkomen. Pas als deze maatregelen (die op de onderste treden van de ladder staan) niet werken, kan een stap naar boven op de ladder worden gezet naar een maatregel die minder diervriendelijk/meer ingrijpend is. Hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium van geen andere bevredigende oplossing.

Figuur 1: De escalatieladder voor het ganzenbeheer

Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon kunnen worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen dan wel te beperken. Wanneer deze middelen onvoldoende blijken te werken dan dient er te worden overgegaan op het verjagen met ondersteunend afschot aangezien dit effectiever is.

Wij concluderen dan ook dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor de activiteiten die o.b.v. de escalatieladder voor het ganzenbeheer in Zuid-Holland zijn aangevraagd.

⁵ Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en bijbehorende Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2014, Provinciaal Blad 2015 nr. 3157.

Staat van instandhouding

Standganzen

In het FBP⁶ is de populatieontwikkeling van de ganzen behandeld. De hier genoemde aantallen betreffen de permanent in Zuid-Holland aanwezige ganzen (standganzen) gebaseerd op de jaarlijkse juli-tellingen. In de grafiek hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe de populatie van beide standganzen zich de afgelopen jaren in Zuid-Holland heeft ontwikkeld. Tevens zijn de streefstanden voor de ganzen in tabel 4 weergegeven.

De volgende streefstanden voor de jaarrond verblijvende ganzen zijn in het FBP vastgelegd:

- grauwe gans: 35.000 (o.b.v. getaxeerde schade van € 56.000,-)
- kolgans: 200

Alhoewel de kolgans als broedvogel (standgans) niet van nature voorkomt in Nederland en Zuid-Holland, is toch een streefstand vastgesteld van 200 kolgans. Bij de hiervoor genoemde streefstanden, zal nog steeds sprake zijn van een aanzienlijke landbouwschade die evenwel op een veel lager niveau ligt dan nu.

In het telrapport zomerganzen 2021 zijn de getelde aantallen opgenomen en de met TRIM3 gecorrigeerde aantallen voor 2021. Ook voor de jaren 2016 -2020 moest een kleine correctie worden aangebracht in de aantallen voor de niet-getelde gebieden conform TRIM3 (zoals ook Sovon doet) en deze zijn door de FBE aangeleverd. De aangepaste aantallen benaderen beter de werkelijkheid. Overigens blijven de verschillen tussen de twee tabellen beperkt. Voor de duidelijkheid hebben wij beide tabellen hieronder opgenomen. Bij dit besluit gaan wij uit van de gecorrigeerde aantallen ganzen (tabel 4).

Tabel 3: Aantal ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling zoals in FBP

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	78.859	82.714	91.732	90.347	106.444	102.029
Kolgans	521	537	551	632	2.128	1.898

Tabel 4: Aantal ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling (gecorrigeerd TRIM3)

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Streefstand
Grauwe gans	76.505	88.083	90.103	92.171	112.717	102.029	35.500
Kolgans	502	533	478	656	2.089	1.898	200

Uit de bovenstaande tabellen blijkt dat in de afgelopen zes jaar het aantal grauwe ganzen in Zuid-Holland sterk is toegenomen. De populatiegrootte van de kolgans vertoont een licht stijgende trend. De aantallen ganzen die in 2021 nog in de zomer binnen Zuid-Holland aanwezig waren, gaan de streefstanden ver te boven. Dit geldt voor zowel de grauwe gans als de kolgans.

Trekganzen

Uit hoofdstuk 4 van het FBP blijkt dat bovenop de standganzen die jaarrond aanwezig zijn, ook nog veel trekganzen zich in de winter in de provincie Zuid-Holland bevinden. Zo overwinteren kolgans in groten getale in Zuid-Holland, de kleine standganzenpopulatie valt hierbij in het niet blijkt uit tellingen van Sovon. In de monitoringgebieden van Sovon in Zuid-Holland is in het seizoen 2019/20 een gemiddeld aantal van ca. 23.200 kolgans waargenomen. Daarentegen overwinteren grauwe ganzen slechts in kleine aantallen in Zuid-Holland, in de winterperiode bestaat de populatie voor het grootste gedeelte uit de eigen standganzen.

Gebruik vorige ontheffing

⁶ Aangevuld met cijfers uit bijlage 3 (met r-trim correctie) van Integrale telling standganzen Zuid-Holland 2020, CLM november 2020.

Zoals in tabel 1 weergegeven, werden er in voorgaande jaren jaarlijks circa 3400 grauwe ganzen en 600 kolganzen gedood in de winterperiode. Het grootste gedeelte hiervan wordt gemiddeld gezien in de maand februari geschoten, zie tabel 2.

Tabel 1: Gemiddeld afschot van de grauwe gans en kolgans in de winterperiode (vanaf november 2016 t/m februari 2022)

Gemiddeld afschot winterperiode	
Grauwe gans	Kolgans
3.366	597

Tabel 2: Gemiddeld afschot van de grauwe gans en kolgans per maand in de winterperiode (vanaf november 2016 t/m februari 2022)

Gemiddeld afschot per maand		
Maand	Grauwe gans	Kolgans
November	381	62
December	689	157
Januari	680	169
Februari	1.615	210

Conclusie staat van instandhouding

Gezien hoofdstuk 4 (populatieontwikkeling) en bijlage 1 (wettelijk kader) van het FBP, de grootte van de populaties van deze twee ganzensoorten in 2021 in Zuid-Holland ten opzichte van de streefstanden⁷, de hoeveelheid afschot die plaatsvindt en de staat van instandhouding die door Sovon⁸ voor deze beide ganzen als 'gunstig' is beoordeeld, zijn wij van mening dat door het gebruik van onderhavige ontheffing met de daaraan verbonden voorschriften, geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van deze soorten.

Belangenonderbouwing

In hoofdstuk 5.2 van het FBP is aangegeven dat schade in de winterperiode wordt veroorzaakt door zowel standganzen als trekganzen. Schade aan de eerste snede van grasland, welke deels behoort tot de kwetsbare gewassen zoals gedefinieerd in artikel 1.1 onder h van de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, is de meest voorkomende schade in de winterperiode. Met name grauwe ganzen en kolganzen foerageren in het vroege voorjaar naast de groene delen ook op de worteldelen van gras, waardoor de eerste snede gras geen kans op groei heeft. Hoewel niet al het voorjaarsgras tot de kwetsbare gewassen behoort, is het een goede indicator voor de mate van schade die aangericht wordt door grauwe ganzen en kolganzen gedurende de winterperiode.

In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-Faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van BIJ12-Faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-Faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan. Daarnaast is aan de hand van de schadehistorie gebleken dat het ontstaan van schade aan de landbouw rechtstreeks afhankelijk is van de aantallen ganzen die er zijn. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen. De afgelopen jaren is de totale hoeveelheid schade aan voorjaarsgras – veroorzaakt door deze twee soorten – gestegen van circa € 317.220 in 2016 tot circa € 1.500.000 in 2022, zoals weergegeven in tabel 5. In tabel 6 is de schade in kg droge stof weergegeven ter illustratie van het feit dat de stijging van de schade in euro's niet uitsluitend veroorzaakt wordt door een stijging van de prijs van voorjaarsgras.

⁷ Zie afbeelding 5 in paragraaf 2.5 van het FBP.

⁸ Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2021.

Tabel 5: Getaxeerde schadecijfers voorjaarsgras per ganzensoort

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grauwe gans	€ 250.155	€ 427.470	€ 414.501	€ 437.711	€ 625.844	€ 977.723	€ 1.464.008
Kolgans	€ 67.065	€ 150.736	€ 98.879	€ 122.989	€ 170.189	€ 170.189	€ 350.251
Totaal	€ 317.220	€ 578.206	€ 513.380	€ 560.700	€ 796.033	€ 1.147.912	€ 1.804.259

Tabel 6: Schade in kg droge stof aan voorjaarsgras per ganzensoort

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	1.160.807	1.716.602	1.694.730	1.646.831	2.233.092	3.250.245
Kolgans	319.357	584.494	429.909	462.380	624.670	1.050.113
Totaal	1.480.164	2.301.096	2.124.639	2.109.211	2.857.762	4.300.358

Hiermee is voldoende onderbouwd dat het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen een belang is om de ontheffing te kunnen verlenen.

Middelen en methoden

Geweer, honden en slag en steekwapens

In de aanvraag wordt het volgende aangegeven. Om het verjagend afschot mogelijk te maken moet het geweer worden gebruikt. Honden zijn nodig om geschoten ganzen snel te kunnen apporteren en slag- en steekwapens zijn nodig om gewonde ganzen te doden ingeval er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van de desbetreffende gans (zie ook artikel 3.9, zevende lid van het Bnb). Wij achten voldoende onderbouwd dat deze middelen nodig zijn voor het uitvoeren van effectief afschot van de ganzen. Daarom hebben wij deze middelen ook aangewezen in deze ontheffing.

Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

Op grond van artikel 3.26, derde lid van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een ontheffing verlenen om af te wijken van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.16, eerste lid van het Bnb, waarin is bepaald dat geweren niet worden gebruikt “voor zonsopgang en na zonsondergang”.

Aangevraagd is om bij het verjagend afschot het geweer te gebruiken vanaf een half uur voor zonsopgang en tot en met een half uur na zonsondergang. Over het algemeen zijn verstoringen die vroeg optreden, wanneer ganzen nog niet in een dagelijkse routine van foerageren zitten, het effectiefst (Radtko & Dieter, 2011). Mede hierom is het van belang dat verjagend afschot mogelijk is op de momenten dat ganzen zich van en naar hun foerageergebied bewegen. En dat is juist ook voor zonsopkomst en na zonsondergang.

Op grond van het bovenstaande alsmede hetgeen opgenomen in het FBV vinden wij het voldoende onderbouwd dat het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang nodig is.

Eendenkooien

Het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi is aangevraagd, gezien het feit dat er binnen de afpalingskring ook kwetsbare gewassen voorkomen. Wij achten dit voldoende onderbouwd.

Lokmiddelen

In de bijlage bij de aanvraag staat dat de inzet van lokmiddelen nodig is om ganzen goed onder schot te krijgen en daarmee verjagend afschot uit te kunnen voeren. Uit lopend onderzoek door het Nederlandse consortium binnen het AEWA-programma blijkt dat 26% van de standganzen en 16% van de trekganzen in Nederland hagel bij zich draagt. Dit duidt op te hoge schootsafstanden, zowel nationaal als internationaal. Het is dan ook van belang dat invallende ganzen op een landbouwperceel kunnen worden gestuurd door lokmiddelen. Met de inzet van lokvogels, lokvoer en (niet-elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen ganzen binnen schootsafstand (maximaal 30 meter) worden verkregen en kan een goed gericht dodelijk schot worden afgegeven. Wij achten voldoende onderbouwd

dat deze lokmiddelen nodig zijn. Artikel 3.9, tweede lid van het Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g). In besluit III hebben wij het gebruik van lokvogels en lokvoer beperkt tot niet-levende lokvogels en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is.

Looptijd van de ontheffing

Voor de looptijd van deze ontheffing is aansluiting gezocht bij de looptijd van het FBP, te weten tot 31 december 2027.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Eindconclusie

Ter bescherming van kwetsbare gewassen tegen schade aangericht door kol- en grauwe ganzen gedurende de winterperiode, dient er verjagend afschot plaats te vinden. Aangezien het voortbestaan van de ganzensoorten niet wordt bedreigd en er tevens geen andere bevredigende oplossing is, kan de aangevraagde ontheffing worden verleend.

Bijlage 1: zienswijzen op het ontwerpbesluit verjagend afschot van kolganzen en grauwe ganzen

Nr.	Zienswijze	Reactie
Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland		
1	In het besluit wordt niet gemotiveerd waarom de provinciale vrijstelling die geldt voor de grauwe gans niet volstaat om het doel van de ontheffing te bereiken.	De ontheffing is breder dan de provinciale vrijstelling t.a.v. het gebruik van lokmiddelen en het aantal mensen dat er gebruik van kan maken. Zie ook de tekst onder het kopje Toetsingskader en het subkopje Provinciale vrijstelling in het besluit.
2	In de aanvraag wordt aangegeven dat de ontheffing niet in aanvulling op een bestaande ontheffing, vrijstelling of opdracht wordt aangevraagd. Het aanvraagformulier is hiermee niet naar waarheid ingevuld.	De aanvrager is niet verplicht om dit expliciet in de aanvraag aan te geven. De aanvraag bevat voldoende gegevens om een besluit te kunnen nemen.
3	Het verjagend afschot is bedoeld om ganzen duidelijk te maken dat ze van de percelen weg moeten blijven. Tegelijkertijd maakt de ontheffing het mogelijk om ganzen met een breed scala aan lokmiddelen te verleiden naar deze percelen toe te komen. Het toestaan van het gebruik van lokmiddelen staat haaks op het doel van de ontheffing.	Verjaging met ondersteunend afschot heeft als doel enkele dieren te doden om zo grote groepen dieren langdurig te verjagen. Deze methode is effectiever dan andere vormen van verjagen/wering vanwege de dodelijke dreiging en omdat het lerend vermogen van ganzen ervoor zorgt dat ze de desbetreffende landbouwpercelen gaan vermijden. De lokmiddelen worden toegepast om de al aanwezige ganzen binnen schootsafstand te krijgen en niet om ze van grote afstanden naar de percelen te lokken. Een korte schootsafstand draagt bovendien bij aan het verkleinen van de kans op 'aanschieten'. Zie in dit verband ook pagina 29 van het FBP.
4	Het besluit wordt gemotiveerd met schadecijfers van schade aangericht aan voorjaarsgras. Dit valt niet onder kwetsbare gewassen en de motivering van de schadedreiging is dus irrelevant met het oog op de ontheffing. Daarnaast is het onvoldoende duidelijk wat dan wel onder kwetsbare gewassen moet worden verstaan.	In artikel 1.1 onder h van de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland is de definitie van kwetsbaar gewas als volgt vastgelegd: "onder 'landbouw' en 'vollegrondsgroenteteelt' beschreven teelten, met uitzondering van weide-, hooi- of graszaadpercelen waarvan het grasgewas minimaal zes maanden oud is en granen en graszaad in de periode waarin het gewas afrijpt." Voorjaarsgras dat jonger is dan zes maanden valt dus onder de kwetsbare gewassen.
5	Doordat het onduidelijk is welke gewassen als kwetsbaar kunnen worden aangemerkt, is het niet mogelijk om een concrete afgebakende lijst te maken van percelen waar het hier om gaat. Daarmee is het ook onmogelijk om te onderbouwen dat voor al deze gewassen sprake is van een concrete dreiging van belangrijke schade. Dit maakt het onmogelijk om toezicht te houden op de uitvoering van de ontheffing en om handhaven op te kunnen treden.	Zie de reactie op zienswijze 4. Omdat duidelijk is vastgelegd wat er onder kwetsbare gewassen wordt verstaan is handhaving van de ontheffing goed mogelijk.
6	Nergens is voorgeschreven dat pas op het gebruik van de ontheffing mag worden overgegaan als eerst meer diervriendelijke of minder ingrijpende (preventieve) methoden zijn ingezet. Hierdoor geeft het besluit geen toepassing aan de in de Omgevingsverordening voorgeschreven escalatieladder en borgt niet dat de ontheffing pas gebruikt wordt wanneer er geen andere bevredigende oplossingen zijn.	In de Omgevingsverordening Zuid-Holland is geen escalatieladder voorgeschreven. Wel is in het FBP de escalatieladder voor het ganzenbeheer uitgewerkt en heeft als basis gediend voor de ontheffingaanvraag. Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen dan wel te beperken. Wanneer deze middelen onvoldoende blijken te werken, kan er worden overgegaan tot het verjagen met ondersteunend afschot. De ervaring heeft geleerd dat het gebruik van preventieve middelen bij de kwetsbare gewassen onvoldoende effectief is om belangrijke schade te voorkomen. Om er zeker van te zijn dat de escalatieladder goed wordt toegepast, hebben wij, naar aanleiding van de zienswijze, in deze ontheffing voorschrift 7 opgenomen waarin de inzet van preventieve middelen is voorgeschreven voordat tot verjagend afschot kan worden overgegaan.
7	Het schieten van een half uur voor zonsopkomst en een half uur na zonsondergang brengt grote risico's met zich mee. Zeker bij bewolkt en mistig weer is het donker en is het zicht slecht. Het is dan lastig om soorten goed te kunnen onderscheiden waardoor andere soorten dan de kolgans en grauwe gans geschoten	Deze verantwoordelijkheid ligt bij de uitvoerder van de ontheffing. De uitvoerder dient na te gaan of het verjagend afschot veilig en op de juiste ganzensoorten plaatsvindt. Afschot van kwetsbare soorten als de dwerggans is niet toegestaan.

	zouden kunnen worden. De ernstig bedreigde dwerggans wordt soms door jagers aangezien voor een kolkans en geschoten.	
8	In de motivering over het toestaan van afschot voor zonsopgang en na zonsondergang wordt er gesproken over standganzen. De ontheffing heeft echter betrekking op overwinterende trekganzen in het geval van de kolkans. Dat zijn geen standganzen. Bovendien wordt nergens toegelicht wat er mis zou kunnen gaan als alleen tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten zou mogen worden.	In het ontwerpbesluit is in de paragraaf over het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang abusievelijk vermeld dat het om standganzen gaat. Dit is onjuist. Dit is in het onderhavige besluit aangepast. Wanneer er uitsluitend tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten wordt, gaat dit ten koste van de effectiviteit van de maatregel. De ganzen zijn erg actief rond een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang (zie pag. 57 van het FBP), waardoor de mogelijkheid om te schieten in deze periode cruciaal is voor de effectiviteit van het beheer. De uitvoering van de onderhavige ontheffing geschiedt door deskundige jachtaktehouders (welke een door de bevoegde autoriteit erkend jachtexamen hebben afgelegd) en zijn in staat om ganzensoorten van elkaar te onderscheiden, hieraan dragen de lokmiddelen ook bij.
Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland		
9	Bij vliegende ganzen is het niet duidelijk waar ze zullen gaan foerageren, terwijl de ontheffing het wel mogelijk maakt om deze dieren al te doden. Er is op nog geen enkele manier sprake van een concrete schadedreiging die aanleiding zou geven om ganzen te verjagen van kwetsbare gewassen, maar de ontheffing maakt het mogelijk om gelijk naar de laatste trede van de escalatieladder te gaan.	Deels gelijk aan zienswijze 6. Binnen de reikwijdte van deze ontheffing mag in de winterperiode alleen op de ganzen geschoten worden op percelen waar kwetsbaar gewas aanwezig is. Het is dan duidelijk dat die ganzen een bedreiging vormen voor belangrijke schade aan kwetsbare gewassen.
10	Het doel van het schieten van de kolkans en de grauwe gans is gericht op schadebeperking. Dat is een puur negatieve en eenzijdige invalshoek. De kolkans en grauwe gans maken een levendig, zichtbaar en positief deel uit van de te behouden en te beschermen biodiversiteit van het boerenland. Hiermee zou dus ook heel anders omgegaan kunnen worden, bijvoorbeeld door boeren serieus te belonen door de bijdrage die zij leveren aan deze en andere biodiversiteit waar zij een bijdrage aan leveren.	Bij het beoordelen van de aanvraag toetsen wij onder andere de staat van instandhouding. Door het verjagend afschot van de kolkans en de grauwe gans in de winterperiode toe te staan wordt geen afbreuk gedaan aan de staat van instandhouding van deze soorten. Dit blijkt uit de afschotcijfers van de afgelopen jaren in relatie tot de totale aantallen ganzen die voorkomen in Zuid-Holland. Kortom, de kolkans en de grauwe gans kunnen ook met de uitvoering van deze ontheffing een levendig, zichtbare en positief deel uit blijven maken van het Zuid-Hollandse landschap. Overigens draagt het beperken van de grote aantallen grauwe ganzen juist bij aan het beschermen van de biodiversiteit in de provincie. Voor de winterganzen zijn er Natura 2000-gebieden en rustgebieden beschikbaar om te foerageren en te rusten. Deze maatregelen zijn tevens bedoeld om de ganzen richting deze gebieden te verjagen en weg te houden van percelen met kwetsbare gewassen om via deze weg de schade te beperken.

Zaaknummer : 01021238
Ons Kenmerk : ODH287561
Datum : 11-05-2022

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Op 17 januari 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid in samenhang met artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna ook : Wnb) van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna ook: FBE) om een deel van in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 (hierna ook: FBP) omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken, voor de volgende activiteiten:

1. Het bewerken van nesten en eieren van grauwe gans (*Anser anser*), kolgans (*Anser albifrons*), brandgans (*Branta leucopsis*) en Canadese gans (*Branta canadensis*) in de periode van 1 februari tot en met 30 juni;
2. Beheerafschot van grauwe ganzen in de zomerperiode¹;
3. Beheerafschot van brandganzen in de maanden juli tot en met oktober (verkorte zomerperiode)
4. Beheerafschot van kolganzen in de maanden maart tot en met oktober;
5. Beheerafschot van Canadese ganzen gedurende het gehele jaar.
6. Het gebruik van de volgende middelen voor de activiteiten vermeld onder 2 t/m 5:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

Besluit

Wij besluiten:

- I. een ontheffing ex artikel 3.3, eerste lid in samenhang met artikel 3.17, eerste lid onder a van de Wnb te verlenen aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland van de verboden van artikel 3.1, tweede en derde lid van de Wnb voor het bewerken van nesten en eieren van de grauwe gans, kolgans, brandgans en Canadese gans in de periode van 1 februari tot en met 30 juni;
- II. een ontheffing ex artikel 3.3, eerste lid in samenhang met artikel 3.17, eerste lid onder a van de Wnb te verlenen aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland van de verboden van artikel 3.1, eerste lid van de Wnb voor beheerafschot van de:
 - a. grauwe ganzen in de zomerperiode;
 - b. brandganzen in de maanden juli tot en met oktober (verkorte zomerperiode);
 - c. kolganzen in de maanden maart tot en met oktober;
 - d. Canadese ganzen gedurende het gehele jaar.

¹ De zomerperiode (volgens beleidskader 2014) is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 15 februari tot en met 31 oktober;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 maart tot en met 31 oktober.

- III. de volgende documenten onderdeel te laten zijn van deze ontheffing:
 - a. de aanvraag van 17 januari 2022 met bijlage;
 - b. Rapport van Progress Ecologie d.d. 12 januari 2022: Integrale telling standganzen Zuid-Holland 2021 (projectnummer 20210903);
 - c. Gecorrigeerde gegevens t.a.v. de integrale telling standganzen per mail d.d. 8 maart 2022.
- IV. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunten II, wijzen wij de volgende middelen en methoden aan:
 - a. geweren;
 - b. honden, niet zijnde lange honden;
 - c. slag- en steekwapens, alleen voor het doden van gewonde ganzen;
 - d. vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels,
 - e. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is;
 - f. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt.
- V. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispunt II, ontheffing te verlenen van de verboden zoals genoemd in de krachtens artikel 3.26, tweede lid van de Wet natuurbescherming gestelde regels voor wat betreft het gebruik van een geweer vanaf een half uur voor zonsopgang tot en met een half uur na zonsondergang (artikel 3.16 eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming) en voor wat betreft het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi (artikel 3.16, eerste lid, aanhef onder c van het Besluit natuurbescherming).
- VI. ontheffing te verlenen van het verbod van artikel 3.4, eerste lid onder a, onder 2° of 3° juncto artikel 3.4, vierde lid, Wet natuurbescherming gestelde regel voor wat betreft het doden met gebruikmaking van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt, zoals bedoeld artikel 3.9, derde lid onder d, van het Besluit natuurbescherming;
- VII. de voorschriften 1 tot en met 8 te verbinden aan de ontheffing;
- VIII. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

art.5.1-2e

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage 1: Zienswijzen op het ontwerpbesluit zomerganzen met reactie

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid

- 1 De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de ontheffing schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende uitvoerders.
- 2 De Faunabeheereenheid Zuid-Holland stuurt uiterlijk 1 januari van ieder jaar de juli-tellingen van de brandgans van het voorgaande jaar toe aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, unit GBO, E-mailadres: meldingWnb@ozhz.nl en een afschrift hiervan aan de Omgevingsdienst Haaglanden, E-mailadres: vergunningen@odh.nl.
- 3 Indien uit de juli-tellingen van drie opeenvolgende jaren blijkt dat het aantal brandganzen in de provincie Zuid-Holland gemiddeld over die drie jaren, minder dan 18.000 bedraagt, mag er voor de brandgans in het eerstvolgende kalenderjaar geen beheerafschot plaatsvinden.

Voorschriften voor de uitvoerder

- 4 De uitvoerder van de ontheffing dient te voldoen aan de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland gestelde uitvoeringsregels zoals vermeld op het toestemmingsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
- 5 De uitvoerder van de ontheffing dient (een kopie van) het toestemmingsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, schriftelijk of digitaal te kunnen tonen.
- 6 Op de dag voorafgaand aan een actie betreffende nestbehandeling dient vóór 20:00 uur door de uitvoerder melding van de actie te worden gemaakt bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, unit GBO, team Groen. E-mailadres voor meldingen is meldingWnb@ozhz.nl, telefoonnummer is 078-7708081 (inspreken op antwoordapparaat). Hierbij moet de uitvoeringscode worden vermeld, evenals de locatie en de datum, de diersoort en de naam van de uitvoerder.
- 7 Slag- en steekwapens worden alleen gebruikt om gewonde ganzen uit hun lijden te verlossen.
- 8 Merktekens, zoals pootringen of halsbanden, welke zich bevinden aan gedode vogels, moeten worden gemeld op de manier zoals voorgeschreven op www.vogeltrekstation.nl.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 17 januari 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid in samenhang met artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om een deel van in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken, voor de volgende activiteiten:

1. Het bewerken van nesten en eieren van grauwe gans (*Anser anser*), kolgans (*Anser albifrons*), brandgans (*Branta leucopsis*) en Canadese gans (*Branta canadensis*) in de periode van 1 februari tot en met 30 juni;
2. Beheerafschot van grauwe ganzen in de zomerperiode²;
3. Beheerafschot van brandgansen in de maanden juli tot en met oktober (verkorte zomerperiode);
4. Beheerafschot van kolgansen in de maanden maart tot en met oktober;
5. Beheerafschot van Canadese ganzen gedurende het gehele jaar;
6. Het gebruik van de volgende middelen voor de activiteiten vermeld onder 2 t/m 5:
 - a. geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. honden, niet zijnde lange honden;
 - d. slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt.

Beheerperioden

Voor de vier ganzensoorten waar deze ontheffing betrekking op heeft zijn verschillende beheerperioden aangevraagd wat het afschot betreft, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. Voor het bewerken van nesten en eieren van de ganzen is voor alle soorten voor dezelfde periode ontheffing aangevraagd.

Tabel 1: Perioden voor beheer d.m.v. afschot en bewerken van nesten en eieren

	Beheerafschot	Bewerken van nesten en eieren
Grauwe gans	Zomerperiode ²	1 februari – 30 juni
Brandgans	1 juli – 31 oktober	
Kolgans	1 maart – 31 oktober	
Canadese gans	Gehele jaar	

De aanvraag is ingediend:

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en wateren;
- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, en;
- ter bescherming van flora of fauna.

De aanvraag is gedaan voor de looptijd van het Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027 dat bij besluit van 14 december 2021 door ons is goedgekeurd. Dit Faunabeheerplan loopt van 1 januari 2022 t/m 31 december 2027.

² De zomerperiode (volgens beleidskader 2014) is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 15 februari tot en met 31 oktober;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 maart tot en met 31 oktober.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen zoals vermeld in:

- artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het doden van de ganzen;
- artikel 3.1, tweede lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en het wegnemen van eieren of nesten van ganzen;
- artikel 3.1, derde lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het rapen en onder zich hebben van eieren;
- artikel 3.4, eerste lid, onderdeel a en onder 2° en 3° juncto 3.4, vierde lid van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt, zoals aangegeven in artikel 3.9, derde lid, onder d van het Besluit natuurbescherming;
- artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van het geweer;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi.

Voor een deel van de activiteiten waarvoor ontheffing is aangevraagd geldt een landelijke en provinciale vrijstelling voor de ganzen. Ondanks deze vrijstellingen is voor deze activiteiten een ontheffing aangevraagd. De reden hiervoor is dat deze ontheffingaanvraag gebaseerd is op het nieuwe goedgekeurde faunabeheerplan 2022 – 2027 en breder van opzet is (populatiebeheer). Waar de ontheffingaanvraag uitgaat van het reguleren van de populatie-omvang ten behoeve van de genoemde belangen, zijn de landelijke en provinciale vrijstelling verleend ter voorkoming van schade zonder dat daarbij een bepaalde omvang van de betrokken populaties wordt beoogd. En in tegenstelling tot de provinciale vrijstelling is de ontheffing gericht op alle uitvoerders van het ganzenbeheer en niet alleen op grondgebruikers.

Voor het ganzenbeheer in de winterperiode en voor het vangen van de ganzen gedurende de ruiperiode worden aparte besluiten genomen.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en artikel 5.1 van de Wnb zijn op deze beschikking van toepassing.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 16 maart 2022 tot en met 26 april 2022.

Naar aanleiding hiervan zijn zienswijzen binnen de termijn ingebracht door:

- de fractievoorzitter van Pro Krimpenerwaard en;
- Utopie Advocaten, namens de stichtingen Animal Rights en Fauna4Life.

De zienswijzen van Pro Krimpenerwaard (nr. 1 t/m 18) en de Stichtingen Animal Rights en Fauna4Life (Nr. 19 t/m 27) zijn samengevat en weergegeven in bijlage 1 bij dit besluit. In bijlage 1 is tevens onze reactie op die zienswijzen weergegeven.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Naar aanleiding van zienswijze nr. 23 over het belang volksgezondheid is in de overwegingen van het besluit expliciet vermeld dat deze ontheffing niet gebaseerd is op dit belang. Dit geldt ook voor het belang openbare veiligheid.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Deze aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.4, 3.9, 3.15, 3.17 en 3.26 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel) en de artikelen 3.9 en 3.16 van het Besluit natuurbescherming (hierna ook: Bnb).

Landelijke vrijstelling

De grauwe gans, kolgans en brandgans behoren alle drie tot de in het wild levende vogelsoorten als bedoeld in artikel 3.1 Wnb. De Canadese gans is op de landelijke vrijstellingslijst geplaatst (artikel 3.15 en artikel 3.16 Wnb). Dit betekent dat deze soort in het gehele land mag worden bestreden alsmede de nesten en eieren worden bewerkt o.a. in relatie tot landbouwschade en schade aan de fauna. Het betekent tevens dat er daarmee geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soort. Deze vrijstelling geldt uitsluitend voor grondgebruikers.

Provinciale vrijstelling

Voor de grauwe gans, kolgans, brandgans en Canadese gans geldt er een provinciale vrijstelling waar gebruik gemaakt van kan worden zolang er een geldig goedgekeurd faunabeheerplan is. Op basis van deze vrijstelling is het mogelijk om de grauwe gans, brandgans, kolgans en Canadese gans te doden. Wel gelden er een aantal beperkingen. Zo kan het doden van brandganzen slechts plaatsvinden buiten de winterperiode en het doden van de grauwe gans en kolgans gedurende de winterperiode alleen op percelen met kwetsbare gewassen. Verder kan het bewerken van eieren en nesten van de grauwe gans, kolgans en brandgans plaatsvinden in de periode van 1 februari tot en met 30 juni. Daarnaast is het toegestaan om op te treden van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang en mogen gewonde ganzen met een slag-, snij- of steekwapen worden gedood. Deze vrijstelling geldt uitsluitend voor grondgebruikers.

In artikel 3.17, eerste lid, van de Wnb is bepaald dat wij ten behoeve van de beperking van de omvang van een populatie van vogels ontheffing kunnen verlenen als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid van de Wnb.

Een ontheffing wordt slechts verleend indien:

- de beperking van de omvang van de populatie nodig is omdat één van de onderstaande belangen bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, aanhef en onder c in samenhang gelezen met onderdeel b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen andere bevredigende oplossing bestaat; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Deze belangen zijn:

- a) de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b) de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij of wateren;
- d) voorkoming van schade aan flora en fauna.

In het kader van dit besluit zijn voorkoming van belangrijke schade aan gewassen of wateren, de veiligheid van het luchtverkeer, de volksgezondheid en openbare veiligheid en voorkoming van schade aan flora en fauna aan de orde.

Middelen en methoden

Krachtens artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a en c Wnb is het verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. In artikel 3.26, derde lid, van de Wnb is bepaald dat wij ontheffing kunnen verlenen van de hiervoor genoemde verboden verbonden aan het gebruik van het geweer.

Op grond van artikel 3.3, vijfde lid, sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden in art. 3.9, eerste lid (middelen) en tweede lid (methoden) Wnb. Tot de toegestane methoden voor het vangen en doden behoren lokvogels, middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Algemeen

Het door de FBE beoogde ganzenbeheer wordt in het Faunabeheerplan onderbouwd. Voor een volledige omschrijving en onderbouwing van het gewenste beheer, staat van instandhouding en de schades verwijzen wij naar dit FBP. Het betreft hier een voortzetting van het tot nu toe gevoerde beheer.

Aangezien de populatie van de brandgans (juli-telling) de streefstand nadert (telling 2021 was ruim 23.000 ten opzichte van de streefstand van 19.500) is in het nieuwe FBP een nuancering aangebracht.

Beleid

In 2013 is het Ganzenbeleidskader voor Zuid-Holland³ vastgesteld. Ten aanzien van de zomerpopulaties van de diverse ganzensoorten die in Zuid-Holland verblijven, vermeldt het ganzenbeleidskader het volgende:

“Ganzen, voor zover inheems, zijn beschermde vogels op grond van de Flora- en faunawet (nu Wnb). Dat betekent dat zij alleen mogen worden bestreden als er sprake is van aantoonbare schade aan een in de wet genoemd erkend belang en er geen andere bevredigende oplossingen zijn. In dat geval kunnen Gedeputeerde Staten een vrijstelling, aanwijzing of ontheffing verlenen.

Gedeputeerde Staten willen de inheemse ganzenpopulaties in Zuid-Holland duurzaam in stand houden, waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen:

- *de omvang van de van nature voorkomende populaties ganzen, in relatie tot;*
- *de schade aan landbouwgewassen;*
- *de veiligheid en volksgezondheid;*
- *de schade aan flora en fauna (natuurwaarden);*
- *de beschikbare financiën voor schadetegemoetkomingen.*

Daarom is afgesproken:

- *met reductie van de populatie standganzen, de schade veroorzaakt door ganzen terug te brengen naar een acceptabel niveau;*
- *exoten en verwilderde gedomesticeerde soorten te bestrijden.*

Op termijn zullen hierdoor de natuurgebieden een belangrijk deel van de ganzen kunnen herbergen, zal de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en wordt voldaan aan de internationale verplichtingen voor trekganzen.

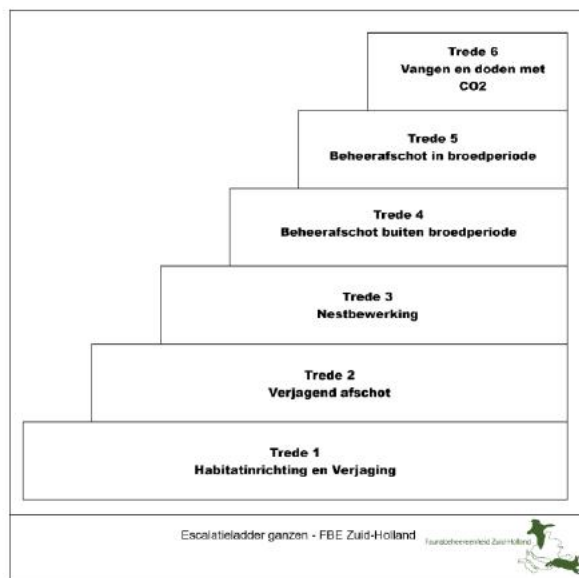
De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie worden vastgelegd in een FBP voor ganzen. Dit FBP is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het met de FBE overeengekomen beleid vormt het uitgangspunt voor de concrete uitwerking in het FBP Ganzen.”

³ Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en bijbehorende Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2014, Provinciaal Blad 2015 nr. 3157. ODH287561

Geen andere bevredigende oplossing en streefstanden

De escalatieladder voor het ganzenbeheer is beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Het idee achter de escalatieladder is dat voor het beheer als eerste een andere bevredigende oplossing zoals een meer diervriendelijke en minder ingrijpende maatregelen worden toegepast om schade of risico's te voorkomen. Pas als deze maatregelen (die op de onderste treden van de ladder staan) niet werken, kan een stap naar boven op de ladder worden gezet naar een maatregel die minder diervriendelijk/meer ingrijpend is. Hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium van geen andere bevredigende oplossing.

Figuur 1: De escalatieladder voor het ganzenbeheer

Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon kunnen worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen. Deze maatregelen zijn echter onvoldoende effectief gebleken en bovendien hebben deze maatregelen geen invloed op de omvang van de populatie. Zoals ook in het FBP is gesteld zijn wij van mening dat er populatiebeheer dient te worden toegepast om de omvang van de populaties zomerganzen in Zuid-Holland te reduceren tot de streefstanden. Deze streefstanden zijn in het FBP vastgelegd en zijn gebaseerd op aanvaardbare landbouwschade (zie tabel 2). Deze streefstanden kunnen alleen worden bereikt door gebruik te maken van maatregelen die hoger op de escalatieladder staan. De populatieontwikkeling van de ganzen in de afgelopen jaren laat zien dat nestbehandeling en beheerabschot in zowel de broedperiode als daarbuiten minimaal moet worden gecontinueerd om de streefstanden te bereiken. Om die streefstanden te bereiken moet het beheer ook effectiever en grootschaliger worden uitgevoerd. Dit staat beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Daarbij gaat het o.a. over het afschot voor en tijdens de broedperiode en een meer dan voorheen gecoördineerde uitvoering van het beheer. Ook in de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) wordt onze stelling gedeeld dat er in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en ter voorkoming van schade aan gewassen geen andere bevredigende oplossing is dan het reduceren van de populatieomvang van ganzen.

Gezien het beheer van de afgelopen jaren nog niet heeft geleid tot het bereiken van de streefstanden die zijn gebaseerd op een acceptabel-schadeniveau, is opnieuw ontheffing aangevraagd voor de treden 3 t/m 5. Voor de brandgans worden de maatregelen afgeschaald, door afschot in de broedperiode (trede 5) niet meer uit te voeren, omdat de populatie de streefstand nadert.

Wij concluderen dan ook dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor de activiteiten die o.b.v. de escalatieladder voor het ganzenbeheer in Zuid-Holland zijn aangevraagd.

Staat van instandhouding

In het FBP⁴ is de populatieontwikkeling van de ganzen behandeld. De hier genoemde aantallen betreffen de permanent in Zuid-Holland aanwezige ganzen (standganzen) gebaseerd op de jaarlijkse juli-tellingen. In de grafiek hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe de populatie van de standganzen zich de afgelopen jaren in Zuid-Holland heeft ontwikkeld. Tevens zijn de streefstanden voor de ganzen in tabel 2 weergegeven.

De streefstanden moeten ook worden bereikt ter bescherming van de overige belangen (vliegveiligheid, volksgezondheid, flora en fauna) maar het is zeer waarschijnlijk (op basis van historische gegevens) dat deze belangen afdoende worden beschermd bij de streefstanden die op basis van de landbouwschade zijn vastgesteld.

De volgende streefstanden voor de jaarrond verblijvende ganzen zijn in het FBP vastgelegd:

- grauwe gans: 35.000 (o.b.v. getaxeerde schade van € 56.000,-)
- brandgans: 19.500 (o.b.v. getaxeerde schade € 52.000,-)
- kolgans: 200
- Canadese gans: minimaal

Alhoewel de kolgans als broedvogel (standgans) niet van nature voorkomt in Nederland en Zuid-Holland, is toch een streefstand vastgesteld van 200 kolgansen. Bij deze hiervoor genoemde streefstanden, zal dus nog steeds sprake zijn van een aanzienlijke landbouwschade die evenwel op een veel lager niveau ligt dan nu.

In het telrapport zomerganzen 2021 zijn de getelde aantallen opgenomen en de met TRIM3 gecorrigeerde aantallen voor 2021. Ook voor de jaren 2016 -2020 moest een kleine correctie worden aangebracht in de aantallen voor de niet-getelde gebieden conform TRIM3 (zoals ook Sovon doet). De aangepaste aantallen benaderen beter de werkelijkheid. Overigens blijven de verschillen tussen de twee tabellen beperkt. Voor de duidelijkheid hebben wij beide tabellen hieronder opgenomen. Bij dit besluit gaan wij uit van de gecorrigeerde aantallen ganzen (tabel 3).

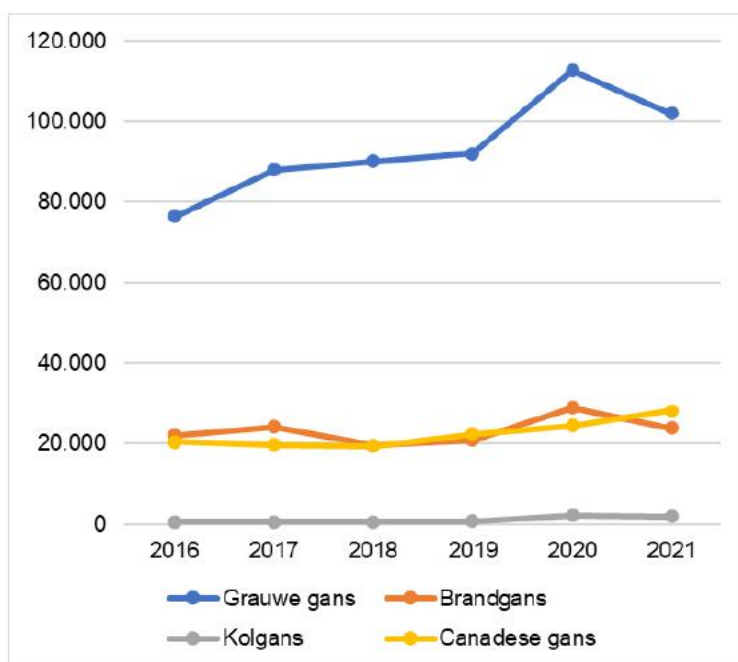
Tabel 2: Aantal ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling zoals in FBP

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	78.859	82.714	91.732	90.347	106.444	102.029
Brandgans	20.374	23.581	19.763	20.804	21.358	23.875
Kolgans	521	537	551	632	2.128	1.898
Canadese gans	20.294	19.055	18.959	20.750	23.308	28.140

Tabel 3: Aantal ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling (gecorrigeerd TRIM3)

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Streefstand
Grauwe gans	76.505	88.083	90.103	92.171	112.717	102.029	35.500
Brandgans	22.141	24.152	19.611	20.889	28.920	23.875	19.500
Kolgans	502	533	478	656	2.089	1.898	200
Canadese gans	20.496	19.742	19.417	22.439	24.411	28.140	0

⁴ Aangevuld met cijfers uit bijlage 3 (met r-trim correctie) van Integrale telling standganzen Zuid-Holland 2020, CLM november 2020. ODH287561

Figuur 2: Populatietrend brandgans, Canadese gans, grauwe gans en kolgans op basis van de juli-tellingen in Zuid-Holland in de periode 2016-2021. Gebaseerd op gecorrigeerde telresultaten juli-tellingen vernieuwd.

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat in de afgelopen zes jaar het aantal grauwe ganzen in Zuid-Holland verder is toegenomen. De Canadese gans en de kolgans vertonen een licht stijgende trend en de brandgans lijkt zich te stabiliseren onder het voorgaande beheer. De aantallen ganzen die in 2021 nog in de zomer binnen Zuid-Holland aanwezig waren, gaan m.u.v. de brandgans, de streefstanden ver te boven. Voor de grauwe gans, de kolgans en de Canadese gans worden de streefstanden nog lang niet genaderd.

Omdat de populatie brandganzen (juli-telling) relatief dicht tegen haar streefstand (19.500) aan zit, is in deze ontheffing voorgeschreven dat indien uit de juli-tellingen van drie opeenvolgende jaren blijkt dat het aantal brandganzen in de provincie Zuid-Holland gemiddeld over die drie jaren, minder dan 18.000 bedraagt, in het eerstvolgende kalenderjaar geen beheerafschot mag plaatsvinden van de brandgans.

Door de aanwas van gemiddeld ca. 20% in het eerstvolgende jaar (zonder beheerafschot) kan de populatie brandganzen zich weer herstellen tot op of boven de streefstand. Op die manier is geborgd dat door het gebruik van deze ontheffing de staat van instandhouding van de brandgans niet in het geding is of zal komen. Daarnaast is de beheerperiode voor de brandgans ook ingekort.

Gezien hoofdstuk 4 (populatieontwikkeling) en bijlage 1 (wettelijk kader) van het FBP en de grootte van de populaties van deze vier ganzensoorten in 2021 in Zuid-Holland ten opzichte van de streefstanden⁵ en de staat van instandhouding die door Sovon⁶ voor deze 4 ganzen als 'gunstig' is beoordeeld, zijn wij van mening dat door het gebruik van onderhavige ontheffing met de daaraan verbonden voorschriften, geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van deze soorten.

Belangenonderbouwing

Hoofdstuk 5 van het FBP geeft aan op welke wijze de belangen landbouwschade, volksgezondheid, openbare veiligheid en de veiligheid van het luchtverkeer binnen de provincie in het geding zijn of kunnen komen. Hoewel er aan deze belangen zeker locatie gebonden componenten kleven, is er hierbij ook sprake van een relatie tussen de omvang van de schade, de kans dat er schade optreedt en de totale populatie aanwezige ganzen. In de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) wordt de

⁵ Zie afbeelding 5 in paragraaf 2.5 van het FBP.

⁶ Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2021.

stelling dat er een oorzakelijke relatie is in de verhouding tussen de populatie ganzen in Zuid-Holland en de getaxeerde schade ook bevestigd. Kortom des te meer ganzen des te groter de schade. De streefstanden zijn dan ook gebaseerd op de aanvaardbare schade voor de vier ganzensoorten. Alhoewel deze streefstanden primair zijn gebaseerd op de aanvaardbare schade moeten die standen ook worden bereikt ter bescherming van de overige belangen, te weten de vliegveiligheid, volksgezondheid en flora en fauna. Hieronder wordt dat nader gemotiveerd.

Landbouwschade

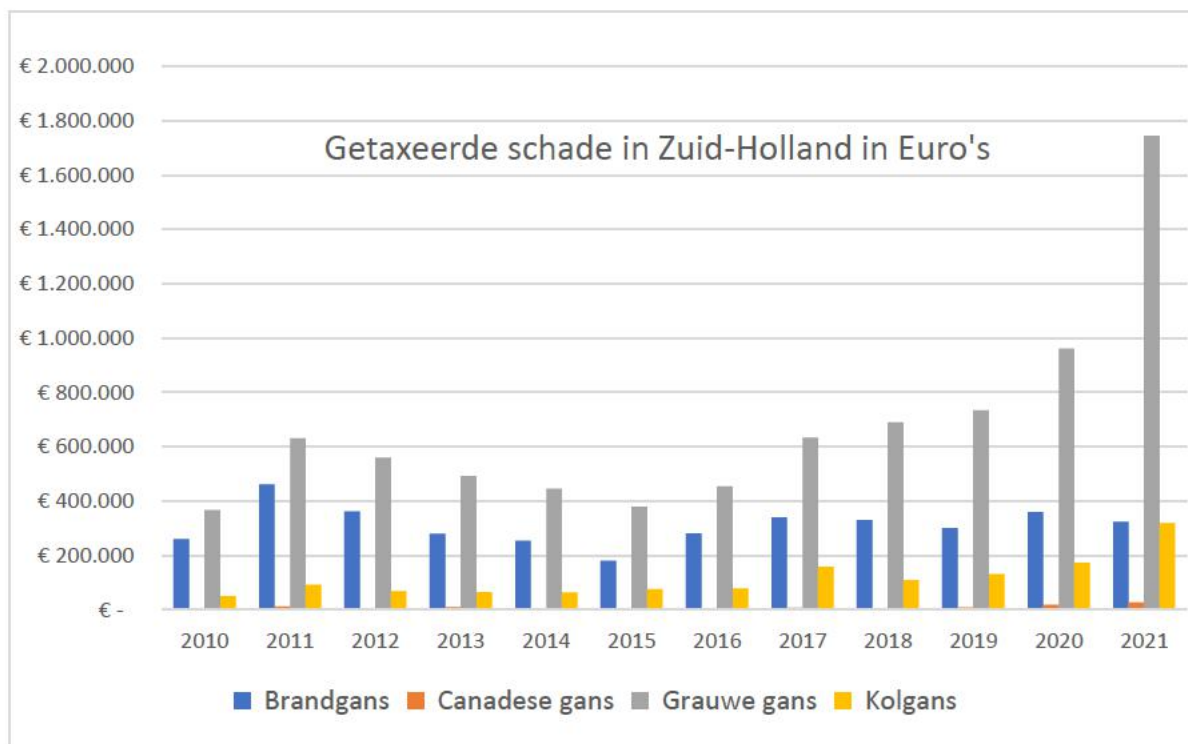
In het FBP is aangegeven dat ganzen verspreid door de hele provincie schade veroorzaken aan gras(zoden), graszaad, granen en overige gewassen. De schade is extra groot wanneer in de maanden maart en april veel neerslag valt, omdat de bodem dan veel gevoeliger is voor verdichting door betreding van watervogels. In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-Faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van BIJ12-Faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-Faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan. Daarnaast is aan de hand van de schadehistorie gebleken dat het ontstaan van schade aan de landbouw rechtstreeks afhankelijk is van de aantallen ganzen die er zijn. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen. Met de toename van het aantal aanwezige standganzen in de provincie Zuid-Holland (zie tabel 3 en figuur 2), stijgt de totale hoeveelheid landbouwschade van circa € 820.000 in 2016 tot circa € 2.400.000 in 2021, zoals weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Getaxeerde schadecijfers totaal per ganzensoort

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Brandgans	€ 281.287	€ 340.144	€ 330.917	€ 301.018	€ 360.683	€ 324.500
Canadese gans	€ 3.773	€ 8.123	€ 3.564	€ 9.419	€ 18.495	€ 27.368
Grauwe gans	€ 455.108	€ 634.329	€ 690.122	€ 734.437	€ 961.490	€ 1.744.001
Kolgans	€ 79.512	€ 159.748	€ 110.091	€ 132.102	€ 172.778	€ 319.321
Totaal	€ 820.709	€ 1.142.344	€ 1.134.694	€ 1.176.990	€ 1.514.995	€ 2.415.820

De ontwikkeling van de schadecijfers (vanaf 2010) is ook weergegeven in de onderstaande grafiek. Daarin is ook te zien dat de meeste landbouwschade wordt toegebracht door de grauwe gans en dat die schade aanzienlijk is toegenomen. De schade toegebracht door de brandgans blijft redelijk stabiel en die van de kolgans stijgt licht. De schade veroorzaakt door de Canadese gans kan beperkt met cijfers van BIJ12-Faunazaken worden onderbouwd omdat deze door de landelijke vrijstelling niet wordt getaxeerd (met uitzondering van mengschades met andere ganzensoorten en in ganzenrustgebieden en/of Natura 2000-gebieden). Vanwege zijn gedrag en grootte mag worden aangenomen dat de schade veroorzaakt door een individuele Canadese gans tenminste even groot is als de schade veroorzaakt door een individuele grauwe gans.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat landbouwschade een belang is om de ontheffing te kunnen verlenen.

Figuur 3: De ontwikkeling van de getaxeerde schade vanaf 2010 voor de 4 ganzensoorten in Zuid-Holland

Vliegveiligheid

Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Gelet op de omvang en het gewicht van de meeste ganzen kan ook een botsing met een ander deel van een vliegtuig ernstige schade tot gevolg hebben. Uit de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 mei 2019 blijkt dat een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen rond de luchthavens Schiphol en Rotterdam The Hague Airport en het aantal risicovolle baankruisingen. Verder is het bekend dat ganzen vanwege hun grootte en aantal een gevaar kunnen vormen voor de veiligheid wanneer ze in aanvaring komen met een vliegtuig. Door de grote hoeveelheden ganzen die op zoek naar voedsel van en naar hun foerageergebieden de start- en landingsbanen kruisen is het risico van vogelaanvaringen de laatste jaren toegenomen.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade ook de vliegveiligheid een grond is om de aangevraagde ontheffing te verlenen.

Schade aan flora en fauna

Door hun gedrag en de grote aantallen waarin de ganzen in Zuid-Holland voorkomen, hebben ganzen directe effecten op hun natuurlijke leefomgeving. In natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing van oevervegetaties en rietlanden, waardoor de biotoop van een groot aantal diersoorten verdwijnt. Met name in de ruitijd, wanneer ganzen zich in grote groepen verzamelen op open wateren, wordt de graasdruk op rietspruiten hoog. Daarnaast is er lokaal schade door eutrofiëring (vermesting) van voedselarme wateren. Deze schadelijke effecten zorgen ervoor dat de biodiversiteit in natuurgebieden afneemt en de doelstellingen van Natura 2000-gebieden (waaronder de instandhouding van zeldzame soorten zoals de grote karekiet, woudaap, roerdomp, zwarte stern en purperreiger) en de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in het geding kunnen zijn. Voorbeelden van Natura 2000-gebieden met instandhoudingsdoelstellingen die in negatieve zin beïnvloed worden door de aanwezigheid van grote aantallen zomerganzen zijn Boezems Kinderdijk (in Zuid-Holland) en Zouweboezem (Utrecht). De realisatie van de natuurtypen 'moeras' en 'trilveen' in het Natuurnetwerk Nederland wordt door te

intensieve begrazing door ganzen belemmerd. Het effect van de toegenomen standganzen-populatie op de Zuid-Hollandse natuur laat een duidelijk beeld zien van schade aan riet door grauwe ganzen. Overbegrazing van oevervegetaties, waaronder riet, leidt tot de afname van in water wortelende vegetatie, wat zorgt voor een negatief cascade-effect op de visstand en de macrofauna, waardoor de samenstellingen en kwaliteit hiervan afneemt. De negatieve gevolgen voor de flora en fauna ten gevolge van de aanwezigheid van grote aantallen ganzen in Zuid-Holland wordt ook bevestigd in het rapport “Effecten van de graasdruk door grauwe ganzen op natuurdoelen voor N2000 en KRW” van Waternet d.d. 28 mei 2020. Daarin wordt geconcludeerd dat de gewenste Goede Ecologische Toestand (GET) vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de instandhoudingsdoelstellingen vanuit Natura 2000 door de grootte van de populatie grauwe ganzen en de mate waarin deze foerageert op de emerse (riet) vegetatie, onhaalbaar zijn en om die doelstellingen te behalen het noodzakelijk is om populatiebeheer toe te passen. Op grond van het bovenstaande kan evenals bij vliegveiligheid worden gesteld dat ook voor de schade aan flora en fauna er een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie zomerganzen en de schade aan de flora en fauna.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade en vliegveiligheid ook de schade aan flora en fauna een wettelijk belang is waarop de aangevraagde ontheffing kan worden verleend.

Volksgezondheid

In het FBP staat vermeld dat ganzen dragers zijn van verschillende pathogenen (ziekteverwekkers) die schadelijk kunnen zijn voor mensen. Blootstelling aan deze pathogenen kunnen bij de mens leiden tot onder andere diarree en voedselvergiftiging. Ganzen kunnen ook een rol kunnen spelen bij de verspreiding van vogelgriep. Het belang volksgezondheid komt ook in het geding door de invloed van uitwerpselen van de ganzen op de kwaliteit van (zwem)water en de functionaliteit van ligweiden en stranden. Door overbemesting van open water door hoge concentraties van watervogels ontstaan er gunstige omstandigheden voor de ontwikkeling van cyanobacteriën. Uit het bovenstaande volgt dat het ganzenbeheer waarvoor de ontheffing is aangevraagd zal bijdragen aan de volksgezondheid. Deze ontheffing is echter niet gebaseerd op dit wettelijk belang.

Openbare veiligheid

Ook geeft het FBP aan dat ganzen een gevaar kunnen vormen voor de openbare veiligheid wanneer zij zich op of bij de openbare weg of het fietspad bevinden. In de afgelopen jaren hebben zich op de openbare weg verschillende ongevallen voorgedaan waarbij ganzen de aanleiding of oorzaak waren. Langs snelwegen en in klaverbladen broeden steeds meer ganzen, doordat er vaak een passend habitat aanwezig is. Laagvliegende ganzen vormen een gevaar voor het verkeer. Jaarlijks worden meerdere snelwegen (deels) afgesloten door de aanwezigheid van ganzen en hun kuikens op de rijbaan.

Uit het voorgaande blijkt dat het ganzenbeheer waarvoor de ontheffing is aangevraagd ook zal bijdragen aan de openbare veiligheid. Deze ontheffing is echter niet gebaseerd op dit wettelijk belang.

Conclusie belangen

Uit de ontwikkeling van de getaxeerde schade door ganzen in relatie tot de streefstanden ten opzichte van de daadwerkelijk ontwikkeling van de populatie standganzen, blijkt duidelijk dat er sprake is van belangrijke landbouwschade veroorzaakt door de ganzen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Naast het belang van landbouwschade is er ook voldoende bewijs dat het populatiebeheer van de ganzen ook in het belang is van de vliegveiligheid en het reduceren van de schade aan flora en fauna. Het populatiebeheer waarvoor ontheffing wordt verleend draagt tenslotte ook bij aan de belangen volksgezondheid en openbare veiligheid.

Middelen en methoden

Geweer, honden en slag en steekwapens

Om beheerafschot mogelijk te maken moet het geweer worden gebruikt. Honden zijn nodig om geschoten ganzen snel te kunnen apporteren en slag- en steekwapens zijn nodig om gewonde ganzen te doden ingeval er

redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van de desbetreffende gans (zie ook artikel 3.9, zevende lid Bnb). Omdat deze middelen nodig zijn voor het uitvoeren van een effectieve bestrijding van de ganzen hebben wij deze middelen ook aangewezen in deze ontheffing.

Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

Op grond van artikel 3.26, derde lid Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een ontheffing verlenen om af te wijken van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.16, eerste lid Bnb, waarin is bepaald dat geweren niet worden gebruikt “voor zonsopgang en na zonsondergang”.

Aangevraagd is om bij het ganzenbeheer het geweer te gebruiken vanaf een half uur voor zonsopgang en tot en met een half uur na zonsondergang. Over het algemeen zijn verstoringen die vroeg optreden, wanneer ganzen nog niet in een dagelijkse routine van foerageren zitten, het effectiefst (Radtke & Dieter, 2011). Mede hierom is het van belang dat bij beheerabschot mogelijk is op de momenten dat standganzen zich van en naar hun foerageergebied bewegen. En dat is juist ook voor zonsopkomst en na zonsondergang.

Op grond van het bovenstaande alsmede de motivatie opgenomen in het FBP vinden wij het noodzakelijk om het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang toe te staan teneinde de streefstanden te bereiken.

Lokmiddelen

Met de inzet van lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen ganzen binnen een schootsafstand (maximaal 30 meter) worden verkregen en kan een goed gericht dodelijk schot worden afgegeven. De werkwijze met deze methoden dient dus ook het belang van dierenwelzijn. De effectiviteit van het ganzenbeheer wordt aanzienlijk groter bij gebruik van een combinatie van methoden lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden.

Artikel 3.9, tweede lid Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g). In besluit IV hebben wij het gebruik van lokvogels en lokvoer beperkt tot niet-levende lokvogels en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is. Het gebruik van elektronisch versterkte lokgeluiden als methode, is echter op grond van art. 3.9, derde lid Bnb zonder ontheffing verboden. Voor een effectief beheer van de zomerganzen waarbij de ganzen goed onder schot worden verkregen, achten wij het echter noodzakelijk om ook elektronisch versterkte lokgeluiden toe te staan.

Looptijd van de ontheffing

Voor de looptijd van deze ontheffing is aansluiting gezocht bij de looptijd van het FBP, te weten tot 31 december 2027.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Eindconclusie

De ganzen die gedurende de zomerperiode binnen Zuid-Holland aanwezig zijn, dienen in aanzienlijke mate in aantal te worden beperkt om de streefstanden te bereiken. Daarvoor moeten de nesten worden behandeld en dient beheerabschot plaats te vinden in het belang van het voorkomen van belangrijke landbouwschade, de vliegveiligheid en flora en fauna. Aangezien het voortbestaan van de ganzensoorten niet wordt bedreigd en er tevens geen andere bevredigende oplossing is, kan de aangevraagde ontheffing worden verleend.

Bijlage 1: Zienswijzen op het ontwerpbesluit zomerganzen met reactie

Nr.	Zienswijze	Reactie
	Pro Krimpenerwaard	
1	Hoe verklaart Gedeputeerde Staten dat er ganzen afgemaakt zijn in Schoonhoven tijdens het broedseizoen?	Dit is geen zienswijze op dit besluit. In de afgelopen periode heeft bestrijding van zomerganzen ook tijdens het broedseizoen kunnen plaatsvinden onder een vigerende ontheffing, vrijstelling en/of opdracht.
2	Is er een actieve monitoringsbeleid op de ganzenpopulatie in de gemeente?	Met de zogenaamde juli-tellingen worden de populaties zomerganzen/standganzen jaarlijks geteld. Die telgegevens worden door de FBE gerapporteerd en geanalyseerd voor de trendontwikkeling. In paragraaf 1.8 van het FBP staat beschreven hoe de FBE de monitoring van de ganzen uitvoert. In het goedgekeurde FBP en ons besluit is rekening gehouden met de populatie-ontwikkeling en het effect van de beheermaatregelen.
3	In hoeverre voert de provincie zelf actief diervriendelijk beleid rond de ganzenpopulaties in de gemeente?	Gedeputeerde Staten streven naar een gezonde balans tussen populaties inheemse ganzensoorten enerzijds en een acceptabel niveau van schade en risico's anderzijds. Bij de uitvoering van faunabeheer is aandacht voor het dierenwelzijn op de lange en korte termijn. Dat betekent dat in eerste instantie gekeken wordt naar diervriendelijke, niet-dodelijke maatregelen om conflicten in de vorm van schade, overlast of veiligheidsrisico's te voorkomen. Als dergelijke maatregelen niet haalbaar zijn of onvoldoende effect hebben, kan het doden van dieren worden toegestaan.
4	In hoeverre heeft de gemeente zicht op het 'bestrijden' en doden van ganzen door jagers/particulieren en/of door particulieren ingehuurd bestrijdingsbedrijven?	Gedeputeerde Staten zijn bevoegd voor het afgeven van de Wnb-ontheffing en de handhaving van die ontheffing. Bij de uitvoering van beheer en schadebestrijding heeft de FBE een coördinerende functie en geeft o.b.v. de ontheffing, toestemmingen af aan de uitvoerders. Dat is in de voorschriften vastgelegd.
5	Is het niet zo dat bestrijding door particulieren en mogelijk ook bestrijdingsbedrijven illegaal is en dat er tegen opgetreden moet worden door de politie?	De bestrijding van de ganzen op basis van deze ontheffing is niet illegaal.
6	Kunnen Gedeputeerde Staten toezeggen dat alle in het wild levende dieren bescherming genieten en dat dit ook wordt vastgelegd?	In de Wet natuurbescherming is geregeld dat inheemse in het wild levende dieren worden beschermd. Gedeputeerde Staten kunnen echter ontheffing verlenen om bepaalde dieren te doden, indien de gunstige staat van instandhouding van die soorten niet in gevaar komt, er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er sprake is van een wettelijk belang (bijvoorbeeld landbouwschade of risico's voor de openbare veiligheid). Zie voor de monitoring de reactie op zienswijze 2.
7	Is met de gemeente overlegd over deze ontheffing/is het college hiervan op de hoogte?	Gedeputeerde Staten zijn bevoegd om een besluit te nemen op de aanvraag voor een ontheffing. O.b.v. de wet- en regelgeving is het niet nodig om met een individuele gemeente overleg te voeren.
8	Is het college voornemens in overleg te treden met de provincie tegen het doden van ganzen in de gemeente? Zo nee, waarom niet?	Dit is geen zienswijze op dit besluit. Dit is een vraag voor de gemeente.

9	In hoeverre zijn alternatieven voor het doden van de ganzen onderzocht, zoals het weglokken naar voor ganzen aantrekkelijker gebieden of het onaantrekkelijk maken van de weilanden door duurzaam grondgebruik?	In het FBP en in ons besluit bij het onderdeel "Geen andere bevredigende oplossing" zijn de alternatieven beschreven. Het is veelal het grasland waar de ganzen op af komen. Dit grasland is juist van belang voor de agrariërs i.v.m. de voedselvoorziening van hun veestapel.
10	Bent u bereid alternatieven toe te passen in de gemeente waar volgens de provincie overlast van ganzen zou zijn? Zo nee, waarom niet?	Dat er geen andere bevredigende oplossing is, volgt uit het FBP en hebben wij onderbouwd in de betreffende paragraaf van ons besluit. Het staat een ieder vrij om andere maatregelen toe te passen.
11	Kunt u ons informeren over de ingediende landbouwschade veroorzaakt door de ganzen en het totale schadebedrag?	De schadecijfers staan vermeld in het besluit. Tevens staan de getaxeerde schade en uitgekeerde schade vermeld op de website van BIJ12 via de onderstaande link: https://www.bij12.nl/onderwerpen/faunazaken/schadecijfers/
12	Is het toegestaan om tijdens het broedseizoen een vergunning af te geven voor de jacht op ganzen en het vernielen van nesten?	Ja, onder de voorwaarden die in de Wet natuurbescherming zijn opgenomen. De populatieontwikkeling van de (stand)ganzen in de afgelopen jaren laat zien dat nestbehandeling en beheerafschot in zowel de broedperiode als daarbuiten, op basis van de onderhavige ontheffing, minimaal moet worden gecontinueerd om de streefstanden te bereiken en te behouden.
13	Kan het college van Gedeputeerde Staten uitleggen wat de gevolgen van uw beleid zijn voor de weidevogels, zeker tijdens het broedseizoen?	De onderhavige ontheffing betreft de bestrijding van de zomerganzen/standganzen. Overigens merken wij op dat juist de grote hoeveelheid ganzen de balans in het Zuid-Hollandse landschap verstoort. De massale aanwezigheid van ganzen heeft een forse impact op diverse habitats en heeft negatieve gevolgen voor andere beschermde soorten.
14	Kan uw college uitleggen dat het afschieten van de ganzen goed is voor de flora en fauna?	Dat volgt uit het FBP en staat beschreven in de overwegingen van dit besluit onder Schade aan flora en fauna.
15	Is het college van Gedeputeerde Staten het met ons eens dat juist het ontzien van deze natuurgebieden door vliegtuigen, vlieg oefeningen en luchtballonnen etc, de weidevogels ten goede komt? Zo ja, wat gaat u hieraan doen?	Dit is geen zienswijze op dit besluit. Het toestaan van vliegbewegingen boven natuurgebieden is geen onderdeel van dit besluit.
16	De provincie Groningen stelt dat afschieten geen zin heeft, omdat de populatie zich dan razendsnel herstelt. Is de visie van de provincie Groningen bekend?	De visie van Groningen en een onderbouwing daarvan is ons niet bekend. In het FBP voor de provincie Zuid-Holland is onderbouwd waarom het voorgestelde ganzenbeheer in onze provincie noodzakelijk is.
17	Bent u op de hoogte van het feit dat het bejagen van ganzen zeer dieronvriendelijk is, omdat het vangen en doden bepaald niet zachtzinnig gebeurt en veel dierenleed oplevert en het ook gewoon geen zin heeft?	De uitvoering van het beheer met het geweer geschiedt door deskundige jachttakehouders. Deze uitvoerders van de ontheffing dienen zich te houden aan de uitvoeringsregels van de FBE en aan de zorgplicht. Dat betekent dat als een gans geschoten is en niet direct gedood is, het dier zo spoedig mogelijk uit zijn lijden moet worden verlost.
18	Faunabeheereenheid Utrecht is onder meer samen met de Dierenbescherming een pilot begonnen voor een preventieve aanpak rond grauwe ganzen, in plaats van het doden van deze migrerende dieren. Ook deze Faunabeheereenheid lijkt nu in te zien dat het doden van ganzen geen enkele zin heeft. In hoeverre bent u op de hoogte van deze pilot?	De ontheffing die wij afgeven is gebaseerd op de situatie in de provincie Zuid-Holland m.b.t. de standganzen en op het goedgekeurde FBP.
Stichtingen Animal Rights en Fauna4Life		

19	Het besluit vereist een nauwkeurige en treffende motivering, waarin per belang wordt aangegeven voor welke diersoort het noodzakelijk is. Er is geen relatie aangegeven per diersoort voor de belangen vliegveiligheid, de volksgezondheid of flora en fauna.	Omdat de aanwezigheid van de vier ganzensoorten over de gehele provincie Zuid-Holland vergelijkbare gevolgen heeft ten aanzien van die belangen, is die nuancering niet noodzakelijk. Voor het belang voorkomen van landbouwschade is dit voor de vier ganzensoorten afzonderlijk in het besluit weergegeven. Voor de overige belangen, te weten de vliegveiligheid, volksgezondheid en flora en fauna is geen nuancering per ganzensoort aangegeven. Zie ook paragraaf 2.4 van het FBP.
20	Het afschieten van ganzen is geen bevredigende oplossing. In de afgelopen jaren zijn namelijk veel ganzen geschoten en steeds meer eieren bewerkt. Ondanks dat is het aantal ganzen toegenomen en de landbouwschade fors toegenomen.	Er is recent een nieuw faunabeheerplan voor de ganzen opgesteld en goedgekeurd. Daarbij is de voorgaande periode geëvalueerd en daar is lering uit getrokken. Voor de komende 6 jaar is dan ook het beheer aangepast teneinde de streefwaarden voor de ganzen te bereiken. Daarbij is een evenwicht gevonden tussen de schades die de ganzen veroorzaken en de gunstige staat van instandhouding van de ganzen.
21	In het besluit wordt op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt dat de vliegveiligheid noopt tot het overal in de provincie massaal doodschieten van ganzen en het overal in de provincie bewerken van eieren.	Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Ganzen zijn mobiel en overal in de provincie Zuid-Holland in grote aantallen aanwezig. Ganzen die de ene dag op agrarische percelen of in natuurgebieden verblijven kunnen de volgende dag in een ander deel van de provincie zorgen voor onveilige situaties voor het vliegverkeer. Er is een oorzakelijk verband tussen de omvang van de populaties ganzen in de provincie Zuid-Holland en de vliegveiligheid. Dat heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de uitspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) ook aangenomen. Daarom is ook ten aanzien van de vliegveiligheid het streven om de populaties ganzen in de gehele provincie terug te brengen naar de streefwaarden. Zie ook paragraaf 5.3 van het FBP.
22	In het besluit wordt op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt dat de schade aan flora en fauna noopt tot het overal in de provincie massaal doodschieten van ganzen en het overal in de provincie bewerken van eieren.	Door hun gedrag en de grote aantallen waarin de ganzen in Zuid-Holland voorkomen, hebben ganzen directe effecten op hun natuurlijke leefomgeving. In natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing van oevervegetaties en rietlanden, waardoor de biotoop van een groot aantal diersoorten verdwijnt. Met name in de ruitijd, wanneer ganzen zich in grote groepen verzamelen op open wateren, wordt de graasdruk op rietspruiten hoog. Daarnaast is er lokaal schade door eutrofiëring (vermesting) van voedselarme wateren. Evenals bij de vliegveiligheid is er door de mobiliteit van de ganzen ook een oorzakelijk verband tussen de omvang van de populatie ganzen in heel de provincie en de schade aan de flora en fauna. Daarom is ook in het belang van het voorkomen van schade aan flora en fauna om de populaties ganzen in de gehele provincie terug te brengen naar de streefwaarden. Zie ook paragraaf 5.1 van het FBP.
23	Het besluit maakt niet duidelijk waarom overal in de provincie massaal doodschieten van ganzen en het overal in de provincie bewerken van eieren nodig is in het belang van de volksgezondheid.	De volksgezondheid is niet een belang waarop deze ontheffing is gebaseerd. Dit is in de overwegingen van het besluit verduidelijkt.

24	Er is geen zekerheid verkregen dat het afschieten van ganzen en bewerken van eieren, geen significante gevolgen zal hebben voor een van de Zuid-Hollandse Natura 2000-gebieden	De toets of het voorgestelde beheer van de ganzen in of nabij Natura 2000-gebieden significante gevolgen kan hebben is geen onderdeel van dit besluit. De gebiedenbescherming vormt een apart kader in de Wet natuurbescherming waarvoor een aparte toetsing kan plaatsvinden. Een besluit in het kader van beheer en schadebestrijding kan dus los van de toets aan de gebiedenbescherming worden genomen. Het is daarnaast de verantwoordelijkheid van de uitvoerder om bij mogelijke significante gevolgen een vergunning aan te vragen.
25	Het besluit is genomen op grond van een faunabeheerplan dat niet voldoet aan artikel 3.32, tweede lid, aanhef en onder c, f, g, k en i, van de Regeling natuurbescherming. Voornoemde bepalingen vereisen samengevat dat een faunabeheerplan kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten ten aanzien waarvan een duurzaam beheer of bestrijding noodzakelijk wordt geacht, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar bevat, per diersoort een streefstand noemt, per diersoort een beschrijving van de aard, omvang en noodzaak van de handelingen die zullen worden verricht om de gewenste stand te bereiken, dat voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de handelingen wordt gegeven en de wijze waarop de effectiviteit van de voorgenomen handelingen wordt vastgesteld zal worden bepaald.	Artikel 3.32 van de Regeling natuurbescherming is niet van toepassing op dit faunabeheerplan. Genoemd artikel ziet op faunabeheerplannen voor terreinen waar de Kroondrager gerechtigd is tot het uitoefenen van de jacht.
26	Het plan noemt alleen streefstanden voor het voorkomen van landbouwschade. Een relatie tussen de streefstanden en de andere gestelde vormen van schade ontbreekt. De streefstanden zijn daarom willekeurig gekozen.	De streefstanden die in het FBP zijn vastgelegd, zijn gebaseerd op aanvaardbare landbouwschade en niet willekeurig gekozen. Als de populaties ganzen in Zuid-Holland door het voorgestelde beheer worden teruggebracht tot de gewenste streefstanden zal dat ook in het belang zijn van de schade aan de flora en fauna en de vliegveiligheid. Zie ook paragraaf 2.4 van het FBP.
27	Uw dierenvriendelijke beleid van de afgelopen decennia heeft hopeloos gefaald. Het aantal ganzen neemt alleen maar toe, net zoals de landbouwschade.	In de afgelopen jaren zijn de gestelde doelen m.b.t. de populatie brandganzen behaald. De populaties van de kolganzen en Canadese ganzen zijn door het beheer gestabiliseerd. Voor de grauwe gans heeft het beheer in de afgelopen jaren wel geholpen maar is echter onvoldoende geweest. Er heeft een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden en de in het verleden toegepaste beheermethoden zijn geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een nieuw FBP en een aangepast beheer voor de komende zes jaar. In paragraaf 2.7 van het FBP staat beschreven hoe het beheer daarop is aangepast. Daar is deze ontheffing op gebaseerd.

Zaaknummer : 01040715
Ons Kenmerk : ODH519067
Datum : 16-2-2023

Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 16 augustus 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna ook: FBE) om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 (hierna ook: FBP) omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken. Het betreft een aanvraag zoals bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, in samenhang met artikel 3.17, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna ook: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op de volgende activiteiten:

1. Het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode¹;
2. Het gebruik van de volgende middelen:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

Besluit

Wij besluiten:

- I. een ontheffing ex artikel 3.3, eerste lid, in samenhang met artikel 3.17, eerste lid onder a van de Wet natuurbescherming te verlenen aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland van de verboden van artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming voor het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode, in de gehele provincie Zuid-Holland, met uitzondering van natuurgebieden in beheer bij Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Zuid-Hollands Landschap, Natura 2000-gebieden en de voor ganzen aangewezen rustgebieden².
- II. de volgende documenten en aanvullingen onderdeel te laten zijn van deze ontheffing:
 - a. de aanvraag van 16 augustus 2022 met bijlage.
- III. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispoint I, wijzen wij de volgende middelen en methoden aan:
 - a. geweren;
 - b. honden, niet zijnde lange honden;
 - c. slag- en steekwapens, alleen voor het doden van gewonde ganzen;
 - d. vangen of doden met gebruikmaking van niet-levende lokvogels;
 - e. het vangen of doden met gebruikmaking van lokvoer, dat niet vergiftigd of verdovend is;

¹ De winterperiode is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 1 november tot en met 14 februari;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 november tot en met 29 februari.

² Er zijn drie rustgebieden voor ganzen ingesteld in Zuid-Holland, namelijk in Alblasserwaard Noord, Alblasserwaard Zuid en Reeuwijk.

- f. het vangen of doden met gebruikmaking van een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt.
- IV. ter uitvoering van de ontheffing als bedoeld onder beslispoint I, ontheffing te verlenen van de verboden zoals genoemd in de krachtens artikel 3.26, tweede lid van de Wet natuurbescherming gestelde regels voor wat betreft het gebruik van een geweer vanaf een half uur voor zonsopgang tot en met een half uur na zonsondergang (artikel 3.16 eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming) en voor wat betreft het gebruik van het geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi (artikel 3.16, eerste lid, aanhef onder c van het Besluit natuurbescherming).
- V. de voorschriften 1 tot en met 6 te verbinden aan de ontheffing;
- VI. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2027.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

[art.5.1-2e](#)

Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid Zuid-Holland

- 1 De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de ontheffing schriftelijk of digitaal toestemming aan de betreffende uitvoerders.

Voorschriften voor de uitvoerder

- 2 De uitvoerder van de ontheffing dient te voldoen aan de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland gestelde uitvoeringsregels zoals vermeld op het toestemmingsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
- 3 De uitvoerder van de ontheffing dient (een kopie van) het toestemmingsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, schriftelijk of digitaal te kunnen tonen.
- 4 Slag- en steekwapens worden alleen gebruikt om gewonde ganzen uit hun lijden te verlossen.
- 5 Plastic merktekens, welke zich bevinden op gedode ganzen, dienen te worden geregistreerd op www.geese.org.
- 6 Metalen merktekens, welke zich bevinden aan gedode ganzen, moeten onder opgave van plaats en datum worden gemeld bij het Vogeltrekstation, via www.griel.nl.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 16 augustus 2022 ontvingen wij de aanvraag om een ontheffing van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om een deel van het in het goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022 -2027 omschreven ganzenbeheer mogelijk te maken, voor de volgende activiteiten:

1. Het beheerafschot van grauwe ganzen in de winterperiode³
2. Het gebruik van de volgende middelen:
 - a. Geweren van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang;
 - b. Geweren binnen de afpalingskring van een eendenkooi;
 - c. Honden, niet zijnde lange honden;
 - d. Slag- en steekwapens, uitsluitend voor het doden van gewonde ganzen;
 - e. Niet-levende lokvogels, lokfluiten, lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is en een middel waarmee (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen worden gemaakt;

De aanvraag is ingediend met het doel om de standpopulatie grauwe ganzen in Zuid-Holland terug te brengen naar de streefstand:

- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en wateren;
- in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer, en;
- ter bescherming van flora of fauna.

De aanvraag is gedaan voor de looptijd van het Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2022 – 2027 dat bij besluit van 14 december 2021 door ons is goedgekeurd. Dit faunabeheerplan loopt van 1 januari 2022 t/m 31 december 2027.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen zoals vermeld in:

- artikel 3.1, eerste lid van de Wet natuurbescherming, voor wat betreft het doden van de ganzen;
- artikel 3.4, eerste lid, onderdeel a en onder 2° en 3° juncto 3.4, vierde lid van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van een middel waarmee elektronisch versterkte lokgeluiden kunnen worden gemaakt, zoals aangegeven in artikel 3.9, derde lid, onder d van het Besluit natuurbescherming;
- artikel 3.26, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het gebruik van het geweer;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
- artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit natuurbescherming, voor wat betreft het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) en artikel 5.1 van de Wnb zijn op deze beschikking van toepassing.

Bevoegd gezag

De handelingen worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

³ De winterperiode is als volgt gedefinieerd:

- In de regio Noordelijke Delta (het zuiden van Zuid-Holland d.w.z. onder de grote rivieren) van 1 november tot en met 14 februari;
- In de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord (het noorden van Zuid-Holland d.w.z. boven de grote rivieren) van 1 november tot en met 29 februari.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 22 november 2022 tot en met 2 januari 2023.

Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht door:

- Een beheerder in Hoeksche Waard (zienswijze 1);
- Een beheerder in Delfland (zienswijze 2);
- de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland mede namens de Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en Fauna4life (zienswijzen 3 t/m 10);
- De Wildbeheereenheid Ade (zienswijze 11).

De zienswijzen zijn samengevat en weergegeven in bijlage 1 bij dit besluit. In deze bijlage is tevens onze reactie op die zienswijzen weergegeven.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn naar aanleiding van de zienswijzen op het ontwerp de volgende wijzigingen aangebracht:

- Omdat het ganzenbeleidskader dat in 2014 is vastgesteld eind 2019 is komen te vervallen is de tekst in de overwegingen daarop aangepast.
- In plaats van alleen de getaxeerde schade aan het voorjaarsgras is de getaxeerde schade die de grauwe gans over het hele jaar veroorzaakt opgenomen in de overwegingen.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Deze aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.17 en 3.26 van de Wnb, de artikelen 3.9 en 3.16 van het Besluit natuurbescherming (hierna ook: Bnb) en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (verder: de beleidsregel).

Provinciale vrijstelling

Voor een deel van de activiteiten waarvoor ontheffing is aangevraagd, geldt een provinciale vrijstelling. Onder de provinciale vrijstelling is het mogelijk om grauwe ganzen te doden (in de winterperiode uitsluitend op percelen met kwetsbare gewassen), mag het afschot plaatsvinden een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang en mogen gewonde ganzen met een slag-, snij- of steekwapen worden gedood. De provinciale vrijstelling is gericht op grondgebruikers en niet op alle uitvoerders van het ganzenbeheer.

In artikel 3.17, eerste lid, van de Wnb is bepaald dat wij ten behoeve van de beperking van de omvang van een populatie van vogels ontheffing kunnen verlenen als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid van de Wnb.

Een ontheffing wordt slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- zij nodig is in het belang van een van de hieronder genoemde belangen;
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Deze belangen zijn:

- a) de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b) de veiligheid van het luchtverkeer;
- c) voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij of wateren;
- d) voorkoming van schade aan flora en fauna.

In het kader van dit besluit zijn voorkoming van belangrijke schade aan gewassen of wateren, de veiligheid van het luchtverkeer, de volksgezondheid en openbare veiligheid en voorkoming van schade aan flora en fauna aan de orde.

Middelen en methoden

Krachtens artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder a en c van het Bnb is het verboden om het geweer te gebruiken voor zonsopgang en na zonsondergang en binnen de afpalingskring van een eendenkooi als bedoeld in artikel 3.21, eerste lid, aanhef en onder d, van de Wnb. In artikel 3.26, derde lid, van de Wnb is bepaald dat wij ontheffing kunnen verlenen van de hiervoor genoemde verboden verbonden aan het gebruik van het geweer.

Op grond van artikel 3.3, vijfde lid, sub a Wnb dienen bij vrijstellingen en ontheffingen de middelen en methoden aangewezen te worden uit de lijst van toegestane middelen en methoden in art. 3.9, eerste lid (middelen) en tweede lid (methoden) Bnb. Tot de toegestane methoden voor het vangen en doden behoren lokvogels, middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt en lokvoer.

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een ontheffing als bedoeld in artikel 3.17, eerste lid, Wnb, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt.

Beoordeling

Algemeen

Het door de FBE beoogde ganzenbeheer wordt in het FBP onderbouwd. Voor een volledige omschrijving en onderbouwing van het gewenste beheer, staat van instandhouding en de schades verwijzen wij naar dit FBP. Het betreft hier een uitbreiding van het tot nu toe gevoerde beheer in de winterperiode.

Beleid

In 2014 is een Ganzenbeleidskader voor Zuid-Holland⁴ vastgesteld. In de jaren daarna is uitvoering gegeven aan dit beleid. Alhoewel dit ganzenbeleidskader eind 2019 is komen te vervallen is dit beleidskader de basis geweest voor het nieuw op te stellen FBP en is het ganzenbeheer, zoals hieronder is vermeld, voortgezet. Ten aanzien van de ganzenpopulaties van de diverse ganzensoorten die in Zuid-Holland verblijven, vermeldde het ganzenbeleidskader het volgende omtrent het beheer van de populaties:

“Ganzen, voor zover inheems, zijn beschermde vogels op grond van de Flora- en faunawet (nu Wnb). Dat betekent dat zij alleen mogen worden bestreden als er sprake is van aantoonbare schade aan een in de wet genoemd erkend belang en er geen andere bevredigende oplossingen zijn. In dat geval kunnen Gedeputeerde Staten een vrijstelling, aanwijzing of ontheffing verlenen.

Gedeputeerde Staten willen de inheemse ganzenpopulaties in Zuid-Holland duurzaam in stand houden, waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen:

- *de omvang van de van nature voorkomende populaties ganzen, in relatie tot;*
- *de schade aan landbouwgewassen;*
- *de veiligheid en volksgezondheid;*
- *de schade aan flora en fauna (natuurwaarden);*
- *de beschikbare financiën voor schadetegemoetkomingen.*

Daarom is afgesproken:

- *met reductie van de populatie standganzen, de schade veroorzaakt door ganzen terug te brengen naar een acceptabel niveau;*
- *exoten en verwilderde gedomesticeerde soorten te bestrijden.*

⁴ Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en bijbehorende Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2014, Provinciaal Blad 2015 nr. 3157.

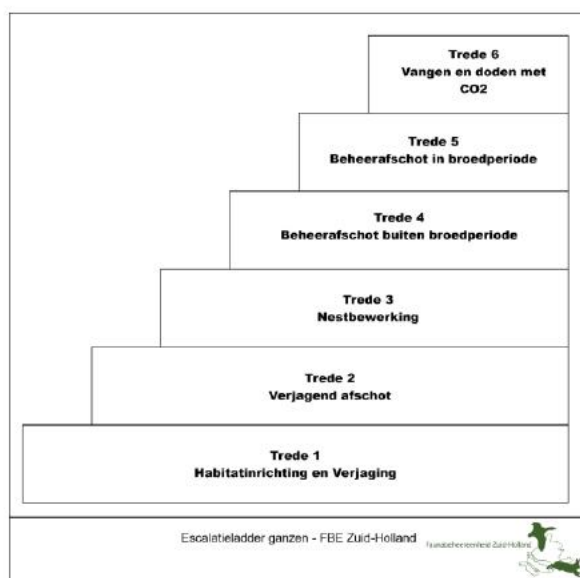

Op termijn zullen hierdoor de natuurgebieden een belangrijk deel van de ganzen kunnen herbergen, zal de noodzaak tot populatiereductie voor beheer en schadebestrijding sterk verminderen en wordt voldaan aan de internationale verplichtingen voor trekganzen.

De uitgangspunten en maatregelen voor het beheer van de ganzenpopulatie worden vastgelegd in een FBP voor ganzen. Dit FBP is de grondslag voor het verlenen van (een) ontheffing(en) voor ganzen en moet voldoen aan de kaders van het provinciale beleid. Het met de FBE overeengekomen beleid vormt het uitgangspunt voor de concrete uitwerking in het FBP Ganzen.”

Geen andere bevredigende oplossing en streefstanden

De escalatieladder voor het ganzenbeheer is beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Het idee achter de escalatieladder is dat voor het beheer als eerste een andere bevredigende oplossing zoals meer diervriendelijke en minder ingrijpende maatregelen worden toegepast om schade of risico's te voorkomen. Pas als deze maatregelen (die op de onderste treden van de ladder staan) niet werken, kan een stap naar boven op de ladder worden gezet naar een maatregel die minder diervriendelijk/meer ingrijpend is. Hiermee wordt invulling gegeven aan het criterium van geen andere bevredigende oplossing.

Figuur 1: De escalatieladder voor het ganzenbeheer

Preventieve maatregelen zoals vlaggen, linten en dergelijke, knalapparaat en ultrasoon kunnen worden ingezet om landbouwschade door ganzen enigszins te voorkomen. Deze maatregelen zijn echter onvoldoende effectief gebleken en bovendien hebben deze maatregelen geen invloed op de omvang van de populatie. Zoals ook in het FBP is gesteld zijn wij van mening dat er populatiebeheer dient te worden toegepast om de omvang van de populaties grauwe ganzen in Zuid-Holland te reduceren tot de streefstand. Deze streefstand is in het FBP vastgelegd en is gebaseerd op aanvaardbare landbouwschade. Deze streefstand kan alleen worden bereikt door gebruik te maken van maatregelen die hoger op de escalatieladder staan. De populatieontwikkeling van de grauwe gans in de afgelopen jaren laat zien dat nestbehandeling en beheerabschot in zowel de broedperiode als daarbuiten minimaal moet worden gecontinueerd om de streefstanden te bereiken.

Om die streefstanden te bereiken moet het beheer ook effectiever en grootschaliger worden uitgevoerd. Dit staat beschreven in hoofdstuk 2 van het FBP. Daarbij gaat het o.a. over het afschot voor en tijdens de broedperiode en een meer dan voorheen gecoördineerde uitvoering van het beheer. Ook in de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van 15 mei 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:1535) wordt onze stelling gedeeld dat er in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer en ter voorkoming van schade aan gewassen geen andere bevredigende oplossing is dan het reduceren van de populatieomvang van ganzen.

Gezien het beheer van de afgelopen jaren nog niet heeft geleid tot het bereiken van de streefstand die is gebaseerd op een acceptabel-schadeniveau, is ontheffing aangevraagd voor trede 4 gedurende de winterperiode.

Wij concluderen dan ook dat er voor de winterperiode geen andere bevredigende oplossing bestaat voor de activiteiten die o.b.v. de escalatieladder voor het ganzenbeheer in Zuid-Holland zijn aangevraagd.

Staat van instandhouding

Standganzen

In het FBP⁵ is de populatieontwikkeling van de grauwe gans behandeld. De hier genoemde aantallen betreffen de permanent in Zuid-Holland aanwezige ganzen (standganzen) gebaseerd op de jaarlijkse juli-tellingen. In tabel 3 is inzichtelijk gemaakt hoe de populatie van de grauwe gans zich de afgelopen jaren in Zuid-Holland heeft ontwikkeld. Tevens is de streefstand voor de grauwe gans in tabel 4 weergegeven.

De volgende streefstand voor de jaarrond verblijvende grauwe ganzen is in het FBP vastgelegd:

- grauwe gans: 35.000 (o.b.v. getaxeerde schade van € 56.000,-)

In het telrapport zomerganzen 2021 zijn de getelde aantallen opgenomen en de met TRIM3 gecorrigeerde aantallen voor 2021. Ook voor de jaren 2016 -2020 moest een kleine correctie worden aangebracht in de aantallen voor de niet-getelde gebieden conform TRIM3 (zoals ook Sovon doet) en deze zijn door de FBE aangeleverd. De aangepaste aantallen benaderen beter de werkelijkheid. Overigens blijven de verschillen tussen de twee tabellen beperkt. Voor de duidelijkheid hebben wij beide tabellen hieronder opgenomen. Bij dit besluit gaan wij uit van de gecorrigeerde aantallen ganzen (tabel 4).

Tabel 3: Aantal grauwe ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling zoals in FBP

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Grauwe gans	78.859	82.714	91.732	90.347	106.444	102.029

Tabel 4: Aantal grauwe ganzen in de provincie Zuid-Holland o.b.v. de juli-telling (gecorrigeerd TRIM3)

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Streefstand
Grauwe gans	76.505	88.083	90.103	92.171	112.717	102.029	35.500

Uit de bovenstaande tabellen blijkt dat in de afgelopen zes jaar het aantal grauwe ganzen in Zuid-Holland sterk is toegenomen. De aantallen ganzen die in 2021 nog in de zomer binnen Zuid-Holland aanwezig waren, gaan de streefstanden ver te boven.

Trekganzen

Uit hoofdstuk 4 van het FBP blijkt dat bovenop de standganzen die jaarrond aanwezig zijn, ook nog veel trekganzen zich in de winter in de provincie Zuid-Holland bevinden. Wat de grauwe gans betreft, gaat het om relatief kleine aantallen in Zuid-Holland. In de winterperiode bestaat de populatie voor het grootste gedeelte uit de eigen standganzen, zoals aangegeven in de eerste alinea op pagina 33 van het FBP.

Conclusie staat van instandhouding

Gezien hoofdstuk 4 (populatieontwikkeling) en bijlage 1 (wettelijk kader) van het FBP, de grootte van de populaties van de grauwe gans in 2021 in Zuid-Holland ten opzichte van de streefstanden⁶, de hoeveelheid afschot die plaatsvindt en de staat van instandhouding die door Sovon⁷ als 'gunstig' is beoordeeld, zijn wij van mening dat door

⁵ Aangevuld met cijfers uit bijlage 3 (met r-trim correctie) van Integrale telling standganzen Zuid-Holland 2020, CLM november 2020.

⁶ Zie afbeelding 5 in paragraaf 2.5 van het FBP.

⁷ Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2021.

het gebruik van onderhavige ontheffing met de daaraan verbonden voorschriften, geen afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding van deze soort.

Belangenonderbouwing

Landbouwschade

In hoofdstuk 5.2 van het FBP is aangegeven dat schade in de winterperiode wordt veroorzaakt door zowel standganzen als trekganzen. Schade aan de eerste snede van grasland is de meest voorkomende schade.

In Nederland geven de schadegegevens van BIJ12-Faunazaken een duidelijk beeld van belangrijke schade in de provincie, dit omdat het hier om gevalideerde gegevens gaat die door onafhankelijke taxateurs worden verzameld. De database van BIJ12-Faunazaken is echter een steekproef van de werkelijkheid. Dit omdat BIJ12-Faunazaken alleen schade taxeert nadat een agrariër een tegemoetkoming heeft aangevraagd voor schade en indien aan alle formele vereisten wordt voldaan. Daarnaast is aan de hand van de schadehistorie gebleken dat het ontstaan van schade aan de landbouw rechtstreeks afhankelijk is van de aantallen ganzen die er zijn. Ganzen gaan immers overal in de provincie foerageren op grasland en op andere gewassen. De afgelopen jaren is de totale getaxeerde schade veroorzaakt door de grauwe gans gestegen van circa € 450.000,- in 2016 tot circa € 3.072.000 in 2022, zoals weergegeven in tabel 5. Uit het FBP blijkt dat van de daarin opgenomen ganzensoorten de grauwe gans de meeste schade aanricht. In tabel 6 is de schade in kg droge stof weergegeven ter illustratie van het feit dat de stijging van de schade in euro's niet uitsluitend veroorzaakt wordt door een stijging van de prijs van voorjaarsgras.

Tabel 5: Totale getaxeerde schade in Euro's door grauwe gans in ZH

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grauwe gans	€ 455.108	€ 634.329	€ 690.122	€ 734.437	€ 961.490	€ 1.744.001	€ 3.071.896

Tabel 6: Totale getaxeerde schade in kg droge stof door grauwe gans in ZH

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Grauwe gans	1.806.494	2.407.275	2.391.620	2.696.577	3.206.243	5.449.612	8.171.002

Hiermee is voldoende onderbouwd dat het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen een belang is om de ontheffing te kunnen verlenen.

Vliegveiligheid

Aanvaringen tussen vliegtuigen en ganzen kunnen ernstige gevolgen hebben omdat vliegtuigmotoren in de meeste gevallen zullen worden beschadigd wanneer een gans naar binnen vliegt of naar binnen wordt gezogen. Gelet op de omvang en het gewicht van de meeste ganzen kan ook een botsing met een ander deel van een vliegtuig ernstige schade tot gevolg hebben. Uit de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 mei 2019 blijkt dat een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen rond de luchthavens Schiphol en Rotterdam The Hague Airport en het aantal risicovolle baankruisingen. Door de grote hoeveelheden ganzen die op zoek naar voedsel van en naar hun foerageergebieden de start- en landingsbanen kruisen is het risico van vogelaanvaringen de laatste jaren toegenomen.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade ook de vliegveiligheid een grond is om de aangevraagde ontheffing te verlenen.

Schade aan flora en fauna

Door hun gedrag en de grote aantallen waarin ganzen in Zuid-Holland voorkomen, hebben ganzen directe effecten op hun natuurlijke leefomgeving. In natuurgebieden veroorzaken ganzen schade door overbegrazing van oevervegetaties en rietlanden, waardoor de biotoop van een groot aantal diersoorten verdwijnt. Met name in de

ruitijd, wanneer ganzen zich in grote groepen verzamelen op open wateren, wordt de graasdruk op rietspruiten hoog. Daarnaast is er lokaal schade door eutrofiëring (vermesting) van voedselarme wateren. Deze schadelijke effecten zorgen ervoor dat de biodiversiteit in natuurgebieden afneemt en de doelstellingen van Natura 2000-gebieden (waaronder de instandhouding van zeldzame soorten zoals de grote karekiet, woudaap, roerdomp, zwarte stern en purperreiger) en de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in het geding kunnen zijn. Voorbeelden van Natura 2000-gebieden met instandhoudingsdoelstellingen die in negatieve zin beïnvloed worden door de aanwezigheid van grote aantallen zomerganzen zijn Boezems Kinderdijk (in Zuid-Holland) en Zouweboezem (Utrecht). De realisatie van de natuurtypen 'moeras' en 'trilveen' in het Natuurnetwerk Nederland wordt door te intensieve begrazing door ganzen belemmerd. Het effect van de toegenomen standganzen-populatie op de Zuid-Hollandse natuur laat een duidelijk beeld zien van schade aan riet door grauwe ganzen. Overbegrazing van oevervegetaties, waaronder riet, leidt tot de afname van in water wortelende vegetatie, wat zorgt voor een negatief cascade-effect op de visstand en de macrofauna, waardoor de samenstellingen en kwaliteit hiervan afneemt. De negatieve gevolgen voor de flora en fauna ten gevolge van de aanwezigheid van grote aantallen ganzen in Zuid-Holland wordt ook bevestigd in het rapport "Effecten van de graasdruk door grauwe ganzen op natuurdoelen voor N2000 en KRW" van Waternet d.d. 28 mei 2020. Daarin wordt geconcludeerd dat de gewenste Goede Ecologische Toestand (GET) vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de instandhoudingsdoelstellingen vanuit Natura 2000 door de grootte van de populatie grauwe ganzen en de mate waarin deze foerageert op de emerse (riet) vegetatie, onhaalbaar zijn en om die doelstellingen te behalen het noodzakelijk is om populatiebeheer toe te passen. Op grond van het bovenstaande kan evenals bij vliegveiligheid worden gesteld dat ook voor de schade aan flora en fauna er een oorzakelijke relatie mag worden aangenomen tussen de omvang van de populatie ganzen en de schade aan de flora en fauna.

Hiermee is voldoende onderbouwd dat naast de landbouwschade en vliegveiligheid ook de schade aan flora en fauna een wettelijk belang is waarop de aangevraagde ontheffing kan worden verleend.

Volksgezondheid

In het FBP staat vermeld dat ganzen dragers zijn van verschillende pathogenen (ziekteverwekkers) die schadelijk kunnen zijn voor mensen. Blootstelling aan deze pathogenen kunnen bij de mens leiden tot onder andere diarree en voedselvergiftiging. Ganzen kunnen ook een rol kunnen spelen bij de verspreiding van vogelgriep. Het belang volksgezondheid komt ook in het geding door de invloed van uitwerpselen van de ganzen op de kwaliteit van (zwem)water en de functionaliteit van ligweiden en stranden. Door overbemesting van open water door hoge concentraties van watervogels ontstaan er gunstige omstandigheden voor de ontwikkeling van cyanobacteriën. Uit het bovenstaande volgt dat het ganzenbeheer waarvoor de ontheffing is aangevraagd zal bijdragen aan de volksgezondheid.

Conclusie belangen

Uit de ontwikkeling van de getaxeerde schade door grauwe ganzen in relatie tot de streefstanden ten opzichte van de daadwerkelijk ontwikkeling van de populatie grauwe ganzen, blijkt duidelijk dat er sprake is van belangrijke landbouwschade veroorzaakt door de ganzen waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Naast het belang van landbouwschade is er ook voldoende bewijs dat het populatiebeheer van de ganzen ook in het belang is van de vliegveiligheid en het reduceren van de schade aan flora en fauna. Het populatiebeheer waarvoor ontheffing wordt verleend draagt tenslotte ook bij aan de belangen volksgezondheid en openbare veiligheid.

Middelen en methoden

Geweer, honden en slag en steekwapens

Om beheerafschot mogelijk te maken moet het geweer worden gebruikt. Honden zijn nodig om geschoten ganzen snel te kunnen apporteren en slag- en steekwapens zijn nodig om gewonde ganzen te doden ingeval er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van

de desbetreffende gans (zie ook artikel 3.9, zevende lid Bnb). Omdat deze middelen nodig zijn voor het uitvoeren van een effectieve bestrijding van de ganzen hebben wij deze middelen ook aangewezen in deze ontheffing.

Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

Op grond van artikel 3.26, derde lid van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een ontheffing verlenen om af te wijken van de verbodsbepaling genoemd in artikel 3.16, eerste lid van het Bnb, waarin is bepaald dat geweren niet worden gebruikt “voor zonsopgang en na zonsondergang”.

Aangevraagd is om bij het ganzenbeheer het geweer te gebruiken vanaf een half uur voor zonsopgang en tot en met een half uur na zonsondergang. Over het algemeen zijn verstoringen die vroeg optreden, wanneer ganzen nog niet in een dagelijkse routine van foerageren zitten, het effectiefst (Radtke & Dieter, 2011). Mede hierom is het van belang dat bij beheerafschot mogelijk is op de momenten dat standganzen zich van en naar hun foerageergebied bewegen. En dat is juist ook voor zonsopkomst en na zonsondergang.

Op grond van het bovenstaande alsmede hetgeen opgenomen in het FBP vinden wij het voldoende onderbouwd dat het gebruik van het geweer van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na zonsondergang nodig is.

Eendenkooien

Er zijn meerdere eendenkooien met afpalingskring in Zuid-Holland. Het gebruik van een geweer binnen de afpalingskring van een eendenkooi is aangevraagd, gezien het feit dat er binnen de afpalingskring ook kwetsbare gewassen voorkomen waar grauwe ganzen op af komen. Wij achten dit voldoende onderbouwd.

Lokmiddelen

Met de inzet van lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden kunnen ganzen binnen een schootsafstand (maximaal 30 meter) worden verkregen en kan een goed gericht dodelijk schot worden afgegeven. De werkwijze met deze methoden dient dus ook het belang van dierenwelzijn. De effectiviteit van het ganzenbeheer wordt aanzienlijk groter bij gebruik van een combinatie van methoden lokvogels, lokvoer en (elektronisch versterkte) lokgeluiden.

Artikel 3.9, tweede lid Bnb geeft een opsomming van toegestane methoden, waaronder lokvogels (sub c), middelen waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt (sub d) en lokvoer (sub g). In besluit IV hebben wij het gebruik van lokvogels en lokvoer beperkt tot niet-levende lokvogels en lokvoer dat niet vergiftigd of verdovend is. Het gebruik van elektronisch versterkte lokgeluiden als methode, is echter op grond van art. 3.9, derde lid Bnb zonder ontheffing verboden. Voor een effectief beheer van de ganzen waarbij de ganzen goed onder schot worden verkregen, achten wij het echter noodzakelijk om ook elektronisch versterkte lokgeluiden toe te staan.

Looptijd van de ontheffing

Voor de looptijd van deze ontheffing is aansluiting gezocht bij de looptijd van het FBP, te weten tot 31 december 2027.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Eindconclusie

De grauwe ganzen die gedurende de winterperiode binnen Zuid-Holland aanwezig zijn, bestaan voornamelijk uit standganzen en dienen in aanzienlijke mate in aantal te worden beperkt om de streefstanden te bereiken. Daarvoor dient beheerafschot plaats te vinden in het belang van het voorkomen van belangrijke landbouwschade, de vliegveiligheid en flora en fauna. Aangezien het voortbestaan van de ganzensoorten niet wordt bedreigd en er tevens geen andere bevredigende oplossing is, kan de aangevraagde ontheffing worden verleend.

Bijlage 1: Zienswijzen op het ontwerpbesluit beheer grauwe gans in de winter met reactie

Nr.	Zienswijze	Reactie
Een beheerder Hoeksche Waard		
1	In de ontwerpbeschikking is opgenomen dat er geen ganzen gedood mogen worden in alle Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland. Ik verzoek u om alleen die Natura 2000-gebieden uit te sluiten die aangewezen zijn op basis van de Vogelrichtlijn. Habitatrichtlijngebieden ondervinden veel schade door vraat en afkalving van riet door de grauwe gans.	Het is juist dat Natura 2000-gebieden over het gehele jaar veel schade ondervinden van de grauwe gans. Om die schade te beperken wordt ook beheer toegepast op de grauwe gans. In de winterperiode zijn grote hoeveelheden trekganzen in de provincie aanwezig. Ten behoeve van deze trekganzen zijn o.a. de Natura 2000-gebieden aangewezen als rustgebied. In de ontheffingsaanvraag is het beheren binnen de Natura 2000-gebieden overigens niet aangevraagd. Gelet op het voorgaande wordt de ontheffing op dit punt niet aangepast.
Een beheerder Delfland		
2	De populatie ganzen dient gereduceerd te worden tot de streefstand om de populatie en schade beheersbaar te houden. De ganzen richten schade aan het gras van de boeren en verontreinigen waterbassins van tuinders en watergangen. Verschillende wateren leiden onder de aanwezigheid van ganzen met onder andere zwemverboden als gevolg.	Met de onderhavige ontheffing kan uitvoering worden gegeven aan het gewenste beheer voor de grauwe gans.
Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland mede namens de Stichting Natuur- en Vogelwacht Biesbosch en Fauna4life		
3	De ontwerpbeschikking maakt het mogelijk om grauwe ganzen te doden die hier overwinteren en is daarmee in strijd met het ganzenbeleidskader.	Het ganzenbeleidskader dat in 2014 is vastgesteld is eind 2019 komen te vervallen. Dit is vastgelegd onder punt 7 in de bijlage van dit beleidskader. Derhalve hebben wij het besluit op dit punt aangepast. In de jaren na 2014 is uitvoering gegeven aan dit beleid. In het huidige faunabeheerplan is het uitgevoerde beheer geëvalueerd. Hoewel het ganzenbeleidskader is komen te vervallen, is geconcludeerd dat het beheer, onder de nodige aanpassingen, wordt voortgezet. Eén van die aanpassingen betreft het beheren van grauwe ganzen in de winterperiode. Overigens was het ook onder het verlopen ganzenbeleidskader voor de grondgebruiker mogelijk om o.b.v. de provinciale vrijstelling grauwe ganzen onder voorwaarden te beheren in de winter.
4	Het toestaan van afschot van grauwe ganzen in de winter op alle percelen m.u.v. natuurgebieden betekent dat ook verstoring van andere soorten trekganzen zoals brandgans en kolgans plaats kan vinden. In de ontwerpbeschikking is namelijk geen bepaling opgenomen dat er geen afschot plaats mag vinden als ook andere ganzensoorten zich in de omgeving ophouden of als het om een gemengde groep ganzen gaat (wat vaak voorkomt). Ook hierom is de ontwerpbeschikking in strijd met het ganzenbeleidskader.	Het verstoren van andere ganzen dan de grauwe gans is niet toegestaan onder deze ontheffing. Het verstoren is overigens niet verboden, mits dit niet van invloed is op de staat van instandhouding. Dit volgt uit art. 3.1, vijfde lid van de Wnb. Gezien de omvang van de populaties trekganzen en gelet op de rustgebieden en Natura 2000-gebieden verwachten wij niet dat er sprake zal zijn van een wezenlijke verstoring naar aanleiding van het beheren van de populatie grauwe ganzen.
5	Onderdeel van de motivering voor de ontwerpbeschikking is dat de vraatschade aan gras in de winterperiode leidt tot verminderde opbrengst. In opdracht van de provincie Friesland is onderzoek uitgevoerd waaruit is gebleken dat schade die in de winter aan gras getaxeerd wordt in werkelijkheid geen productieverlies betreft. Het gras haalt de schade namelijk in het voorjaar in met een groeispurt. Getaxeerde schade aan gras in de winterperiode geeft derhalve geen goed beeld van de werkelijk opgetreden schade in de zin van verminderde opbrengst.	Het doel van deze ontheffing is om de stand van grauwe standganzen terug te brengen. Aangezien de grauwe ganzen in grote aantallen gedurende het gehele jaar aanwezig zijn in Zuid-Holland, veroorzaken deze ganzen gedurende het gehele jaar veel schade aan gewassen en andere belangen. In het FBP ganzen is onderbouwd gekozen om gedurende het gehele jaar de grauwe gans te beheren. De grauwe ganzen die in de winter worden geschoten kunnen immers ook later in het jaar geen schade meer toebrengen aan landbouwgewassen. Daarbij komt nog dat er beheerd wordt voordat het broedseizoen van start gaat. Dit draagt bij aan de effectiviteit van het beheer. Om een volledig beeld te geven van de schade die de grauwe gans in ZH veroorzaakt, is het besluit aangepast door in plaats van alleen de schade aan het voorjaarsgras de schade over het gehele jaar veroorzaakt door de grauwe gans weer te geven.
6	Ook heeft recent onderzoek van N.H Buitendijk et al. , "More grazing, more damage?" uitgewezen dat een toename van	De stelling dat een toename van het aantal ganzen niet tot een toename van schade hoeft te leiden geldt op basis van het rapport alleen voor de brandgans en de kolgans en niet voor de grauwe

	het aantal ganzen niet tot een toename van schade hoeft te leiden.	gans. Voor grauwe ganzen wordt geconcludeerd dat zowel positieve als negatieve relaties voorkomen. In Zuid-Holland is er een verband tussen de hoogte van de populatie en de hoogte van de schade, zie hiervoor paragraaf 2.3 en 2.4 van het faunabeheerplan en bijlage 1 van het faunabeheerplan onder "Streefstanden en populatie- en schadeontwikkeling". Dit rapport geeft dan ook geen aanleiding om dit besluit daarop aan te passen.
7	Er is niet onderbouwd dat schade die door grauwe ganzen en kolganzen in de winterperiode zou dreigen van dusdanige omvang is dat deze het economische belang van de bedrijven waar deze schade optreedt raakt, terwijl een dergelijke onderbouwing wel vereist is.	De ontheffing heeft alleen betrekking op de grauwe gans en heeft betrekking op het terugbrengen van de populatie (zie onder 5 en 6). In de ontheffing is onderbouwd dat de grauwe gans al vele jaren veel economische schade toebrengt aan agrarische bedrijven. Dit is voor de gehele provincie in de ontheffing aangegeven en in 2022 was dit ruim €3 miljoen. Deze schade wordt niet alleen aangericht in de winter aangezien de meeste grauwe ganzen jaarrond aanwezig zijn in de provincie Zuid-Holland. Het reduceren van de populatie heeft als doel de schade gedurende het gehele jaar te verlagen.
8	In de onderbouwing van de ontwerpbeschikking staat dat het beheer van de grauwe ganzen in de winterperiode nodig is ter voorkoming van schade aan flora en fauna in natuurgebieden. De beheerders van de gebieden zien dit anders, gezien het feit dat de ontwerpbeschikking niet van toepassing is op de natuurgebieden. De onderbouwing van de ontwerpbeschikking schiet ook op dit punt tekort.	De natuurgebieden zijn uitgesloten van het grauwe ganzenbeheer omdat ze dienen als rustgebied voor de trekganzen (zie ook reactie op zienswijze 1). Ondanks dat in die natuurgebieden in de winterperiode niet wordt beheerd, wordt er wel degelijk in die gebieden schade veroorzaakt door de grauwe gans. Zo ondervinden de Natura 2000-gebieden Boezems Kinderdijk en Zouweboezem (inmiddels niet meer gelegen in Zuid-Holland, maar in Utrecht) overlast van de aanwezigheid van grote aantallen grauwe ganzen. De grauwe ganzen vormen al vele jaren een bedreiging voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dat de beheerders van de gebieden het hier niet mee eens zijn wordt overigens niet onderbouwd.
9	Het schieten een half uur voor zonsopkomst en een half uur na zonsondergang brengt grote risico's met zich mee. Zeker bij bewolkt weer is het dan nog zeer donker waardoor het zicht slecht is. Het is dan veel te donker om soorten goed te onderscheiden waardoor gemakkelijk andere soorten dan kolgans en grauwe gans geschoten zouden kunnen worden. Zo wordt bijvoorbeeld de zeer zeldzame en ernstig bedreigde dwerggans soms door jagers aangezien voor een kolgans en geschoten.	Het half uur voor zonsopgang en het halfuur na zonsondergang vallen binnen de zogenoemde burgerlijke of civiele schemering. Er is dan nog genoeg licht om goed te kunnen waarnemen. Afschot van de kolgans en kwetsbare soorten als de dwerggans is niet toegestaan onder deze ontheffing. De uitvoerder van deze ontheffing dient na te gaan of afschot veilig en op de juiste ganzensoorten kan plaatsvinden. Bij onzekerheid omtrent veiligheid of duidelijkheid om welke ganzensoort het gaat zal een uitvoerder niet schieten. De uitvoerder is en blijft verantwoordelijk voor het schot dat hij afgeeft, onder welke weersomstandigheden dan ook. Vanwege zijn opleiding is de uitvoerder kundig genoeg om onderscheid te kunnen maken tussen verschillende soorten.
10	Nergens wordt toegelicht wat er mis zou gaan als alleen tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten zou mogen worden.	Wanneer er uitsluitend tussen zonsopkomst en zonsondergang geschoten wordt, gaat dit ten koste van de effectiviteit van de maatregel. De ganzen zijn in de foerageergebieden vaak actief in de periode rond zonsopgang en zonsondergang.
Wildbeheereenheid Ade		
11	Een geluidsdemper ontbreekt als toegestaan middel. In het door GS van Zuid-Holland op 14 december 2021 goedgekeurde Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland is op bladzijde 65 aangegeven dat het gebruik van een geluidsdemper of een luchtdrukgeweer leidt tot minder verstoring van ganzen en daardoor tot efficiënter afschot. Hiermee wordt bovendien bereikt dat overige natuurwaarden minder worden verstoord.	Het gebruik van een geluidsdemper voor het beheer van de grauwe gans in de winter is niet aangevraagd.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Faunabeheereenheid Zuid-Holland
t.a.v. het bestuur
Postbus 85881
2508 CN Den Haag

Gedeputeerde Staten

Contact

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
Zie verzenddatum linksonder
Ons kenmerk
PZH-2021-792709852
DOS-2018-0008466

Uw kenmerk

Bijlagen

-

Onderwerp

Goedkeuring faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland

Geacht bestuur,

Op 2 december 2021 ontvingen wij van u het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022-2027 (verder: het faunabeheerplan gans) met het verzoek dit faunabeheerplan goed te keuren voor een periode van zes jaar. Door middel van deze brief informeren wij u over ons besluit.

De ganzenpopulaties zijn zeer succesvol binnen onze provincie. Dit succes heeft echter ook een keerzijde voor de belangen van de landbouw, openbare veiligheid, volksgezondheid en de belangen van andere beschermde flora en fauna. De schade veroorzaakt aan landbouwgewassen door ganzen binnen Zuid-Holland is de afgelopen jaren ruim verdubbeld. De grauwe ganzenpopulatie is toegenomen en verantwoordelijk voor het overgrote deel van deze schade. Wij vragen u dan ook om het beheer onder de voorgaande faunabeheerplannen door te zetten en de ganzenpopulatie duurzaam te beheren waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen de omvang van de populaties en de bescherming van de (vlieg)veiligheid, volksgezondheid, flora en fauna, landbouwgewassen en de beschikbare gelden voor de uitkering van een tegemoetkoming voor geleden schade. Daarbij zijn wij met u van mening dat er een intensievere aanpak noodzakelijk is om groei van populatie grauwe ganzen te remmen en daarmee ook de schade en risico verder te verminderen en beperken.

Eisen aan faunabeheerplannen

Het faunabeheerplan ganzen is getoetst aan de geldende eisen op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Omgevingsverordening Zuid-Holland.

Landelijke eisen op grond van de Wnb

Op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wnb heeft een faunabeheerplan goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Daarnaast gelden op grond van artikel 3.12, vierde, vijfde en zesde lid van de Wnb enkele inhoudelijke eisen: in het faunabeheerplan moeten passende en doeltreffende maatregelen zijn opgenomen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

door in het wild levende dieren en het faunabeheerplan moet worden onderbouwd door trendtellingen. Het faunabeheerplan voldoet aan deze eisen.

Naast het vorenstaande bepaalt de Wnb dat de faunabeheereenheid (verder: de FBE) de in het gebied werkzame wildbeheereenheden hoort over de inhoud van het plan. Ter voldoening hieraan heeft u de Zuid-Hollandse wildbeheereenheden in de gelegenheid gesteld om op het faunabeheerplan ganzen te reageren. Diverse wildbeheereenheden hebben van die mogelijkheid gebruikgemaakt en de gemaakte opmerkingen hebt u waar mogelijk verwerkt.

Provinciale eisen op grond van de Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening bevat in de artikelen 6.3 en 6.4 nadere eisen waaraan het faunabeheerplan gans dient te voldoen. In bijlage 1 bij het faunabeheerplan gans zijn deze artikelen integraal opgenomen en voorzien van een verwijzing naar de corresponderende gedeelten uit het faunabeheerplan. Hieruit blijkt dat het faunabeheerplan ganzen ook voldoet aan de eisen die de Omgevingsverordening stelt.

Conclusie

Op grond van al het vorenstaande en gelet op artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming en de artikelen 6.3, 6.5 en 6.7a van de Omgevingsverordening Zuid-Holland komen wij tot de conclusie dat het faunabeheerplan ganzen voor de gevraagde periode kan worden goedgekeurd.

Besluit

Op grond van al het vorenstaande en gelet op artikel 3.12 van de Wet natuurbescherming en de artikelen 6.3 en 6.4 van de Omgevingsverordening Zuid-Holland besluiten wij het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2022-2027 goed te keuren voor de periode van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2027.

Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat het goedgekeurde faunabeheerplan op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming door u openbaar dient te worden gemaakt.

Ons kenmerk
PZH-2021-792709852
DOS-2018-0008466

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Awb bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. U kunt dit bezwaarschrift binnen **zes weken** na dagtekening van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toezenden, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

Drs. J. Smit

Afschrift aan:

- Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

Contact

[art.5.1-2e](#)

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2021-787098707

DOS-2018-0008466

Uw kenmerk

Bijlagen

1

Faunabeheereenheid Zuid-Holland

t.a.v. het bestuur

Postbus 85881

2508 CN Den Haag

Onderwerp

Goedkeuring faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland

Geacht bestuur,

Tot op heden hebben wij nog geen vastgesteld faunabeheerplan ganzen 2021- 2027 van uw organisatie mogen ontvangen ter goedkeuring. De vigerende goedkeuring betreft ons besluit van 10 november 2015 waarbij wij genoemd faunabeheerplan hebben goedgekeurd voor de periode tot en met 31 oktober 2020 en een tweede maal hebben verlengd tot 1 oktober 2021.

Zonder een goedgekeurd faunabeheerplan kan er geen uitvoering gegeven worden aan het ganzenbeheer. Dit leidt tot schade aan landbouwgewassen, flora en fauna en veroorzaakt risico's voor de veiligheid van het (lucht)verkeer. In het kader van deze belangen hebben wij besloten om de goedkeuring van het "faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020" wederom te verlengen, tot 1 maart 2022.

Eisen aan faunabeheerplannen

Het faunabeheerplan ganzen dat eerder door ons is goedgekeurd, is getoetst aan de destijds geldende eisen op grond van de Flora- en faunawet. Deze eisen gelden niet meer en zijn vervangen door eisen die zijn gesteld in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de Omgevingsverordening Zuid-Holland.

Landelijke eisen op grond van de Wnb

Op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wnb heeft een faunabeheerplan goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Daarnaast gelden op grond van artikel 3.12, vierde, vijfde en zesde lid van de Wnb enkele inhoudelijke eisen: in het faunabeheerplan moeten passende en doeltreffende maatregelen zijn opgenomen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren en het faunabeheerplan moet worden onderbouwd door trendtellingen. Dit zijn beide eisen die in vergelijkbare vorm ook golden onder de Flora- en faunawet en het faunabeheerplan ganzen voldoet hieraan. Ook bepaalt de Wnb dat de faunabeheereenheid (verder: FBE) de in het gebied werkzame wildbeheereenheden hoort over

Bezoekadres

Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen

90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het

provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.

De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

de inhoud van het plan. Ter voldoening hieraan heeft de FBE de wildbeheereenheden binnen Zuid-Holland gehoord over het eerdere verzoek tot verlenging.

Provinciale eisen op grond van de Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening Zuid-Holland bevat in de artikelen 6.3 en 6.5 nadere eisen waaraan een faunabeheerplan dient te voldoen. In de bijlage zijn deze artikelen integraal opgenomen en voorzien van een verwijzing naar de corresponderende gedeelten uit het faunabeheerplan. Hieruit blijkt dat het faunabeheerplan ganzen ook voldoet aan de eisen die de Omgevingsverordening stelt, behalve wat betreft de inbreng van de wetenschapper. Artikel 6.3, zevende lid van de Omgevingsverordening luidt: "Bij het opstellen van een faunabeheerplan wordt een vertegenwoordiger vanuit de wetenschap betrokken". Dat is een nieuwe eis die onder de Flora- en faunawet niet gold, en waaraan het faunabeheerplan ganzen niet expliciet voldoet. Mede gelet op de beperkte periode van vier maanden waarvoor aanvullende goedkeuring wordt gevraagd en het feit dat het hier gaat om maatregelen die reeds gedurende een lange periode worden uitgevoerd, zijn wij van mening dat het vasthouden aan de betrokkenheid van een wetenschapper in dit geval tot onevenredig bezwarende gevolgen zou leiden. Artikel 6.7a van de Omgevingsverordening Zuid-Holland biedt ons in een dergelijk geval de mogelijkheid om af te wijken van de eisen die artikel 6.3 van de Omgevingsverordening stelt.

Conclusie

Op grond van al het vorenstaande en gelet op artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming en de artikelen 6.3, 6.5 en 6.7a van de Omgevingsverordening Zuid-Holland komen wij tot de conclusie dat het faunabeheerplan ganzen voor een korte aanvullende periode kan worden goedgekeurd.

Los van deze conclusie baart het ons wel zorgen dat wederom een faunabeheerplan niet op tijd voor goedkeuring kon worden aangeboden. We willen graag afspraken met u maken hoe dit voortaan voorkomen kan worden en willen hierover op korte termijn graag met u in overleg.

Besluit

Na beoordeling besluiten wij hierbij het Faunabeheerplan ganzen zoals vastgesteld door het bestuur van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland, goed te keuren voor de periode van 1 oktober 2021 tot en met 1 maart 2022. Indien het nieuwe faunabeheerplan ganzen 2021- 2027 eerder wordt goedgekeurd komt dit besluit te vervallen.

Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat het goedgekeurde faunabeheerplan op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming door u openbaar dient te worden gemaakt.

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Awb bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. U kunt dit bezwaarschrift binnen zes weken na dagtekening van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toezenden, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

voor dezen,

Bijlage

Eisen aan faunabeheerplannen op grond van Omgevingsverordening Zuid-Holland, toegepast op het faunabeheerplan ganzen.

[art.5.1-2e](#)

Manager Water en Groen

Deze brief is digitaal vastgesteld, hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gedeputeerde Staten

Contact

[art.5.1-2e](#)

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2021-765719412

DOS-2018-0008466

Uw kenmerk

Bijlagen

1

Faunabeheereenheid Zuid-Holland
t.a.v. het bestuur
Postbus 85881
2508 CN Den Haag

Onderwerp

Goedkeuring faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland

Geacht bestuur,

Op 25 januari 2021 ontvingen wij uw verzoek om de goedkeuring van het "faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020" (verder: het faunabeheerplan ganzen) te verlengen tot 1 oktober 2021. De vigerende goedkeuring betreft ons besluit van 10 november 2015 waarbij wij genoemd faunabeheerplan hebben goedgekeurd voor de periode tot en met 31 oktober 2020.

Eisen aan faunabeheerplannen

Het faunabeheerplan ganzen dat eerder door ons is goedgekeurd, is getoetst aan de destijds geldende eisen op grond van de Flora- en faunawet. Deze eisen gelden niet meer en zijn vervangen door eisen die zijn gesteld in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en de Omgevingsverordening Zuid-Holland.

Landelijke eisen op grond van de Wnb

Op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wnb heeft een faunabeheerplan goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Daarnaast gelden op grond van artikel 3.12, vierde, vijfde en zesde lid van de Wnb enkele inhoudelijke eisen: in het faunabeheerplan moeten passende en doeltreffende maatregelen zijn opgenomen ter voorkoming en bestrijding van schade aangericht door in het wild levende dieren en het faunabeheerplan moet worden onderbouwd door trendtellingen. Dit zijn beide eisen die in vergelijkbare vorm ook golden onder de Flora- en faunawet en het faunabeheerplan ganzen voldoet hieraan. Ook bepaalt de Wnb dat de faunabeheereenheid (verder: FBE) de in het gebied werkzame wildbeheereenheden hoort over de inhoud van het plan. Ter voldoening hieraan heeft de FBE de wildbeheereenheden binnen Zuid-Holland gehoord over het verzoek tot verlenging. Zij stemmen in met het verzoek tot verlenging.

Provinciale eisen op grond van de Omgevingsverordening

De Omgevingsverordening Zuid-Holland bevat in de artikelen 6.3 en 6.5 nadere eisen waaraan een faunabeheerplan dient te voldoen. In de bijlage zijn deze artikelen integraal opgenomen en

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

voorzien van een verwijzing naar de corresponderende gedeelten uit het faunabeheerplan. Hieruit blijkt dat het faunabeheerplan ganzen ook voldoet aan de eisen die de Omgevingsverordening stelt, behalve wat betreft de inbreng van de wetenschapper. Artikel 6.3, zevende lid van de Omgevingsverordening luidt: "Bij het opstellen van een faunabeheerplan wordt een vertegenwoordiger vanuit de wetenschap betrokken". Dat is een nieuwe eis die onder de Flora- en faunawet niet gold, en waaraan het faunabeheerplan ganzen niet expliciet voldoet. Mede gelet op de beperkte periode van vier maanden waarvoor aanvullende goedkeuring wordt gevraagd en het feit dat het hier gaat om maatregelen die reeds gedurende een lange periode worden uitgevoerd, zijn wij van mening dat het vasthouden aan de betrokkenheid van een wetenschapper in dit geval tot onevenredig bezwarende gevolgen zou leiden. Artikel 6.7a van de Omgevingsverordening Zuid-Holland biedt ons in een dergelijk geval de mogelijkheid om af te wijken van de eisen die artikel 6.3 van de Omgevingsverordening stelt.

Conclusie

Op grond van al het vorenstaande en gelet op artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming en de artikelen 6.3, 6.5 en 6.7a van de Omgevingsverordening Zuid-Holland komen wij tot de conclusie dat het faunabeheerplan ganzen voor een korte aanvullende periode kan worden goedgekeurd.

Besluit

Na beoordeling besluiten wij hierbij het Faunabeheerplan ganzen zoals vastgesteld door het bestuur van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland, goed te keuren voor de periode van 1 maart 2021 tot en met 1 oktober 2021.

Wellicht ten overvloede merken wij nog op dat het goedgekeurde faunabeheerplan op grond van artikel 3.12, zevende lid, van de Wet natuurbescherming door u openbaar dient te worden gemaakt.

Bezwaarprocedure

Tegen dit besluit kunnen belanghebbenden volgens artikel 7:1 van de Awb bij ons een gemotiveerd bezwaarschrift indienen. U kunt dit bezwaarschrift binnen **zes weken** na dagtekening van verzending of uitreiking van het besluit aan ons toezenden, onder vermelding van 'Awb-bezwaar' in de linkerbovenhoek van envelop en bezwaarschrift.

Het adres is: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, t.a.v. het Awb-secretariaat, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

[art.5.1-2e](#)

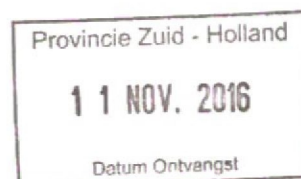
Bureauhoofd Water en Groen

Bijlage

- Eisen aan faunabeheerplannen op grond van Omgevingsverordening Zuid-Holland, toegepast op het faunabeheerplan ganzen.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Bezwarencommissie-Awb
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
10 NOV. 2016		ODH-2016-00110252	Toetsing & Vergunningverlening Milieu	
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
1		00450470	T&V Groen, Lucht & EV	(070) 21 899 02
Betreft				Email
Beslissing op bezwaar, inzake bezwaarschriften tegen verleende ontheffing bestrijden zomerganzen				vergunningen@odh.nl

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij zenden wij u een beslissing op bezwaar inzake bezwaarschriften tegen het besluit van 28 januari 2016, kenmerk ODH-2015-007453519.

De beslissing op bezwaar is op 10 november 2016 verzonden.

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beslissing op bezwaar wijzen wij op de desbetreffende tekst in de beslissing op bezwaar.

Afdeling Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage(n):
verzendklare BOB Natuur- en Milieufederatie

(ODH-2016-00109965)

provincie **HOLLAND**
ZUID

Natuur- en milieufederatie Zuid-Holland

t.a.v. [art.5.1-2e](#)

Bezuidenhoutseweg 50

2594 AW Den Haag

Contact

[art.5.1-2e](#)

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602

2509 LP Den Haag

T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum

Ons kenmerk

PZH-2016-570065450

RB-2016-000092 (DOS-2016-0002485)

Uw kenmerk

Bijlagen

1

Onderwerp

Beslissing op bezwaar inzake de bezwaarschriften van 22 februari 2016, 10 maart 2016 en 16 maart 2016 tegen het besluit van 28 januari 2016 met kenmerk ODH-2015-0074530519, inzake een verleende ontheffing ex artikel 68 Fw voor het bestrijden zomerganzen.

Geachte [art.5.1-2e](#)

Inleiding

In antwoord op de op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht ingediende bezwaarschriften tegen ons besluit van 28 januari 2016, met kenmerk ODH-2015-0074530519, inzake een verleende ontheffing ex artikel 68 van de Flora- en faunawet (hierna: Fw) voor het bestrijden zomerganzen, delen wij u het volgende mee.

Voorgeschiedenis en bestreden besluit

Bij besluit van 28 januari 2016, verzonden 8 februari 2016, met kenmerk ODH-2015-00745305, zijn ontheffingen verleend op grond van artikel 68 van de Fw aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) voor het opzettelijk verontrusten en doden van broedparen van de grauwe gans en de Canadese gans, voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van de grauwe gans, de kolgans, de brandgans en de Canadese gans, en voor het opzettelijk verontrusten en doden van de grauwe gans, de kolgans, de brandgans en de Canadese gans.

Tegen dit besluit zijn drie bezwaarschriften ingediend door:

- De Faunabescherming te Amstelveen bij brief van 22 februari 2016, ontvangen 23 februari 2016;

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en bussen 18, 22, 65 stoppen dichtbij het provinciehuis. Vanaf station Den Haag CS is het tien minuten lopen. De parkeerruimte voor auto's is beperkt.

- [art.5.1-2e](#) (Recht voor Allen) namens Stichting Animal Rights te Arnhem bij brief van 10 maart 2016, ontvangen 11 maart 2016, aangevuld met de gronden van bezwaar ontvangen 31 maart 2016;
- Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland te Den Haag bij brief van 16 maart 2016, ontvangen 17 maart 2016.

Ontvankelijkheid

De bezwaarschriften van de Faunabescherming, Recht voor Allen namens Animal Rights en Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland voldoen aan de eisen zoals genoemd in artikel 6:5 van de Algemene wet bestuursrecht (verder: Awb) en zijn tevens door ons tijdig ontvangen. Gezien de belangen die bezwaarmakers krachtens hun doelstellingen en feitelijke werkzaamheden behartigen, zijn zij aan te merken als belanghebbenden, zoals bedoeld in artikel 1:2, derde lid, van de Awb. De bezwaarschriften zijn daarmee ontvankelijk. Op de inhoud van deze bezwaren zal derhalve worden ingegaan.

Bezwaren

In de bezwaarschriften van Faunabescherming, Recht voor allen namens Animal Rights en Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland wordt – kort samengevat – het volgende aangevoerd:

De Faunabescherming (verder FB)

De ontheffingen zouden in strijd zijn met het zorgvuldigheidsbeginsel.

De FB stelt dat er op grond van Ffw geen ontheffing kan worden verleend voor populatiebeheer van ganzen, maar dat enkel ontheffing kan worden verleend ten behoeve van het voorkomen of beperken van belangrijke schade.

Volgens de FB mist het besluit een nauwkeurige en treffende motivering.

Wij zouden volgens de FB niet aannemelijk hebben gemaakt dat er geen andere bevredigende oplossing is.

De FB meent dat de ontheffingen overtredingen in de hand werken, aangezien in de periode waarvoor de ontheffingen zijn verleend nog volop overwinterende ganzen in Nederland zijn. Niet alleen worden deze internationaal beschermde vogels verstoord door het afschot, maar ook kan niet worden uitgesloten dat zij per ongeluk worden gedood.

Volgens de FB zijn de ontheffingen ten onrechte verleend voor de periode van een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsondergang. Daarvoor wijst de FB op recente uitspraken van de rechtbank Gelderland (25 juni 2015) en rechtbank Den Haag (3 december 2015), waarin die rechtbanken oordeelden dat voor het doden van vogels met het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang geen grondslag bestaat in een wettelijk voorschrift.

Animal Rights (verder AR)

AR staat op het standpunt dat de ontheffingen een nauwkeurige en treffende motivering welke toegespitst is op de specifieke situatie, missen en dat er in de ontheffingen geen sprake is van een nauwkeurige en treffende motivering van het besluit.

Volgens AR neemt ondanks de massale schot, jaar in jaar uit, het aantal standganzen in Zuid-Holland elk jaar toe. De populatie laat zich niet beheren door afschot. De door ons ingezette maatregelen zijn daarom geen oplossing.

Tevens meent AR dat er diervriendelijkere oplossingen zijn voor het probleem.

Voor in het Faunabeheerplan wordt aangegeven dat voor de Canadese gans een minimale stand wordt nagestreefd, stelt AR dat door het streven naar een minimale stand de gunstige staat van instandhouding van de Canadese gans in gevaar komt, wat niet is toegestaan.

Volgens AR kan de schade aan gewassen niet worden aangemerkt als belangrijke schade in de zin van de Vogelrichtlijn.

Volgens AR zijn lokvoer, dode dieren en nagebouwde exemplaren, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen niet genoemd als toegestaan middel in de wet of in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren (hierna: Bbsd).

AR wijst – onder verwijzing naar het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en het Faunabeheerplan – erop dat de perioden waarin gebruik kan worden gemaakt van de ontheffing, vallen in de winterperiode.

Door nestbehandeling mogelijk te maken zou de ontheffing resulteren in onnodig lijden, aangezien nestbehandeling voornamelijk plaats vindt door het prikken van eieren.

Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland (verder NMF)

De NMF vindt dat eerst een ontwerpbesluit ter inzage had moeten worden gelegd in plaats van direct een besluit te nemen op de aangevraagde ontheffing.

Volgens de NMF gaan de ontheffingen verder dan de aanvraag en is dat gelet op jurisprudentie niet toegestaan.

De NMF meent dat de ontheffingen kunnen leiden tot verstoring van kwetsbare natuurgebieden en verstoring van (beschermde) weidevogels.

De ontheffingen zouden ten onrechte geen limiet stellen ten aanzien van het aantal te doden ganzen, waardoor in theorie de volledige ganzenpopulatie in een seizoen uitgeroeid zou kunnen worden.

De NMF staat op het standpunt dat de ontheffing negatieve gevolgen heeft voor trekganzen, met name de trekkende kolganzen en brandganzen, die in februari / maart nog in Nederland aanwezig zijn.

Tot slot meent de NMF dat er onvoldoende is gekeken naar alternatieve maatregelen om schade terug te dringen, zoals het gebruik van de Agrilaser of een andere inrichting van percelen in combinatie met verjaging.

Juridisch kader

Artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d van de Flora en faunawet.

Mondelinge behandeling

In overeenstemming met de voorgeschreven procedure hebben wij uw bezwaarschrift voor behandeling en advies in handen gesteld van de bezwarencommissie. De bezwarencommissie heeft u in de gelegenheid gesteld uw bezwaren tijdens de hoorzitting van 2 juni 2016 mondeling toe te lichten. Van die gelegenheid heeft u gebruik gemaakt.

Het verslag van de hoorzitting is bij het advies van de bezwarencommissie gevoegd.

Advies bezwarencommissie

De bezwarencommissie heeft geadviseerd om de ontheffingen aan de FBE ex artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d, van de Ffw in stand te laten, maar deze wel op drie punten te wijzigen. De bezwarencommissie adviseert de volgende bezwaargronden gegrond te verklaren:

- het bezwaar dat de tijdsperiode uit de aanvraag niet is overgenomen in het besluit;
- het bezwaar ten aanzien van het gebruik van het geweer gedurende één uur voor zonsopkomst en gedurende één uur na zonsondergang;
- het bezwaar ten aanzien van het toestaan van lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen.

De bezwarencommissie adviseert om de bezwaren voor het overige ongegrond te verklaren.

Beoordeling

Wij volgen het advies op van de bezwarencommissie ten aanzien van de bezwaren betreffende het niet overnemen in de ontheffing van de in aanvraag vermelde tijdsperiode. Echter, contrair aan het advies van de bezwarencommissie verklaren wij het bezwaar betreffende het toestaan van de in de ontheffing genoemde middelen ongegrond. Dienaangaande overwegen wij het volgende.

Vereiste wettelijke grondslag voor het gebruik van een geweer gedurende de periode van één uur voor zonsopgang en één uur na zonsondergang

In het besluit is toegestaan dat ganzen gedurende de periode van één uur voor zonsopgang en één uur na zonsondergang opzettelijk mogen worden verontrust en gedood door middel van een geweer. Daarmee wordt afgeweken van het verbod van artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd.

Hoewel op grond van artikel 68, eerste lid, van de Ffw ontheffing kan worden verleend van het gestelde bij of krachtens onder andere de artikelen 9 en 10 van de Ffw, betekent dit volgens de bezwarencommissie niet dat ook ontheffing kan worden verleend van het verbod om geweren vóór zonsopgang en na zonsondergang te gebruiken. De bezwarencommissie verwijst daarbij naar het bepaalde in de artikelen 5 en 9 van de Vogelrichtlijn en de jurisprudentie hierover van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling).

Artikel 5 van de Vogelrichtlijn bepaalt dat lidstaten de nodige maatregelen nemen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 van deze richtlijn bedoelde vogelsoorten en dat deze maatregelen met name – voor zover hier van belang – een verbod bevatten om opzettelijk vogels te doden. Artikel 9, eerste lid, van de Vogelrichtlijn bepaalt – voor zover hier van belang – dat de lidstaten, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder andere ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, mogen afwijken van artikel 5 van deze richtlijn. Artikel 9, tweede lid, aanhef en onder c, van de Vogelrichtlijn bepaalt – voor zover hier van belang – dat in de afwijkende bepalingen moet worden vermeld, onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen.

De bezwarencommissie overweegt dat op zichzelf gezien artikel 68, eerste lid, van de Ffw een ruime bevoegdheid geeft om van de diverse in dat artikellid bedoelde verboden ontheffing te verlenen. De bezwarencommissie constateert echter dat de wetgever in artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd heeft bepaald dat het verboden is om geweren voor zonsopgang en na zonsondergang te gebruiken. Tevens heeft de wetgever omstandigheden van tijd en van plaats over de afwijking van dat verbod gesteld, aldus de bezwarencommissie. Artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd stelt volgens de bezwarencommissie als hoofdregel dat geweren niet worden gebruikt voor zonsopgang en na zonsondergang, met als enige uitzondering dat wilde eenden waarop de jacht is geopend ook mogen worden gedood gedurende een half uur voor zonsopgang en na zonsondergang. De wetgever heeft er dus volgens de bezwarencommissie voor gekozen om het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang niet toe te staan voor andere dieren dan wilde eenden. Artikel 68 van de Ffw vermeldt evenmin omstandigheden van tijd waarin de betrokken autoriteit kan afwijken van een bij algemene maatregel van bestuur gestelde beperking van het gebruik van een middel om te doden. De bezwarencommissie adviseert daarom om onderdeel a van de eerste en de derde ontheffing in die zin aan te passen.

Wij onderschrijven de overwegingen en het advies van de bezwarencommissie niet. Gelet op de omstandigheid dat de Raad van State nog geen uitspraak heeft gedaan over de toelaatbaarheid van het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang, zijn wij van mening dat de jurisprudentie op dit punt nog onvoldoende is uitgekristalliseerd. Het gaat in onderhavige casus namelijk niet om een middel voor het vangen en doden dat niet in

een wettelijke regeling is genoemd, maar slechts om het moment waarop dit middel wordt ingezet. Ook onder de Wet natuurbescherming, die per 1 januari 2017 in werking zal treden, is het gebruik van het geweer op een vergelijkbare manier geregeld. Het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang is niet als aparte methode in het Besluit natuurbescherming aangewezen. De aanwijzing van het geweer als middel heeft betrekking op het gebruik ervan ongeacht het tijdstip, aldus de toelichting bij het Besluit natuurbescherming. Het gebruik van het geweer is na zonsondergang en voor zonsopgang in beginsel niet toegestaan, tenzij hiervoor ontheffing of vrijstelling is verleend met het oog op bijvoorbeeld een effectieve uitvoering van populatiebeheer of schadebestrijding, aldus de wetgever.

Naast de hiervoor omschreven juridische argumentatie zijn er inhoudelijke argumenten voor het toestaan van het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang. Uit oogpunt van effectieve bestrijding van de ganzenpopulaties is het optreden in de schemering essentieel. Voor een nadere onderbouwing hiervan wordt verwezen naar het bestreden besluit en het faunabeheerplan.

Gelet op het vorenstaande verklaren wij het bezwaar ongegrond.

Vereiste wettelijke grondslag voor het gebruik van middelen

Op basis van de hiervoor genoemde overwegingen concludeert de bezwarencommissie dat lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen niet zijn opgenomen in het Bbsd als middelen waarmee dieren mogen worden gevangen en gedood. Derhalve ontbreekt volgens de bezwarencommissie eveneens een wettelijke grondslag om voor het gebruik van deze middelen een ontheffing te verlenen en adviseert zij om de onderdelen a van de eerste en derde ontheffing in die zin aan te passen.

Wij volgen het advies van de bezwarencommissie om hierna te noemen redenen niet.

Allereerst wijzen wij erop dat er inhoudelijk geen redenen zijn om het gebruik van de genoemde middelen niet toe te staan. De middelen waarvoor ontheffing is verleend, betreffen geen middelen voor het vangen en doden van dieren. Deze middelen zijn op zichzelf niet geschikt voor deze activiteiten. Zij zijn slechts ondersteunend aan de middelen waarmee wel dieren kunnen worden gevangen en gedood. Artikel 9 van de Vogelrichtlijn schrijft echter voor dat de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn omschreven in een wettelijke regeling. Onzes inziens is er derhalve op inhoudelijke gronden geen sprake van schending van de artikelen 9 en 10 van de Vogelrichtlijn.

Ten tweede bestaat er vanaf 1 januari 2017 een expliciete wettelijke grondslag voor het verlenen van een ontheffing als de onderhavige. De Wet natuurbescherming die onder andere de Ffw vervangt, treedt op 1 januari 2017 in werking. In het Besluit natuurbescherming, dat eveneens op 1 januari 2017 in werking treedt, worden twee soorten middelen genoemd. De middelen waarvoor ontheffing is verleend, vallen dan onder artikel

3.9 van het Besluit natuurbescherming. Het gebruik van deze middelen kan dan via een verordening of ontheffing worden geregeld. Gezien het vorenstaande achten wij het onwenselijk, mede gezien de belangen die worden beschermd met de ontheffing, om nu het advies van de bezwarencommissie te volgen. Derhalve verklaren wij het bezwaar ongegrond.

Periode gebruik ontheffing volgens aanvraag

In de aanvraag van 10 juli 2015 heeft de FBE tijdsperiodes benoemd waarin zij gebruik wenst te maken van de ontheffingen, zowel ten behoeve van het verontrusten en doden van ganzen (de eerste en de derde ontheffing) als voor het bewerken van nesten en eieren (de tweede ontheffing). Deze tijden zijn niet expliciet in de voorschriften van de ontheffing overgenomen, zodat de bezwarencommissie concludeert dat de bezwaargrond hierover terecht is voorgesteld. Wij verklaren dit bezwaar gegrond.

Wijziging ontheffingen

In navolging van het advies van de bezwarencommissie en het hiervoor overwogene ten aanzien van het gebruik van het geweer voor het opzettelijk verontrusten wordt de ontheffing gewijzigd met de toevoeging "Van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang, tenzij dit met een geweer gebeurt in welk geval het geweer alleen mag worden gebruikt tussen zonsopgang en zonsondergang" in de eerste en derde ontheffing. Ontheffing 2 wordt gewijzigd door de toevoeging "Van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang".

Daarmee wordt het besluit, onder I, als volgt gewijzigd:

"een ontheffing ex artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d van de Ffw te verlenen voor het opzettelijk verontrusten en doden van broedparen (koppelvormende ganzen) van de grauwe gans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland, waarbij:

- a. bij het opzettelijk verontrusten en doden gebruik mag worden gemaakt van de volgende middelen:*
 - *geweren;*
 - *honden, niet zijnde lange honden;*
 - *niet-levende lokvogels (dode dieren en nagebouwde exemplaren), lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen;*
- b. het opzettelijk verontrusten en doden kan worden uitgevoerd:*
 - *in de regio Noordelijke Delta van 1 februari tot en met 14 februari;*
 - *in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord van 1 februari tot en met 29 februari;*
 - *van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, tenzij dit met een geweer gebeurt in welk geval het geweer alleen mag worden gebruikt tussen zonsopgang en zonsondergang."*

Daarmee wordt het besluit, onder II, als volgt gewijzigd:

"een ontheffing ex artikel 68, eerste lid onder a, b, c en d van de Ffw te verlenen voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van grauwe gans, kolgans, brandgans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland waarbij het uithalen en bewerken van nesten en eieren kan worden uitgevoerd van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang in de periode van 1 februari tot en met 30 juni"

Daarmee wordt het besluit, onder III, als volgt gewijzigd:

"een ontheffing ex artikel 68, eerste lid, onder a, b, c, en d van de Ffw te verlenen voor het opzettelijk en doden van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen en Canadese ganzen, waarbij:

- a. bij het opzettelijk verontrusten en doden gebruik mag worden gemaakt van de volgende middelen:*
 - geweren;*
 - honden, niet zijnde lange honden;*
 - lokvogels (niet blind of verminkt), lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen;*
- b. het opzettelijk verontrusten en doden kan worden uitgevoerd:*
 - in de regio Noordelijke Delta van 15 februari tot en met 31 oktober;*
 - in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland-Noord van 1 maart tot en met 31 oktober;*
 - van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, tenzij dit met een geweer gebeurt, in welk geval het geweer alleen mag worden gebruikt tussen zonsopgang en zonsondergang."*

Voor wat betreft de overige bezwaargronden volgen wij het advies van de bezwarencommissie tot ongegrondverklaring. Met betrekking tot deze bezwaren sluiten wij qua inhoud en motivering aan bij het advies van de bezwarencommissie. Wij verwijzen in overeenstemming met artikel 3:49 van de Algemene wet bestuursrecht naar dit advies, dat deel uitmaakt van dit besluit en hier als ingelast moet worden beschouwd.

Proceskosten

U heeft niet verzocht om vergoeding van proceskosten ex artikel 7:15, tweede lid, van de Awb.

Besluit

Gelet op het voorgaande verklaren wij de bezwaren, deels contrair aan het advies van de bezwarencommissie, ongegrond, onder aanvulling van de motivering.

Beroep

Tegen dit besluit staat ingevolge artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na de dag van verzending beroep open bij de Rechtbank 's Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag (bezoekadres Prins Clauslaan 60 te Den Haag).

Krachtens artikel 6:16 van de Algemene wet bestuursrecht schorst het beroep de werking van dit besluit niet.

Gelet hierop kan - als beroep is ingesteld - ingevolge artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank 's Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag, een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening worden ingediend.

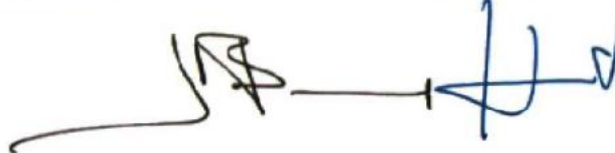
Indien u beroep hebt ingesteld, verzoeken wij u een kopie van het beroepschrift en het verzoek om een voorlopige voorziening te zenden aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, ter attentie van de Afdeling Water en Groen, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. J.H. de Baas

drs. J. Smit

Afschrift aan:

- Omgevingsdienst Haaglanden
- Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- Bezwarencommissie Awb, Provincie Zuid-Holland, Postbus 90602, 2509 LP Den Haag (kenmerk advies RB-2016-000078, RB-2016-000087 en RB-2016-000092)

Bijlage:

- Advies bezwarencommissie

AFSCHRIFT

provincie **ZUID-HOLLAND**

Omgevingsdienst Haaglanden

Bevoegd gezag

Ontvangen op: **15 JUN 2016**

Regnr.:

Hfddecregnr.:

Tental bijl.:

Volgnr. bijl.:

Bezwarencommissie

Directie Concernzaken
Afdeling Financiële en Juridische Zaken

Contact

[art.5.1-2e](#)

Provinciehuis
Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 441 66 11
F 070 441 78 20
www.zuid-holland.nl

Datum

13 JUNI 2016

Ons kenmerk

PZH-2016-556914015

RB-2016-000078 (DOS-2016-0001570), RB-2016-000087 (DOS-2016-0002333) en RB-2016-000092 (DOS-2016-0002485)

Uw kenmerk

-

Bijlagen

div.

Omgevingsdienst Haaglanden

T.a.v. [art.5.1-2e](#)[art.5.1-2e](#)

Postbus 14060
2501 GB DEN HAAG

Onderwerp

Advies inzake bezwaarschrift

Geacht college,

Hierbij doet de bezwarencommissie u toekomen haar advies over de ingediende bezwaarschriften van De Faunabescherming te Amstelveen van 22 februari 2016, ontvangen 23 februari 2016, van [art.5.1-2e](#) (Recht voor Allen) namens Stichting Animal Rights te Arnhem van 10 maart 2016, ontvangen 11 maart 2016, aangevuld met de gronden van bezwaar ontvangen 31 maart 2016, en van Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland te Den Haag van 16 maart 2016, ontvangen 17 maart 2016, gericht tegen uw besluit van 28 januari 2016, verzonden 8 februari 2016, kenmerk ODH-2015-00745305, tot het verlenen van drie ontheffingen ex artikel 68 van de Flora- en faunawet aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland voor het opzettelijk verontrusten en doden van broedparen van de grauwe gans en de Canadese gans, voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van de grauwe gans, de kolgans, de brandgans en de Canadese gans, en voor het opzettelijk verontrusten en doden van de grauwe gans, de kolgans, de brandgans en de Canadese gans.

Beoordeling ontvankelijkheid

De bezwaarschriften zijn ingediend binnen de wettelijke termijn van zes weken en zijn dus op tijd ingediend. Eveneens zijn de gronden van bezwaar van Stichting Animal Rights (hierna: AR) binnen de daarvoor gestelde termijn ontvangen. Het bezwaarschrift van Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland (hierna: NMF) is mede namens 15 andere organisaties ingediend. Deze organisaties hebben NMF gemachtigd om namens hen bezwaar te maken. De algemene en collectieve belangen die De Faunabescherming (hierna: FB), AR en NMF krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen, zijn rechtstreeks bij het besluit betrokken, zodat deze drie organisaties belanghebbenden zijn. Bovendien zijn de bezwaarschriften gemotiveerd en voldoen zij aan de verdere eisen van

Tram 9 en bus 65
stoppen bij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

artikel 6:5 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). De bezwaarschriften zijn daarmee ontvankelijk.

Voorgeschiedenis en bestreden besluit

Bij besluit van 28 januari 2016, verzonden 8 februari 2016, kenmerk ODH-2015-00745305, heeft u ontheffingen verleend op grond van artikel 68 van de Flora- en faunawet (hierna: Ffw) aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) voor het opzettelijk verontrusten en doden van broedparen van de grauwe gans en de Canadese gans, voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van de grauwe gans, de kolkans, de brandgans en de Canadese gans, en voor het opzettelijk verontrusten en doden van de grauwe gans, de kolkans, de brandgans en de Canadese gans.

Tegen dit besluit zijn drie bezwaarschriften ingediend door:

- De Faunabescherming te Amstelveen bij brief van 22 februari 2016, ontvangen 23 februari 2016;
- art.5.1-2e (Recht voor Allen) namens Stichting Animal Rights te Arnhem bij brief van 10 maart 2016, ontvangen 11 maart 2016, aangevuld met de gronden van bezwaar ontvangen 31 maart 2016;
- Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland te Den Haag bij brief van 16 maart 2016, ontvangen 17 maart 2016.

Bezwaren

De bezwaren zijn samengevat:

FB

Volgens FB staan de ontheffingen een afwijking van de Ffw toe zonder dat daarvoor de noodzaak is aangetoond. Daarmee zijn de ontheffingen in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel. Bovendien zijn de ontheffingen verleend voor het gebruik van het geweer in een periode, die niet is toegestaan op grond van de wet.

FB stelt dat er op grond van Ffw geen ontheffing kan worden verleend voor populatiebeheer van ganzen, maar dat enkel ontheffing kan worden verleend ten behoeve van het voorkomen of beperken van belangrijke schade. Blijkens de ontheffingen wordt echter de reductie van de totale populatieomvang nagestreefd. De ontheffingen zijn niet enkel verleend om ganzen te doden op of nabij de schadepercelen of locaties waar sprake zou zijn van gevaar. Er blijkt namelijk geen enkele relatie te zijn tussen het afschot en de (dreigende) schade die zou moeten worden voorkomen. Daarbij zijn de ontheffingen niet gericht op het weren of verjagen van ganzen, maar wordt zelfs het lokken van ganzen toegestaan met tal van middelen om zoveel mogelijk ganzen te doden.

Volgens FB mist het besluit een nauwkeurige en treffende motivering. In het besluit wordt verwezen naar het Faunabeheerplan (hierna: FBP) en worden enkele gemeenschappen gebezigd

over de manier waarop de volksgezondheid of de openbare veiligheid in het geding zou zijn door ganzen. In het FBP wordt echter niet onderbouwd dat ganzen daadwerkelijk het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid bedreigen. Bovendien wordt niet aangetoond dat de problemen die eventueel op dit punt zouden optreden, niet met alternatieve middelen of maatregelen zouden kunnen worden opgelost. Met betrekking tot schade aan fauna wordt slechts in zijn algemeenheid gesteld dat zich 'ongewenste ontwikkelingen zouden kunnen voordoen'. Met betrekking tot landbouwschade worden zowel in het FBP als in het besluit alleen totaalbedragen genoemd per jaar. Daaruit kan niet worden opgemaakt waar de schadegevallen zich hebben voorgedaan, om welke gewassen het ging en of er in deze gevallen ook daadwerkelijk sprake is geweest van belangrijke schade. Omdat niet is voldaan aan de voorwaarde dat er in het hele aangewezen gebied sprake moet zijn van (dreigende) belangrijke schade, voldoet het besluit niet aan de vereiste zorgvuldigheid en is de noodzaak voor deze ontheffingen niet aangetoond.

U heeft volgens FB niet aannemelijk gemaakt dat er geen andere bevredigende oplossing is. Volgens FB zijn passieve middelen die, mits ze worden afgewisseld en regelmatig verplaatst, effectief voor de kortere termijn. De ganzen kunnen actief worden verjaagd door draden te spannen over de percelen. Eventueel kan toestemming worden verleend voor beperkt afschot in aanvulling op verjaging, mits is aangetoond dat hetzelfde effect niet kan worden bereikt met alleen niet-dodelijke middelen. FB wijst erop dat de inzet van dodelijke middelen in het verleden de (toename van) schade niet heeft voorkomen. Geconcludeerd moet dan ook worden dat het grootschalig doden van ganzen niet effectief is gebleken en niet heeft geleid tot een stop op de groei van de ganzenpopulatie. Als de ontheffingen zijn bedoeld als middel om de omvang van de schade te beperken, dan is op geen enkele manier noch door de FBE noch door uw college aangetoond dat deze ontheffingen daar op enige manier aan zullen bijdragen. Daarbij blijkt uit het SOVON-rapport 'Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei?' dat het vernietigen van legfels niet effectief is, aangezien bij een vernietiging van 90% van de legfels, de overgebleven 10% voldoende is om de productie aan vliegvlugge jongen op peil te houden.

FB meent dat de ontheffingen overtredingen in de hand werken, aangezien in de periode waarvoor de ontheffingen zijn verleend nog volop overwinterende ganzen in Nederland zijn. Niet alleen worden deze internationaal beschermde vogels verstoord door het afschot, maar ook kan niet worden uitgesloten dat zij per ongeluk worden gedood.

Volgens FB zijn de ontheffingen ten onrechte verleend voor de periode van een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsondergang. Daarvoor wijst de FB op recente uitspraken van de rechtbank Gelderland (25 juni 2015) en rechtbank Den Haag (3 december 2015), waarin die rechtbanken oordeelden dat voor het doden van vogels met het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang geen grondslag bestaat in een wettelijk voorschrift.

AR

AR staat op het standpunt dat de ontheffingen een nauwkeurige en treffende motivering, welke toegespitst is op de specifieke situatie, missen en dat er in de ontheffingen geen sprake is van een nauwkeurige en treffende motivering van het besluit.

Voor zover u ter motivering verwijst naar het FBP meent AR dat het plan onvoldoende duidelijk maakt welke soort, waar, welk belang in gevaar brengt of zal brengen, en in welke mate, wanneer de in de ontheffingen genoemde maatregelen niet worden genomen. Het FBP bevat echter een grabbelton van soorten, belangen en maatregelen in plaats van deze vragen accuraat te beantwoorden. AR wijst erop dat dit niet is wat het Hof van Justitie en de Europese Commissie bedoelen met een nauwkeurige en treffende motivering die is toegespitst op de specifieke situatie.

Volgens AR neemt ondanks de massale schot, jaar in jaar uit, het aantal standganzen in Zuid-Holland elk jaar toe. De populatie laat zich niet beheren door afschot. De door u ingezette maatregelen zijn daarom geen oplossing.

Tevens meent AR dat er diervriendelijkere oplossingen zijn voor het probleem. Gelet op het onderzoek van SOVON in de provincie Utrecht blijkt dat populaties niet oneindig zullen doorgroeien omdat de draagkracht van het leefgebied uiteindelijk een beperkende factor wordt, zodat de populatie op deze manier wordt gereguleerd. Volgens SOVON zullen de ganzenpopulaties in Nederland zich daardoor op een bepaald niveau stabiliseren. Met het opjagen en doden van dieren kunnen de gestelde problemen niet worden opgelost, omdat de populaties zich telkens razendsnel zullen herstellen. U gaat nog onvoldoende met de door SOVON voorgestelde oplossingen aan de slag, terwijl de Vogelrichtlijn en Ffw u daartoe wel verplichten. Uw standpunt dat er geen andere oplossing is dan het massaal afschieten van ganzen mist de vereiste nauwkeurige en treffende motivering van het standpunt.

Voor zover u in het FBP aangeeft dat voor de Canadese gans een minimale stand wordt nagestreefd, stelt AR dat door het streven naar een minimale stand de gunstige staat van instandhouding van de Canadese gans in gevaar komt, wat niet is toegestaan.

Volgens AR kan de schade aan gewassen niet worden aangemerkt als belangrijke schade in de zin van de Vogelrichtlijn. Uit de schadebedragen van enkele jaren die het FBP noemt, volgt niet dat deze schade "belangrijk" is in de zin van de Vogelrichtlijn. De schade is geen belangrijke schade, maar geldt als gewoon ongemak en normaal bedrijfsrisico, of de belangrijkheid van de schade is niet nauwkeurig en treffend aangetoond. Het begrip "belangrijke" schade is een relatief begrip en dient te worden gerelateerd aan bijvoorbeeld het oppervlakte van het perceel of het aandeel van de schade in de kosten van de bedrijfsvoering. Gelijk de Europese Commissie meent AR dat de meeste door dieren aangerichte schade behoort tot het normale bedrijfsrisico en wijst zij op het onderzoek 'Kosten en baten voor de landbouw van schadesoorten', waarin is berekend dat de totale schade veroorzaakt door dieren slechts 1,5 tot 2% van de waarde van de productieopbrengst van landbouwgewassen is.

U bent niet bevoegd om zelf te beslissen welke andere middelen, installaties of methoden mogen worden gebruikt dan vermeld in een wettelijke bepaling. Volgens AR zijn lokvoer, dode dieren en nagebouwde exemplaren, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen niet genoemd als toegestaan middel in de wet of in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren (hierna: Bbsd). U had daarom daarvoor geen ontheffingen mogen verlenen.

AR wijst – onder verwijzing naar het Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en het FBP – erop dat de perioden waarin gebruik kan worden gemaakt van de ontheffing, vallen in de winterperiode. Tevens is het op alle gronden toestaan van verjagen en afschieten van grauwe ganzen in de winterperiode in strijd met het Ganzenbeleidskader. Daarbij is 28% van de grauwe gans wintergast en zijn winterganzen niet te onderscheiden van standganzen, ook niet aan de hand van de term "koppelvormend". De kans dat onbedoeld koppelvormende winterganzen worden afgeschoten is bij de grauwe gans 28%.

Op grond van artikel 73 van de Ffw dient onnodig lijden van dieren te worden voorkomen. Door nestbehandeling mogelijk te maken resulteert de ontheffing in onnodig lijden, aangezien nestbehandeling voornamelijk plaats vindt door het prikken van eieren. De ontheffing maakt het mogelijk om eieren te behandelen, ook in de periode waarin een levende pul zich in de schaal bevindt. Door het prikken van de levende pul sterft die een langzame en pijnlijke dood. Het prikken van eieren is daarom in strijd met de plicht om onnodig lijden van dieren te voorkomen.

NMF

NMF betreurt het dat u er niet voor heeft gekozen om eerst een ontwerpbesluit ter inzage te leggen, maar direct een besluit heeft genomen over de aangevraagde ontheffing. Op deze wijze was het niet mogelijk om reacties van betrokkenen mee te nemen in de besluitvorming en worden betrokkenen gedwongen om te reageren door middel van een bezwaar.

Volgens NMF gaan de ontheffingen verder dan de aanvraag en is dat gelet op jurisprudentie niet toegestaan. Ook is het gelet op jurisprudentie niet toegestaan om ontheffingen te verlenen voor het gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang, aangezien dit in strijd is met artikel 9 van de Vogelrichtlijn.

NMF meent dat de ontheffingen kunnen leiden tot verstoring van kwetsbare natuurgebieden en verstoring van (beschermde) weidevogels. Instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden komen met de ontheffingen in het geding. De gevolgen voor beschermde natuurwaarden en strijdigheid met de Ffw en Natura 2000-doelen zijn ten onrechte niet in beschouwing genomen bij het verlenen van de ontheffingen. Ook kunnen de ontheffingen ertoe leiden dat gejaagd wordt in gebieden waarvoor in het kader van Agrarisch Natuurbeheer contracten voor zogenaamd zwaar beheer zijn afgesloten, wat in strijd is met de afspraken en doelen van Agrarisch Natuurbeheer.

De ontheffingen stellen ten onrechte geen limiet ten aanzien van het aantal te doden ganzen, waardoor in theorie de volledige ganzenpopulatie in een seizoen uitgeroeid zou kunnen worden. Daarmee is het tevens niet mogelijk om te handhaven als het afschot uit verhouding raakt. Tevens ontbreekt in het besluit een relatie tussen het doden van ganzen en het verminderen van schade. Zo is het doden van ganzen niet gekoppeld aan percelen met schadegevoelige gewassen. Ook is onduidelijk hoe het lokken van vogels bijdraagt aan het verminderen van schade.

NMF staat op het standpunt dat de ontheffing negatieve gevolgen heeft voor trekganzen, met name de trekkende kolganzen en brandganzen, die in februari / maart nog in Nederland aanwezig zijn. Nederland heeft een internationale verantwoordelijkheid voor trekkende ganzen. Afschot van ganzen in het voorjaar brengt daarom een groot risico mee.

Tot slot meent NMF dat u onvoldoende heeft gekeken naar alternatieve maatregelen om schade terug te dringen, zoals het gebruik van de Agrilaser of een andere inrichting van percelen in combinatie met verjaging.

Inhoud verweer

De Omgevingsdienst Haaglanden, Afdeling Toetsing en Vergunningverlening Milieu, heeft op 20 mei 2016 een verweerschrift ingediend. Hierin is – kort weergegeven – het volgende aangevoerd.

U stelt dat de verleende ontheffingen op de juiste gronden zijn verleend en wijst erop dat de ontheffingen uitvoering geven aan (een deel van) het FBP. U wijst erop dat alternatieve middelen veelal een kortstondig en beperkt effect hebben en dat het tegengaan van schadevorming zonder verjagend afschot weinig effectief is. Het feit dat er vanaf 2015 een omslag kan worden waargenomen, duidt er volgens u op dat afschot van ganzen in de afgelopen jaren effect heeft gehad. De jaarlijks in Zuid-Holland optredende landbouwschade als gevolg van vraat door ganzen bedraagt ongeveer € 500.000,-. Gelet hierop is er volgens u sprake van dreigende belangrijke schade.

Voorzover het besluit op de winterperiode betrekking heeft, meent u dat de benadeling die wintergasten daarvan ondervinden, niet van dien aard is dat de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt. U wijst erop dat het besluit enkel ziet op koppelvormende ganzen die nestgedrag vertonen. Dergelijke ganzen zijn volgens u per definitie ganzen die hier het hele jaar aanwezig zijn en dus niet behoren tot de wintergasten.

U staat op het standpunt dat u gelet op artikel 68, eerste lid, van de Ffw ontheffing kunt verlenen van de verbodsbepaling in artikel 7, negende lid, van het Bbsd ten behoeve van het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang. Voor zover het besluit geen beperking tot overdag geeft aan het bewerken van eieren, merkt u op dat het niet gebruikelijk is om met een zaklamp in het duister op zoek te gaan naar ganzennesten, zodat het expliciet verbieden niet noodzakelijk is. Ten aanzien van het bezwaar dat mede ontheffing is verleend voor gebieden waarvoor contracten in het kader van Agrarisch Natuurbeheer zijn afgesloten, stelt u dat beperking van betreding of toegankelijkheid altijd zal blijven bestaan. De ontheffingen hebben niet tot doel dergelijke betreding tegen de wil van beheerders te regelen of te forceren.

De gunstige staat van instandhouding bij het beoogde beheer komt niet in gevaar. De aantallen ganzen zijn van dien aard dat de kans op uitroeiing niet aan de orde is. Ten aanzien van het prikken van eieren meent u dat dat middel als minder ingrijpend en minder dierenvriendelijk wordt beoordeeld dan het plegen van afschot van volwassen dieren.

Mondelinge behandeling

Partijen zijn in de gelegenheid gesteld hun standpunt op de hoorzitting van 2 juni 2016 mondeling toe te lichten. Zowel FB, NMF, FBE als uw college heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. AR heeft een bericht van verhindering gestuurd. Het verslag van de hoorzitting is bij dit advies gevoegd.

Juridisch kader

- Artikel 5 en 9 van Richtlijn 2009/147/EG van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).
- Artikel 1, 2, 4, 9, 10, 11, 12, 68, 72 en 73 van de Flora- en faunawet
- Artikel 2, 3, 5 en 7 van het Besluit beheer en schadebestrijding dieren
- Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020
- Ganzenbeleidskader Zuid-Holland en Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2015

Inhoudelijke beoordeling

De bezwarencommissie overweegt het volgende:

Ingevolge artikel 1 van de Ffw wordt onder dieren verstaan: dieren in al hun ontwikkelingsstadia, met uitzondering van eieren.

Op grond van artikel 2, eerste lid, van de Ffw neemt een ieder voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Op grond van artikel 4, eerste lid, onder b, van de Ffw worden alle van nature op het Europese grondgebied van de Lid-Staten van de Europese Unie voorkomende soorten vogels met uitzondering van gedomesticeerde vogels behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten, aangemerkt als beschermde inheemse diersoorten.

Op grond van artikel 9 van de Ffw is het verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Ingevolge artikel 10 van de Ffw is het verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Op grond van artikel 11 van de Ffw is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Op grond van artikel 12 van de Ffw is het verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ingevolge artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d, van de Ffw kunnen gedeputeerde staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, voorzover niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend ten aanzien van beschermde inheemse diersoorten, het Faunafonds gehoord, ontheffing verlenen van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 9 tot en met 15, 15a, 15b, tweede lid in samenhang met het eerste lid, 16, 17, 18, 53, eerste lid, onderdelen c en d, 72, vijfde lid, en 74:

- a. in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- c. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
- d. ter voorkoming van schade aan flora en fauna of
- e. met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Op grond van artikel 72, eerste lid, van de Ffw worden bij algemene maatregel van bestuur, voorzover noodzakelijk in afwijking van artikel 15, de middelen aangewezen waarmee, met inachtneming van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 65 tot en met 70, dieren mogen worden gevangen of gedood.

Ingevolge artikel 73 van de Ffw dient bij de bestrijding van schade en overlast bij of krachtens de artikelen 65 tot en met 70 dan wel krachtens een ontheffing als bedoeld in artikel 75, onnodig lijden van dieren te worden voorkomen.

Op grond van artikel 2 van het Bbsd zijn de soorten genoemd in bijlage 1 aangewezen als beschermde inheemse diersoorten die in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanrichten als bedoeld in artikel 65, eerste lid, onderdeel a, van de Ffw. De Canadese gans staat genoemd in bijlage 1.

Op grond van artikel 3 van het Bbsd zijn de soorten genoemd in bijlage 2 aangewezen als beschermde inheemse diersoorten die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten als bedoeld in artikel 65, eerste lid, onderdeel b, van de Ffw. De brandgans, grauwe gans en kolkans staan genoemd in bijlage 2.

Op grond van artikel 5, eerste lid, van het Bbsd zijn - voor zover hier van toepassing - als middelen als bedoeld in artikel 72, eerste lid, van de Ffw waarmee dieren mogen worden gevangen of gedood, aangewezen:

- a. geweren;
- b. honden, niet zijnde lange honden;
- i. lokvogels, mits niet blind of verminkt.

Op grond van artikel 7, negende lid, van het Bbsd worden geweren niet gebruikt voor zonsopgang en na zonsondergang, met dien verstande dat wilde eenden waarop de jacht is geopend ook mogen worden gedood gedurende een half uur voor zonsopgang en een half uur na zonsondergang.

Bestreden besluit

Bij besluit van 28 januari 2016, verzonden 8 februari 2016, heeft u de volgende drie ontheffingen verleend tot en met 31 oktober 2020:

1.

Een ontheffing verleend op grond van artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d van de Ffw voor het opzettelijke verontrusten en doden van broedparen (koppelvormende ganzen) van de grauwe gans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland, waarbij:

- a. bij het opzettelijke verontrusten en doden gebruik mag worden gemaakt van de volgende middelen:
 - geweren van één uur voor zonsopkomst tot één uur na zonsondergang;
 - honden, niet zijnde lange honden;
 - niet-levende lokvogels (dode dieren en nagebouwde exemplaren), lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen;
- b. het opzettelijke verontrusten en doden kan worden uitgevoerd:
 - in de regio Noordelijke Delta van 1 februari tot en met 14 februari,
 - in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland Noord van 1 februari tot en met 29 februari.

2.

Een ontheffing verleend op grond van artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d van de Ffw voor het zoeken, rapen, uit het nest nemen, beschadigen of vernielen van eieren en het beschadigen, vernielen, uithalen en wegnemen of verstoren van nesten van grauwe gans, kolkans, brandgans en Canadese gans in de provincie Zuid-Holland, waarbij het uithalen en bewerken van nesten en eieren kan worden uitgevoerd in de periode van 1 februari tot en met 30 juni.

3.

Een ontheffing verleend op grond van artikel 68, eerste lid, onder a, b, c en d van de Ffw voor het opzettelijk verontrusten en doden van grauwe ganzen, kolkans, brandgans en Canadese ganzen, waarbij:

- a. bij het opzettelijke verontrusten en doden gebruik mag worden gemaakt van de volgende middelen:
 - geweren van één uur voor zonsopkomst tot één uur na zonsondergang;
 - honden, niet zijnde lange honden;
 - lokvogels (niet blind of verminkt), lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen;
- b. het opzettelijke verontrusten en doden kan worden uitgevoerd:
 - in de regio Noordelijke Delta van 15 februari tot en met 31 oktober;
 - in de regio's Delfland en Schieland, Veenweiden en Zuid-Holland Noord van 1 maart tot en met 31 oktober.

Ontwerpbesluit ter inzage

Voor zover NMF betoogt dat het bestreden besluit eerst in de vorm van een ontwerpbesluit ter inzage had moeten worden gelegd, meent de bezwarencommissie dat er geen wettelijk

voorschrift is dat bepaalt dat dit besluit met toepassing van Afdeling 3.4 van de Awb had moeten worden voorbereid en dat er ook geen reden was die afdeling desalniettemin toe te passen.

Ontheffing reikt verder dan aanvraag

NMF staat op het standpunt dat de ontheffingen verder gaan dan de aanvraag van FBE. Immers, de ontheffingen zijn aangevraagd voor het verontrusten en doden van ganzen en het behandelen / bewerken van eieren en nesten van een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang. Deze tijdsperiode is in de ontheffingen enkel opgenomen voor het gebruik van het geweer en niet voor de overige middelen.

In haar aanvraag van 10 juli 2015 heeft de FBE – zo leest de bezwarencommissie – expliciet de periodes benoemd waarin zij gebruik wenst te maken van de ontheffingen, zowel ten behoeve van het verontrusten en doden van ganzen (de eerste en de derde ontheffing) als voor het bewerken van nesten en eieren (de tweede ontheffing), namelijk van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang. In uw verweer en tijdens de hoorzitting heeft u toegelicht dat het zoeken naar eieren in het duister niet verboden is, maar niet echt voor de hand ligt. Tevens heeft u toegelicht dat het gebruik van lokvogels in de nacht zonder het gebruik van het geweer geen effect heeft. FBE heeft tijdens de hoorzitting uitgelegd dat bedoeld is om het gebruik van het geweer in de nachtelijke uren aan te vragen, waarbij honden en lokvogels hulpmiddelen zijn ten behoeve van het gebruik van het geweer.

De bezwarencommissie meent dat gelet op de aanvraag van 10 juli 2015 drie ontheffingen zijn aangevraagd voor de periode van een uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang. Nu u in de ontheffingen deze tijdsperiode niet heeft overgenomen, is deze bezwaargrond naar de mening van de bezwarencommissie terecht voorgesteld.

Reductie ganzenpopulatie

FB stelt dat u met de ontheffingen de reductie van de totale ganzenpopulatie nastreeft, dat er geen relatie is tussen het afschot van ganzen en de (dreigende) schade die zou moeten worden voorkomen en dat ganzen zelfs worden gelokt. NMF stelt dat doordat er geen limiet is gesteld aan het aantal te doden ganzen, in beginsel de ganzenpopulatie zou kunnen worden uitgeroeid. Door het ontbreken van limieten kan evenmin worden gehandhaafd. AR staat op de standpunt dat door te streven naar een minimale stand, de gunstige staat van instandhouding van de Canadese gans in gevaar komt, wat niet is toegestaan.

De bezwarencommissie overweegt hieromtrent het volgende. In het besluit worden de volgende aantallen ganzen genoemd:

- 73.000 grauwe ganzen,
- 28.000 brandganzen,
- 1.200 kolganzen,
- 15.000 Canadese ganzen.

Dit komt (ongeveer) overeen met de resultaten van de CLM-telling zomerganzen van juli 2015. In het besluit staat dat u de inheemse ganzenpopulatie in Zuid-Holland duurzaam in stand wenst te houden en dat u met de reductie van de populatie standganzen de schade veroorzaakt door ganzen terug wenst te brengen tot een acceptabel niveau. Wat een acceptabel niveau is, is niet

opgenomen in het besluit, maar wel in het FBP. Als acceptabel niveau noemt het FBP de volgende aantallen:

- grauwe gans: stand van 2005: 35.500,
- brandgans: stand van 2009: 19.500,
- kogans: 200 kogansen,
- Canadese gans: minimale stand.

Tijdens de hoorzitting heeft u toegelicht dat – gelet op het verschil tussen het huidige aantal ganzen en de gewenste ganzenstand – er geen aanleiding is om limieten op te nemen in de ontheffingen.

Gelet op bovenstaande meent de bezwarencommissie dat niet is gebleken dat u de reductie van de totale ganzenpopulatie nastreeft, maar dat u deze slechts wil terugbrengen naar een stand waarbij de schade veroorzaakt door ganzen acceptabel is. Deze gewenste ganzenstand is benoemd en gemotiveerd in het FBP dat ten grondslag ligt aan uw besluit. De bezwarencommissie volgt uw standpunt dat gelet op bovengenoemde aantallen, de door u nagestreefde ganzenstand nog lang niet wordt gehaald. NMF heeft tijdens de hoorzitting gewezen op de tegenstrijdigheid in het besluit door enerzijds geen limieten op te nemen en anderzijds te stellen dat het gevoerde beheer effectief is. De bezwarencommissie ziet deze tegenstrijdigheid niet. Daarbij geldt dat – hoewel er geen limieten staan in de ontheffingen zelf – deze wel zijn opgenomen in het FBP dat ten grondslag ligt aan uw besluit waarin de ontheffingen zijn opgenomen.

Voor zover het bezwaar de stand van de Canadese gans betreft meent de bezwarencommissie het volgende. In het FBP wordt toegelicht dat wordt getracht de verdere uitbreiding van de Canadese gans te voorkomen, nu deze vogel niet van oorsprong broedt in Nederland en dit broeden enkel het gevolg is van uitzetting en ontsnapping. Gelet op het feit dat de Canadese gans is opgenomen in bijlage 1 van het Bbsd als beschermde inheemse diersoort die niet in zijn voortbestaan wordt bedreigd en die in het gehele land belangrijke schade aanricht aan onder andere landbouwgewassen, staat de bezwarencommissie op het standpunt dat de gunstige staat van instandhouding van de Canadese gans niet in gevaar komt door te streven naar een minimale stand.

Geen (dreigende) belangrijke schade

Volgens AR kan schade aan gewassen niet worden aangemerkt als belangrijke schade in de zin van de Vogelrichtlijn, aangezien die schade moet worden gezien als ongemak en normaal bedrijfsrisico, dan wel dat de belangrijkheid van de schade niet nauwkeurig en treffend is aangetoond. NMF en FB stellen dat er geen relatie is tussen het doden van ganzen en het verminderen van schade. Ook is onduidelijk hoe het lokken van vogels bijdraagt aan het verminderen van schade.

De bezwarencommissie staat op het standpunt dat uit de schadebedragen in hoofdstuk 6 van het FBP en de schadeoverzichten van het Faunafonds (eerste en tweede helft van 2015) blijkt van concrete dreiging van belangrijke schade door ganzen. Bij de beoordeling of het gaat om dreigende schade komt het bestuursorgaan een zekere beoordelingsruimte toe, mag het bestuursorgaan aansluiten bij de norm van het Faunafonds inzake het bedrag van € 250,00 per

geval en geldt dat niet de grootte van de percelen, de omvang van het bedrijf of het aandeel van de schade in verhouding tot de productieopbrengst moet worden betrokken bij de invulling van het begrip belangrijke schade.¹

Voor zover FB en AR menen dat er geen nauwkeurige en treffende motivering toegespitst op de specifieke situatie ten grondslag ligt aan het besluit, dat de ontheffingen niet voldoen aan de vereiste zorgvuldigheid en dat de noodzaak van de ontheffingen niet is aangetoond, wijst de bezwarencommissie op het feit dat u in het bestreden besluit voor de motivering verwijst naar (hoofdstuk 6 van) het FBP, waaruit aanleiding en noodzaak van de ontheffingen blijken.

Overwinterende ganzen

Zowel FB, AR als NMF stellen dat in de periode waarvoor ontheffing is verleend, er nog volop overwinterende ganzen zijn en dat het niet is uitgesloten dat zij per ongeluk worden gedood. Er is een grote kans dat onbedoeld koppelvormende winterganzen worden afgeschoten. Volgens bezwaarden is dit in strijd met het Ganzenbeleidskader.

Gelet op paragraaf 2.2. van de Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland mogen in de winterperiode trekganzen alleen worden verjaagd met ondersteunend afschot van percelen met kwetsbare gewassen. Nu de eerste ontheffing ziet op het verontrusten en doden van de grauwe gans en de Canadese gans in (heel) Zuid-Holland in de maand februari van de winterperiode, meent dat bezwarencommissie dat er spanning zit tussen uw besluit en het gestelde onder paragraaf 2.2. van de Bijlage. Tijdens de hoorzitting heeft u deze spanning erkend en toegelicht dat niet uitgesloten kan worden dat onbedoeld een wintergast wordt geschoten. Ten aanzien van de eerste ontheffing geldt dat aan het (nest)gedrag van ganzen kan worden beoordeeld of er sprake is van (koppelvormende) blijvende ganzen of overwinterende ganzen. Spanning zit er volgens u met name ten aanzien van de derde ontheffing, omdat er in die (zomer)periode nog wintergasten zijn. In casu gaat het derhalve om uw belangenafweging om ondanks het risico voor wintergasten, ontheffing te verlenen voor afschot van standganzen in de winterperiode.

Nu de eerste ontheffing geldt voor ganzen die zichtbaar (nest)gedrag vertonen en derhalve als zodanig herkenbaar zijn als zijnde standganzen, en de derde ontheffing geldt in de periode dat er geen rust is voorgeschreven voor trekganzen, heeft u naar de mening van de bezwarencommissie in casu het belang van het voorkomen van (dreigende) belangrijke schade terecht laten prevaleren boven het risico dat onbedoeld een wintergast wordt geschoten.

Vereiste wettelijke grondslag

Volgens FB en NMF is er geen wettelijke grondslag om toe te staan dat vogels met het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang worden gedood. AR meent dat er geen wettelijke grondslag is voor het toestaan van middelen als lokvoer, dode dieren en nagebouwde exemplaren, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen.

¹ Rb Midden-Nederland 12 april 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:2129.

Gebruik geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

In het besluit heeft u toegestaan dat ganzen gedurende een uur voor zonsopgang en een uur na zonsondergang mogen worden gedood. U stelt dat u op grond van artikel 68, eerste lid, van de Ffw ook van het verbod van artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd ontheffing kunt verlenen.

Artikel 5 van de Vogelrichtlijn bepaalt dat lidstaten de nodige maatregelen nemen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 van deze richtlijn bedoelde vogelsoorten en dat deze maatregelen met name – voor zover hier van belang – een verbod bevat om opzettelijk vogels te doden.

Artikel 9, eerste lid, van de Vogelrichtlijn bepaalt – voor zover hier van belang – dat de lidstaten, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder andere ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, mogen afwijken van artikel 5 van deze richtlijn. Artikel 9, tweede lid, aanhef en onder c, van de Vogelrichtlijn bepaalt – voor zover hier van belang – dat in de afwijkende bepalingen moet worden vermeld onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en van plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen.

De Nederlandse wetgever heeft het verbod van artikel 5 van de Vogelrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd in artikel 9 van de Ffw en artikel 9 van de Vogelrichtlijn geïmplementeerd in artikel 68 van de Ffw.

De bezwarencommissie overweegt dat op zichzelf gezien artikel 68, eerste lid, van de Ffw een ruime bevoegdheid geeft om van de diverse in dat artikel bedoelde verboden ontheffing te verlenen. Maar dat betekent gelet op de bepalingen van de Vogelrichtlijn nog niet dat in casu ook ontheffing kan worden verleend van het verbod om geweren vóór zonsopgang en na zonsondergang te gebruiken.

In haar uitspraak van 4 januari 2012 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) in rechtsoverweging 2.5.2.1. het volgende overwogen:

'In artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn is bepaald dat lidstaten die overeenkomstig het eerste lid van dat artikel willen afwijken van de artikelen 5 tot en met 8 van de Vogelrichtlijn in de afwijkende bepalingen onder meer moeten vermelden welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan, onder welke voorwaarden afwijkende maatregelen mogen worden genomen en welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend. Met deze bepaling is niet verenigbaar dat de bij de afwijkende bepalingen aangewezen autoriteit die moet toetsen of een afwijkende maatregel aan de daarvoor gestelde voorwaarden voldoet, beslist dat dodingsmiddelen mogen worden aangewend die niet in de afwijkende bepalingen als toegestane middelen zijn vermeld. Aangezien bij de afwijkende bepalingen een autoriteit moet worden aangewezen, kunnen de afwijkende bepalingen niet de vorm hebben van een beschikking van die autoriteit, maar moeten deze de vorm hebben van een wettelijk voorschrift. Hieruit volgt dat in een wettelijk voorschrift moet zijn bepaald welke dodingsmiddelen zijn toegestaan en derhalve bij afwijkende maatregelen kunnen worden aangewend.'

De Afdeling is derhalve van oordeel dat artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn zich ertegen verzet dat de bij de afwijkende bepalingen aangewezen autoriteit beslist dat dodingsmiddelen mogen worden aangewend die niet in de afwijkende bepalingen als toegestane middelen zijn vermeld. De Afdeling leidt hieruit af dat die afwijkingen niet de vorm van een beschikking van die autoriteit kunnen hebben, maar de vorm van een wettelijk voorschrift moeten hebben.

De bezwarencommissie stelt vast dat artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn ook inhoudt dat in die afwijkende bepalingen (dus: wettelijk voorschriften) moet worden vermeld onder welke omstandigheden van tijd en van plaats een afwijkende maatregel mag worden genomen. De bezwarencommissie ziet zich daarom voor de vraag gesteld of in onze nationale wettelijke voorschriften is vermeld onder welke omstandigheden van tijd en plaats het doden van ganzen met een geweer is toegestaan. De bezwarencommissie constateert dat de wetgever in artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd heeft bepaald dat het verboden is geweren voor zonsopgang te gebruiken en tevens omstandigheden van tijd en van plaats heeft gesteld over de afwijking van dat verbod.

Artikel 7, negende lid, aanhef en onder a, van het Bbsd stelt immers als hoofdregel dat geweren niet worden gebruikt voor zonsopgang, met als enige uitzondering dat wilde eenden waarop de jacht is geopend ook mogen worden gedood gedurende een half uur voor zonsopgang. De wetgever heeft er dus voor gekozen het gebruik van het geweer gedurende een half uur voor zonsopgang niet toe te staan voor andere dieren dan wilde eenden. Ook artikel 68 van de Ffw vermeldt geen omstandigheden van tijd waarin de betrokken autoriteit kan afwijken van een bij algemene maatregel van bestuur gestelde beperking van het gebruik van een middel om te doden.

Uw besluit om toe te staan dat ganzen gedurende een uur voor zonsopgang en een uur na zonsondergang mogen worden gedood met het geweer, vindt derhalve geen steun in een wettelijk voorschrift, en is daarmee in strijd met artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn. Deze bezwaargrond slaagt. De bezwarencommissie adviseert u onderdeel a van de eerste en de derde ontheffing in die zin aan te passen.

Gebruik lokmiddelen, anders dan lokvogels

Lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen zijn niet opgenomen als middelen in artikel 5 van het Bbsd. Gelet op bovengenoemde uitspraak van de Afdeling van 4 januari 2012 geldt dat uit artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn volgt dat in een wettelijk voorschrift moet zijn bepaald met welke middelen in afwijking van artikel 5 van de Vogelrichtlijn vogels mogen worden gedood. Deze bezwaargrond slaagt. De bezwarencommissie adviseert u onderdeel a van de eerste en derde ontheffing in die zin aan te passen.

Alternatieve maatregelen

FB, AR en NMF staan op het standpunt dat er andere bevredigende oplossingen/alternatieve maatregelen zijn en dat het grootschalig doden van ganzen niet effectief is gebleken. De door u ingezette maatregelen zijn geen oplossing volgens bezwaarden. Er zijn diervriendelijke

oplossingen. Zo zullen de ganzenpopulaties zich op een bepaald niveau stabiliseren. U gaat onvoldoende aan de slag met door SOVON voorgestelde oplossingen.

De bezwarencommissie ziet dat de door bezwaarden voorgestelde alternatieve maatregelen met name gericht zijn op verjaging van ganzen. In zoverre deelt de bezwarencommissie uw standpunt dat gelet op de grote aantallen ganzen in combinatie met de (dreigende) belangrijke schade als gevolg van de ganzen, verjaging naar andere percelen niet kan worden gezien als een bevredigende oplossing. In het FBP wordt ingegaan op alternatieve maatregelen en het minimale effect/inzetbaarheid van die alternatieve maatregelen. Vanwege het geringe effect van preventieve middelen mag een bestuursorgaan zich volgens de rechtspraak op het standpunt stellen dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.² Ten aanzien van de Agrilaser heeft u tijdens de hoorzitting toegelicht dat de uitkomsten van de pilot nog niet duidelijk zijn. Nu niet is gebleken dat er op dit moment duidelijkheid bestaat over de veiligheid van de Agrilaser heeft u deze schadebestrijdingsmethode terecht niet betrokken bij uw beoordeling. Voor zover wordt betoogd dat de ganzenstand zich uiteindelijk van nature zal stabiliseren overweegt de bezwarencommissie dat gelet op de vruchtbare omstandigheden in Zuid-Holland deze natuurlijke stabilisatie (voorals) nog niet in zicht is.

Prikken eieren

Volgens AR sterft door het prikken van eieren de levende pul in het ei een langzame en pijnlijke dood, wat in strijd is met de zorgplicht in artikel 73 van de Ffw. Tijdens de hoorzitting heeft FB zich op het standpunt gesteld dat levensvatbare jongen in het ei moeten worden beschermd.

U meent dat eieren van vogels niet vallen onder de definitie in artikel 1 van "dieren". Volgens deze definitie zijn "dieren": dieren in al hun ontwikkelingsstadia, met uitzondering van eieren. Ingevolge artikel 73 van de Ffw dient bij de bestrijding van schade en overlast bij of krachtens de artikelen 65 tot en met 70 dan wel krachtens een ontheffing als bedoeld in artikel 75, onnodig lijden van dieren te worden voorkomen. In artikel 2 van de Ffw, waarin de algemene zorgplicht voor planten en dieren is geformuleerd, wordt eveneens de term "dieren" gebruikt. Gelet op de definitie van "dieren" in artikel 1 geldt deze zorgplicht niet voor eieren. U staat op het standpunt dat bij het behandelen van nesten en eieren de plicht om onnodig lijden te voorkomen niet van toepassing is.

Uit de wetsgeschiedenis van artikel 2 van de Ffw dat gekoppeld is aan de zorgplicht van artikel 73 van de Ffw, blijkt dat de zorgplicht is bedoeld voor levende dieren en niet voor producten van dieren.³ Gelet op de expliciete uitzondering die gemaakt is in de Ffw ten aanzien van eieren, meent de bezwarencommissie dat uw standpunt dat artikel 73 van de Ffw niet van toepassing is op eieren houdbaar is. De bescherming van eieren lijkt daarmee met minder wettelijke waarborgen omkleed. In lijn daarmee is dat de Vogelrichtlijn wel een bepaling kent waarin is voorgeschreven dat middelen voor het vangen en doden van vogels moeten worden vastgelegd in een wettelijk voorschrift, maar geen bepaling kent ten aanzien van de middelen voor het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten en eieren (artikel 9, tweede lid, gelezen in samenhang met artikel 5, onder b, van de Vogelrichtlijn).

² Rb Midden-Nederland van 12 april 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:2129.

³ *Kamerstukken II* 1992-93, 23 147, nr. 3, p. 64-65.

Verstoring natuur en andere vogels

NMF meent dat als gevolg van de ontheffingen verstoring plaatsvindt van kwetsbare natuurgebieden, (weide)vogels en instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden. Ook wijst NMF erop dat door de ontheffingen wordt gejaagd in gebieden met contracten in het kader van Agrarisch Natuurbeheer, wat in strijd is met Agrarisch Natuurbeheer.

De bezwarencommissie meent dat de vraag of handelingen, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden, een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor een gebied is aangewezen, beoordeeld dient te worden aan de hand van het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet. Dit toetsingskader dient te worden onderscheiden van dat van de Ffw en de beoordeling van dat aspect dient aan de orde te komen bij een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet. De stelling van NMF dat de effecten van Ffw-ontheffingen op Natura 2000-gebieden nog onvoldoende onderzocht zijn, maakt dat niet anders. Voor zover het bezwaar betrekking heeft op strijd met contracten in het kader van Agrarisch Natuurbeheer, volgt de bezwarencommissie u in uw toelichting dat bestaande eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen middels deze ontheffingen niet worden aangetast.

Verzoek tegemoetkoming kosten ex artikel 7:15 van de Awb

De gemachtigde van AR heeft verzocht om vergoeding van proceskosten ex artikel 7:15, tweede lid, van de Awb. Op grond van artikel 7:15, tweede lid, van de Awb worden kosten die een belanghebbende in verband met de behandeling van het bezwaar redelijkerwijs heeft moeten maken, door een bestuursorgaan vergoed voor zover het bestreden besluit wordt herroepen wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid.

Gelet op bovenstaande overwegingen heeft u naar de mening van de bezwarencommissie ten onrechte ontheffing verleend van het verbod om vogels te doden middels het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang en ten onrechte het gebruik van andere dan in artikel 5 van het Bbsd genoemde middelen toegestaan. Aangezien deze onrechtmatigheid u te verwijten is, vormt dit aanleiding om over te gaan tot het toekennen van proceskostenvergoeding aan de gemachtigde van AR.

Advies

De bezwarencommissie adviseert:

- het bezwaar dat de tijdsperiode uit de aanvraag niet is overgenomen in het besluit gegrond te verklaren;
- het bezwaar ten aanzien van het gebruik van het geweer gedurende één uur voor zonsopkomst en gedurende één uur na zonsondergang gegrond te verklaren;
- het bezwaar ten aanzien van het toestaan van lokfluiten, lokvoer, mechanische en elektronische lokinstrumenten en geluidsnabootsingen gegrond te verklaren;
- het bestreden besluit op deze drie punten te wijzigen;
- de bezwaren voor het overige ongegrond te verklaren;
- proceskostenvergoeding toe te kennen aan de gemachtigde van AR.

provincie **HOLLAND**
ZUID

De bezwarencommissie ontvangt te zijner tijd graag een afschrift van uw besluit op bezwaar.

Hoogachtend,

De bezwarencommissie,

Namens deze,

[art.5.1-2e](#)

De secretaris,

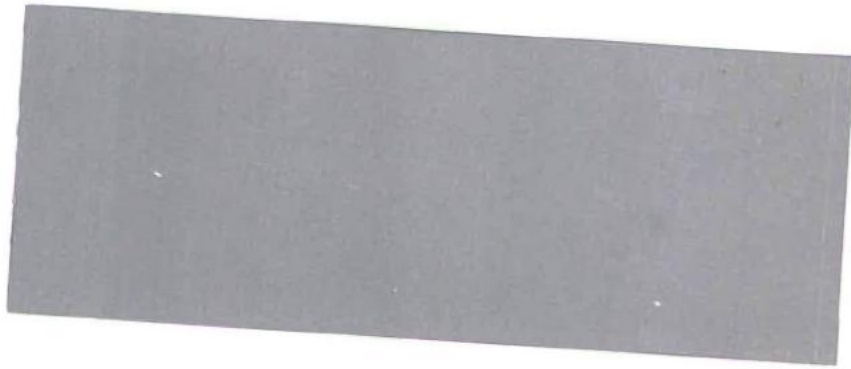
Mw. [art.5.1-2e](#)

omgevingsdienst
HAAGLANDEN

Postbus 14060, 2501 GB Den Haag

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

provincie **ZUID HOLLAND**

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland –
Omgevingsdienst Haaglanden

T.a.v. [art.5.1-2e](#)

Onderwerp

Advies inzake bezwaarschrift

Bezwarencommissie

Directie Concernzaken
Afdeling Financiële en Juridische
Zaken

Contact

[art.5.1-2e](#)

Provinciehuis
Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 441 66 11
F 070 441 78 20
www.zuid-holland.nl

Datum **25 AUG. 2017**

Ons kenmerk
RB-2017-72/73/75
Uw kenmerk
ODH-2017-00035383
Bijlagen
div.

Geacht college,

Hierbij doet de bezwarencommissie u toekomen haar advies over de bezwaarschriften van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, mede namens elf andere organisaties (hierna: de Natuur- en Milieufederatie) van 24 mei 2017, ontvangen op 24 mei 2017, Stichting de Faunabescherming (hierna: de Faunabescherming) van 24 mei 2017, ontvangen op 29 mei 2017 en Utopie advocaten namens Stichting Dierenradar (hierna: Dierenradar) van 29 mei 2017, ontvangen op 31 mei 2017, gericht tegen uw besluit 20 april 2017, waarbij in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en artikel 3.4, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, van de Wnb wordt gegeven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland.

Beoordeling ontvankelijkheid

De bezwaarschriften zijn ingediend binnen de wettelijke termijn van zes weken en zijn dus op tijd ingediend. De algemene en collectieve belangen die de Natuur- en Milieufederatie, de Faunabescherming en Dierenradar krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen, zijn bij het besluit betrokken, zodat zij belanghebbenden zijn. Bovendien zijn de bezwaarschriften gemotiveerd en voldoen zijn aan de verdere eisen van artikel 6:5 van de Algemene wet bestuursrecht. De bezwaarschriften zijn daarmee ontvankelijk.

Voorgeschiedenis en bestreden besluit

Bij besluit van 10 november 2016 keurt u het Faunabeheerplan Ganzen Zuid-Holland 2015-2020 (hierna: faunabeheerplan) goed. Bij brief van 21 december 2016 geeft de FBE u in overweging om aan haar een opdracht als bedoeld in artikel 3.18 van de Wnb te geven ten behoeve van het

terugbrengen van de stand van grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen, Canadese ganzen en soepganzen. Bij besluit van 20 april 2017 met kenmerk ODH-2017-00035383 (hierna: het bestreden besluit) geeft u aan personen met schriftelijke toestemming van de FBE opdracht de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland te beperken. Tegen dit besluit maken Utopie advocaten namens Dierenradar bij brief van 29 mei 2017, ontvangen op 31 mei 2017, de Faunabescherming bij brief van 24 mei 2017, ontvangen op 29 mei 2017 en de Natuur- en Milieufederatie (mede namens elf andere organisaties) bij brief van 24 mei 2017, ontvangen op 24 mei 2017, bezwaar.

Bezwaren

Dierenradar voert – kortgezegd – aan dat:

- enkele middelen voor het vangen of doden van vogels zijn toegestaan zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat;
- ontheffingverlening voor het gebruik van DUKE's Carbon Dioxide in strijd is met het toelatingsbesluit van 13 mei 2015;
- er geen belangrijke schade aan gewassen is;
- er andere bevredigende oplossingen bestaan voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen;
- er geen voorschriften aan het bestreden besluit zijn verbonden onder welke omstandigheden van tijd en plaats de ontheven activiteiten mogen plaatsvinden;
- de opdracht in strijd met artikel 3.24, eerste lid, van de Wnb is gegeven;
- er geen voorschriften aan het bestreden besluit zijn verbonden inzake controles.

De Faunabescherming voert – kortgezegd – aan dat:

- er geen belangrijke schade aan gewassen is;
- er andere bevredigende oplossingen bestaan voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen;
- zeer intensieve afschot en vangsten in de ruiperiode niet tot een significante afname van de populatie hebben geleid;
- er alternatieve maatregelen kunnen worden getroffen voor de veiligheid van het luchtvaartverkeer;
- de aanwijzing van middelen niet voldoet aan de Vogelrichtlijn;
- er strijd bestaat met overige beschermingsregimes.

De Natuur- en Milieufederatie voert – kortgezegd – aan dat:

- een nieuw faunabeheerplan ontbreekt;
- er risico bestaat voor de verstoring van andere natuurwaarden;
- de opdracht niet is beperkt tot de ruiperiode van de betrokken ganzen;
- er geen waarborgen zijn voor de beëindiging van de opdracht bij het bereiken van de doelpopulaties.

Inhoud verweer

De Omgevingsdienst Haaglanden, Afdeling Toetsing & Vergunningverlening Milieu, heeft op 7 augustus 2017 een verweerschrift ingediend. Hierin is - kort weergegeven - het volgende aangevoerd:

- het gebruik van netten en fuik naar de vangkraal toe en inzet van vaartuigen valt onder het vangen door middel van bijeendrijven;
- gebruik van het middel DUKE's Carbon Dioxide in de periode 1 mei tot 1 augustus is niet strijdig met het toelatingsbesluit;
- er is wel belangrijke schade aan gewassen;
- er bestaat een relatie tussen de omvang van de ganzenpopulatie en de geleden schade;
- aangedragen alternatieven gaan slechts uit van het verjagen van ganzen;
- vergroting van het sterftecijfer is noodzakelijk om de stijgende populatietrend te kunnen keren;
- voor bescherming van natuurwaarden geldt een afzonderlijk toetsingskader;
- er geldt overgangsrecht voor het faunabeheerplan dat onder het regime van de Flora- en faunawet is goedgekeurd;
- er is geen toestemming gegeven voor toepassing van artikel 3.18, tweede lid, aanhef en onder a, van de Wet natuurbescherming;
- eisen aan de uitvoering volgen uit voorschrift 7 van de opdracht;
- de opdracht kan op elk moment worden ingetrokken.

Mondelinge behandeling

Partijen zijn in de gelegenheid gesteld hun standpunt op de hoorzitting van 17 augustus 2017 mondeling toe te lichten. Zowel de Natuur- en Milieufederatie, Dierenradar als de FBE en uw college hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Hoewel daartoe uitgenodigd, is de Faunabescherming niet op de hoorzitting verschenen. Het verslag van de hoorzitting is bij dit advies gevoegd.

Juridisch kader

- Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (hierna: de Vogelrichtlijn);
- Wet natuurbescherming;
- Besluit natuurbescherming (hierna: de Bnb).

Inhoudelijke beoordeling

De bezwarencommissie overweegt het volgende:

Het bestreden besluit luidt:

Wij besluiten:

- I. *in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wet natuurbescherming een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland;*
- II. *dat bij de uitvoering van deze opdracht enkel gebruik kan worden gemaakt van de volgende methoden en middelen:*
 - a. *het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;*
 - b. *het vangen door middel van bijendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;*
 - c. *honden, niet zijnde lange honden;*
- III. *de voorschriften 1. tot en met 10. te verbinden aan deze opdracht;*
- IV. *dat deze opdracht jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.*

Ter beoordeling staat of u deze opdracht terecht heeft verleend. De bezwarencommissie overweegt daartoe als volgt.

Handelen overeenkomstig een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan

Ter hoorzitting heeft u aangegeven dat door u is beoogd om (op grond van artikel 3.18, tweede lid, aanhef en onder b, van de Wnb) bij het bestreden besluit te bepalen dat ter uitvoering van de opdracht wordt gehandeld overeenkomstig een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan. Dit blijkt volgens u uit de volgende aanduiding van het onderwerp van het bestreden besluit:

'Opdracht ex artikel 3.18, eerste lid. Wet natuurbescherming om de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020.'

Nu u slechts in de aanduiding van het onderwerp van het bestreden besluit hebt aangegeven dat opdracht wordt verleend de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het

faunabeheerplan, maakt u onvoldoende duidelijk dat bij het bestreden besluit opdracht wordt gegeven om te handelen overeenkomstig het goedgekeurde faunabeheerplan. De bezwarencommissie adviseert u dit uitdrukkelijk aan het dictum van het bestreden besluit toe te voegen.

Bijlage bij het bestreden besluit

In het bestreden besluit is op pagina 2 onder het kopje 'Bijlage' vermeld:

1. *Etikettering van DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer NL-0012083-0000) van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (ODH-2017-00033065).*

Bij het bestreden besluit is echter geen bijlage gevoegd. Voorts maakt de aanduiding '*Etikettering van ...*' in het geheel niet duidelijk wat de beoogde inhoud van bijlage 1 is. Ter hoorzitting is duidelijk geworden dat u heeft beoogd om bijlage I bij het besluit van 13 mei 2015 van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (hierna: CTGB) tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer: NL-0012083-0000) als bijlage 1 bij het bestreden besluit te voegen en daarmee onderdeel van het bestreden besluit te maken. Deze bijlage I heeft als titel '*Samenvatting van de Productkenmerken DUKE's Carbon Dioxide*' en bestaat uit de volgende zes paragrafen: 1. Administratieve informatie, 2. Product samenstelling en formulering, 3. Toegelaten gebruik, 4. Risico's en waarschuwingen, 5. Gebruiksvoorschrift en 6. Overige informatie.

De bezwarencommissie adviseert u deze omissie in het bestreden besluit te herstellen door onder het kopje Bijlage 1 alsnog op heldere wijze bedoelde bijlage I bij het besluit van het CTGB te vermelden en voorts die bijlage daadwerkelijk bij het besluit te voegen.

Voorschriften verbonden aan het bestreden besluit

Aan het bestreden besluit zijn voorts de voorschriften 1 tot en met 10 verbonden. Voorschrift 1 luidt:

1. *De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:*
 - a. *de jachthouder in zijn jachtveld;*
 - b. *personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;*
 - c. *leden van de wildbeheereenheid;*
 - d. *personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.*

Ter hoorzitting is duidelijk geworden dat de FBE slechts schriftelijke toestemming kan geven aan DUKE Faunabeheer te Lelystad omdat deze in de hiervoor genoemde bijlage I (onder 1.2) bij het toelatingsbesluit van het CTGB van 13 mei 2015 als enige toelatingshouder is vermeld.

Nu dit uit voorschrift 1 niet valt af te leiden, adviseert de bezwarencommissie u om voorschrift 1 als volgt te herformuleren: *'1. De Faunabeheereenheid kan voor de uitvoering van deze opdracht slechts toestemming verlenen aan DUKE Faunabeheer te Lelystad. Deze toestemming wordt schriftelijk gegeven.'* Bij de beoordeling van de overige bezwaren zal de bezwarencommissie ervan uitgaan dat u dit voorschrift 1 inderdaad zo herformuleert.

Voorschrift 7 luidt:

7. De toepassing van CO2 dient te gebeuren volgens de etikettering van DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer NL-0012083-0000) van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Bij een nieuwe etikettering dient conform de meest actuele versie te worden gehandeld.

Ter hoorzitting is gebleken dat u heeft beoogd om bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB als bijlage 1 bij het bestreden besluit te voegen. Voorts is ter hoorzitting duidelijk geworden dat u met voorschrift 7 heeft beoogd te bepalen dat het middel DUKE's Carbon Dioxide wordt toegepast met inachtneming van punt 3 Toegelaten gebruik en punt 5 Gebruiksvoorschrift van genoemde bijlage I. Naar het oordeel van de bezwarencommissie volgt dit onvoldoende duidelijk uit de huidige tekst van voorschrift 7.

Daarom adviseert de bezwarencommissie u om voorschrift 7 als volgt te herformuleren:

'7. Het middel DUKE's Carbon Dioxide mag slechts worden gebruikt met inachtneming van punt 3 en punt 5 van bijlage I bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB. Indien bedoelde bijlage I wordt gewijzigd, dient conform de meest actuele versie te worden gehandeld.'

Voor zover Dierenradar, de Faunabescherming en de Natuur- en Milieufederatie aanvoeren dat bij het bestreden besluit voorschriften ontbreken die verzekeren dat toediening van DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt conform de in punt 3 van bijlage I (bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTG) weergegeven toepassingen en volgens de in punt 5 van bijlage I weergegeven gebruiksvoorschriften, dan wel dat bij toediening het volledige Richtsnoer Ganzendoden van de Raad voor Dierenaangelegenheden wordt gehanteerd, acht de bezwarencommissie de bezwaren op dit punt – gelet op het voorgaande – gegrond. De bezwarencommissie heeft hierboven geadviseerd hoe die gebreken dienen te worden hersteld. Bij de beoordeling van de overige bezwaren zal de bezwarencommissie ervan uitgaan dat u dit inderdaad doet.

Ontbreken wettelijke grondslag

Dierenradar en de Faunabescherming stellen zich op het standpunt dat bij de uitvoering van de in het bestreden besluit gegeven opdracht gebruik wordt gemaakt van verschillende middelen en methodes waartussen een onverbreekelijke samenhang bestaat en die niet in het Bnb zijn aangewezen. Volgens Dierenradar vereist het gebruik van zowel achtervolgingsvaartuigen als van fuiken, vangkralen, honden, netten, vergassingsinstallaties en kooldioxide steeds een afzonderlijke wettelijke grondslag. Nu deze grondslag voor achtervolgingsvaartuigen, fuiken,

netten en vergassingsinstallaties in het Bnb ontbreekt, is de bij het bestreden besluit verleende ontheffing op deze punten in strijd met artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn gegeven.

Bij het bestreden besluit is opdracht gegeven om de omvang van de populatie standganzen te beperken en dat bij de uitvoering van deze opdracht enkel gebruik kan worden gemaakt van de volgende methoden en middelen:

- a. het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;
- b. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;
- c. honden, niet zijnde lange honden.

Volgens artikel 9, tweede lid, aanhef en tweede gedachtestreepje, van de Vogelrichtlijn dient in afwijkende bepalingen te worden vermeld welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan.

Ingevolge artikel 3.3, vijfde lid, aanhef en onder a, van de Wnb worden in een ontheffing, onderscheidenlijk vrijstelling in elk geval voorschriften opgenomen, onderscheidenlijk regels gesteld, over de middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden, waarbij enkel het gebruik wordt toegestaan van bij algemene maatregel van bestuur aangewezen middelen, installaties of methoden. Artikel 3.18, eerste lid, bepaalt dat dit van overeenkomstige toepassing is op een opdracht zoals in casu aan de orde.

Artikel 3.9, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bnb bepaalt dat als middelen als bedoeld in artikel 3.3, vijfde lid, onderdeel a, van de Wnb worden aangewezen:

- b. honden, niet zijnde lange honden.

Artikel 3.9, tweede lid, aanhef en onder a en b, van het Bnb bepaalt dat als methoden als bedoeld in artikel 3.3, vijfde lid, onderdeel a, van de Wnb worden aangewezen:

- a. het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;
- b. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;

Bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden is bepaald dat het middel DUKE's Carbon Dioxide is toegelaten en slechts mag worden gebruikt met inachtneming van de in punt 3 van bijlage I weergegeven toepassingen en volgens de in punt 5 weergegeven gebruiksvoorschriften. Onder punt 5.1 *'Algemene instructies bij de toepassing van kooldioxide bij het doden van ganzen'* is bepaald dat met hiervoor geschikte doseer- en meetapparatuur kooldioxide aan de ruimte wordt

toegevoerd, totdat na maximaal 1 minuut de doelconcentratie van 70-90% is bereikt. Hiervoor is een kooldioxide detector aan de buitenkant van de container geplaatst.

Een vergassingsinstallatie is naar het oordeel van de bezwarencommissie dus een installatie die noodzakelijk is om het middel DUKE's Carbon Dioxide toe te passen en is gelet op de toelating door het CTGB onderdeel van de methode als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, aanhef en onder a, van het Bnb. Het gebruik van die vergassingsinstallatie voldoet daarmee aan de Vogelrichtlijn.

Voorts staat het bestreden besluit de methode toe van het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, aanhef en onder a, van het Bnb. Over deze methode is in de nota van toelichting bij het Bnb¹ het volgende opgemerkt:

(...) Omdat het gebruik van CO2-gas niet toegestaan was op grond van de Biociderichtlijn (thans Biocideverordening), heeft Nederland in 2012 bij de Europese Commissie een dossier ingediend om de stof CO2 toe te laten als dodingsmiddel voor vogels. Op 14 november 2014 heeft het Standing Committee on Biological Products goedkeuring gegeven voor het gebruik van CO2 in Europa. Deze goedkeuring is bekendgemaakt in het EU Publicatieblad van februari 2015. De feitelijke ingangsdatum is 1 juni 2015. Begin 2015 is bij het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een nationale toelating aangevraagd, om het middel in Nederland te mogen toepassen. Deze toelating is verleend en is met ingang van 1 juni 2015 van kracht. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden is als «methode» aangewezen en niet als «middel», omdat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in veel gevallen nadere voorzieningen vergt, bij de bestrijding van ganzen door inzet van CO2-gas bijvoorbeeld een gesloten container waarin het gas wordt. Dit soort hulpmiddelen zijn onderdeel van de methode; het zijn geen zelfstandige vang- of dodingsmiddelen. Omwille van de duidelijkheid is het bijeendrijven van vogels wel opgenomen (artikel 3.9, tweede lid, onderdeel c). Bijvoorbeeld vangkralen worden gebruikt om ganzen in de rui bijeen te drijven, alvorens CO2 wordt toegepast. (...)

Niet in geschil is dat voor het bijeendrijven van ganzensoorten waarop de bij het bestreden besluit gegeven opdracht betrekking heeft, gebruik wordt gemaakt van achtervolgingsvaartuigen, fuiken en netten teneinde de ganzen te leiden naar een vangkraal zodat deze ganzen uiteindelijk door toepassing van DUKE's Carbon Dioxide kunnen worden gedood. Gelet op de nota van toelichting bij het Bnb zijn de te gebruiken achtervolgingsvaartuigen, fuiken en netten hulpmiddelen die onderdeel uitmaken van de methode bijeendrijven als bedoeld in artikel 3.9, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bnb en zijn zij niet aan te merken als zelfstandige vangmiddelen, zodat ook in zoverre is voldaan aan het vereiste in artikel 9, tweede lid, aanhef en onder b, van de Vogelrichtlijn dat in afwijkende bepalingen dient te worden vermeld welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan. Het feit dat enkele hulpmiddelen bij een, in een afwijkende nationale bepaling, toegestane methode niet zijn vermeld, doet hieraan niet af. In zoverre is het bestreden besluit dan ook niet in strijd met de Vogelrichtlijn.

¹ Stb. 2016, 383, p. 150.

Strijd met toelatingsbesluit van het CTGB

Dierenradar stelt dat het bij het bestreden besluit toegestane gebruik van DUKE's Carbon Dioxide in strijd is met het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB. Zij voert daartoe aan dat in het bestreden besluit ten onrechte is bepaald dat de gegeven opdracht voor de gehele provincie Zuid-Holland geldt hoewel DUKE's Carbon Dioxide slechts mag worden gebruikt voor gronden in de omgeving van luchthavens en landbouwgebieden, dat deze opdracht geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli hoewel DUKE's Carbon Dioxide slechts gedurende 8 weken in de ruiperiode van ganzen mag worden toegepast (dit specifieke bezwaar wordt ook aangevoerd door de Natuur- en Milieufederatie) en dat aan het bestreden besluit ten onrechte geen voorschrift is verbonden ter beperking van het aantal toepassingsrondes.

In bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB is in punt 3 bepaald dat uitsluitend het professionele gebruik als middel voor de bestrijding van gevangen wilde ganzen is toegestaan op en in de omgeving van luchthavens ter bevordering van de luchtvaartveiligheid, en voor het beheer van ganzen in landbouwgebieden ter voorkoming van vraatschade aan gewassen. Voorts is onder het kopje *'Dosering en frequentie van toepassing'* het volgende bepaald: *70-90% gedurende 5 minuten. Toepassing tijdens ruiperiode van de dieren, 8 weken per jaar. Drie tot vier toepassingsrondes per dag.*

Ter hoorzitting is de bezwarencommissie duidelijk geworden dat de verschillende ganzensoorten, waarop de bij het bestreden besluit gegeven opdracht betrekking heeft, verschillende ruiperioden hebben, dat de per ganzensoort te onderscheiden ruiperioden niet meer dan 8 weken beslaan en dat deze ruiperioden gezamenlijk de periode medio mei tot en met eind juli beslaan. Voorts heeft de FBE ter hoorzitting onweersproken gesteld dat uitvoering van de onderhavige opdracht slechts kan plaatsvinden in de ruiperiode van de betrokken ganzensoorten, omdat deze ganzen slechts in deze periode bijeengedreven kunnen worden zonder dat zij wegvliegen. Het enkele feit dat de opdracht volgens onderdeel IV van het bestreden besluit jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli is dan ook niet strijdig met de toepassingsvereisten zoals weergegeven in punt 3 van bijlage I van het toelatingsbesluit van het CTGB.

Voor zover Dierenradar ter hoorzitting nog heeft aangevoerd dat voorschriften ontbreken om niet ruiende ganzen onmiddellijk in vrijheid te stellen, overweegt de bezwarencommissie als volgt. Uit het bestreden besluit, gelezen in samenhang met voorschrift 7 zoals dat naar het oordeel van de bezwarencommissie dient te luiden, blijkt voldoende dat ter uitvoering van de bij het bestreden besluit gegeven opdracht toepassing van DUKE's Carbon Dioxide slechts tijdens de ruiperiode mag plaatsvinden bij de betrokken ganzensoorten. Inherent hieraan is dat ganzen die niet in de rui zijn, niet onder de reikwijdte van deze opdracht vallen. Een aanvullend voorschrift om deze ganzen onmiddellijk in vrijheid te stellen is dan ook niet nodig. Daarbij komt dat, zoals de FBE onweersproken ter hoorzitting heeft gesteld, de kans zeer gering is dat niet ruiende ganzen zich laten bijeendrijven omdat deze ganzen bij een dergelijke actie wegvliegen.

Voorts merkt de bezwarencommissie op dat Dierenradar een te enge uitleg geeft aan de passage *'voor het beheer van ganzen in landbouwgebieden ter voorkoming van vraatschade aan gewassen'* in punt 3 van bijlage I van het toelatingsbesluit van het CTGB. In deze passage kan

niet worden gelezen – zoals Dierenradar betoogt – dat het gebruik van DUKE's Carbon Dioxide is beperkt tot toepassing bij ganzen die zich op dat moment fysiek in landbouwgebieden bevinden. Naar het oordeel van de bezwarencommissie staat voornoemde passage er niet aan in de weg dat DUKE's Carbon Dioxide ook wordt toegepast bij ganzen die vraatschade aan gewassen in landbouwgebieden aanrichten, maar die zich op het moment dat zij worden gevangen niet in een van deze landbouwgebieden bevinden. Het feit dat de bij het bestreden besluit gegeven opdracht voor de gehele provincie Zuid-Holland geldt, is dan ook niet strijdig met de toepassingsvereisten zoals weergegeven in punt 3 van bijlage I van het toelatingsbesluit van het CTGB.

Voorts wijst de bezwarencommissie er nogmaals op dat u bij het bestreden besluit heeft beoogd bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB onderdeel van het bestreden besluit te laten uitmaken en in voorschrift 7 voor te schrijven dat DUKE's Carbon Dioxide slechts met inachtneming van de in punt 3 van deze bijlage weergegeven toepassingen en volgens de in punt 5 van deze bijlage weergegeven gebruiksvoorschriften mag worden toegepast. Nu in punt 3 van deze bijlage onder het kopje '*Dosering en frequentie van toepassing*' staat dat per dag drie tot vier toepassingsrondes mogen plaatsvinden, is bij het bestreden besluit voldoende bepaald dat het aantal toepassingsrondes per dag niet meer dan vier mag bedragen.

Handhaving

Dierenradar voert aan dat bij het bestreden besluit een voorschrift ontbreekt welke controles zullen worden uitgevoerd. Dit is volgens Dierenradar in strijd met artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn.

Artikel 9, tweede lid, aanhef en onder vijfde gedachtestreepje, van de Vogelrichtlijn bepaalt dat in afwijkende bepalingen moet worden vermeld welke controles zullen worden uitgevoerd. Zoals de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: ABRvS) in haar uitspraak van 30 juni 2010² reeds heeft overwogen, richt artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn zich tot lidstaten. Met betrekking tot de bij bestreden besluit toegestane afwijking van het verbod om vogels te doden die onder het bereik van de Vogelrichtlijn vallen, is volgens de bezwarencommissie aan het controlevereiste van artikel 9, tweede lid, aanhef en vijfde gedachtestreepje, van de Vogelrichtlijn voldaan doordat in het nationale wettelijke kader in controlemaatregelen is voorzien. De bezwarencommissie wijst hier met name op artikel 7.1, eerste lid, aanhef en onder c, van de Wnb j^o artikel 7.2, eerste lid, van de Wnb waaruit volgt dat door u aangewezen ambtenaren belast zijn met toezicht en naleving en dat u bevoegd bent tot het opleggen van een last onder dwangsom ter handhaving van het bepaalde bij of krachtens de Wnb.

Dit brengt mee dat de door u aangewezen ambtenaren er mede op dienen toe te zien of de toepassing van DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt met inachtneming van de weergegeven toepassingen in punt 3 van bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB en volgens de in punt 5 van deze bijlage weergegeven gebruiksvoorschriften. Voor zover Dierenradar stelt dat de handhaving capaciteit binnen de provincie Zuid-Holland niet op niveau is, overweegt de bezwarencommissie dat dit – wat hier ook van zij – niet kan leiden tot de

² ECLI:NL:RVS:2010:BM9649 (r.o. 2.5.5).

conclusie dat in casu niet is voldaan aan de controleverplichting die volgt uit artikel 9, tweede lid, aanhef en vijfde gedachtestreepje, van de Vogelrichtlijn.

Belangrijke schade

Dierenradar en de Faunabescherming stellen dat geen belangrijke schade aan gewassen is opgetreden. Zij voeren daartoe aan dat landbouwers zelf kiezen voor een vorm van grasteelt die ganzen aantrekt en dat optredende schade aan overjarig grasland een voorzienbaar bedrijfsrisico is en niet is aan te merken als belangrijke schade.

Artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, ten derde, van de Wnb bepaalt dat een ontheffing of een vrijstelling uitsluitend wordt verleend indien zij nodig is ter voorkoming van belangrijke schade aan onder meer gewassen. Uit artikel 3.18, eerste lid, van de Wnb volgt dat deze voorwaarde ook geldt bij het geven van een opdracht als de onderhavige.

Volgens vaste jurisprudentie van de ABRvS³ heeft u bij de invulling van het begrip 'belangrijke schade' een zekere beoordelingsruimte. Niet in geschil is dat u voor de invulling van het begrip 'belangrijke schade' aansluiting zoekt bij de normen die het Faunafonds daarvoor hanteert, te weten € 250,00 per bedrijf per meldingsjaar. Voorts geldt volgens vaste jurisprudentie⁴ dat aan het vereiste van 'belangrijke schade' is voldaan indien is gebleken van een concrete dreiging van belangrijke schade. Ook bij het bepalen of er een concrete dreiging van belangrijke schade is heeft u een zekere beoordelingsruimte.

Uit de overwegingen bij het bestreden besluit volgt dat u het faunabeheerplan heeft gebruikt ter onderbouwing van uw standpunt dat belangrijke schade aan gewassen dreigt. In paragraaf 6.2 van het faunabeheerplan wordt deze schade aan gewassen beschreven. In tabel 6.1 zijn de getaxeerde schades in Zuid-Holland opgenomen die volgens berekeningen kunnen worden toegeschreven aan de standganzen in de periode 2001 tot en met 2013. In deze tabel worden de schadebedragen ook uitgesplitst naar soorten ganzen, waaronder grauwe ganzen en brandganzen. Over Canadese ganzen wordt op pagina 49 van het faunabeheerplan opgemerkt *'dat schade door de vrijgestelde soort (Canadese gans) alleen wordt getaxeerd als de schade tegelijkertijd ook door een beschermde soort wordt aangericht. Daarom zijn de schadebedragen relatief laag en zijn geen goede indicator van de werkelijk opgetreden schade.'*

De bezwarencommissie heeft geen reden om te twijfelen aan de schadebedragen zoals deze in het faunabeheerplan worden genoemd. Zo bedroeg de getaxeerde schade die in 2001 aan de standganzen kon worden toegeschreven ruim € 42.000,00 terwijl dit bedrag in 2013 was opgelopen tot ruim € 560.000,00. Voorts is uit tabel 5.2 af te leiden dat grauwe ganzen, brandganzen en Canadese ganzen in de gehele provincie Zuid-Holland voorkomen.

Naar het oordeel van de bezwarencommissie heeft u uit deze schadehistorie en het verloop daarvan, alsmede uit het feit dat standganzen in de gehele provincie Zuid-Holland voorkomen, terecht geconcludeerd dat in de gehele provincie Zuid-Holland een concrete dreiging van

³ Zie onder andere ECLI:NL:RVS:2010:BL7785.

⁴ Zie onder andere ECLI:NL:RVS:2013:BZ9076.

belangrijke schade aan gewassen bestaat. Daartoe is niet van belang of deze schade al dan niet is aangericht aan overjarig grasland zoals de Faunabescherming stelt, omdat uit wet- en regelgeving niet volgt dat schade aan overjarig grasland niet mag worden aangemerkt als schade aan gewassen in de zin van artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, ten derde, van de Wnb.

Andere bevredigende oplossing - schade aan gewassen

Dierenradar, de Faunabescherming en de Natuur- en Milieufederatie stellen dat niet is voldaan aan het vereiste dat er geen andere bevredigende oplossingen bestaan. Zij voeren daartoe aan dat er diverse passieve middelen bestaan om ganzen van schadegevoelige percelen te verjagen.

Ingevolge artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder a, van de Wnb wordt een ontheffing of een vrijstelling uitsluitend verleend als is voldaan aan de voorwaarde dat geen andere bevredigende oplossing bestaat. Uit artikel 3.18, eerste lid, van de Wnb volgt dat deze voorwaarde ook geldt voor het geven van een opdracht als de onderhavige.

Uit tabel 5.4 het faunabeheerplan volgt dat in de periode 2007-2013 de populatie grauwe ganzen is toegenomen van ruim 55.000 naar ruim 100.000, de populatie brandganzen van ruim 19.000 naar ruim 31.000 en de populatie Canadese ganzen van ruim 11.000 naar ruim 17.000. Voor deze ganzensoorten zijn de populaties dus aanmerkelijk toegenomen hoewel in deze periode blijkt het faunabeheerplan ook beheer heeft plaatsvonden, onder andere in de vorm van afschot en nestbehandeling. Dit beheer heeft echter onvoldoende effect gehad omdat – zoals hiervoor reeds is opgemerkt – de getaxeerde schade aan gewassen die kan worden toegeschreven aan de standganzen alleen maar is toegenomen. In het faunabeheerplan is voorts gesteld dat door middel van het aanzienlijk terugbrengen van de populatie standganzen de schade aan gewassen op termijn duurzaam binnen de perken moet worden gehouden. Hiertoe stelt het faunabeheerplan de volgende doelpopulaties in 2020: voor grauwe ganzen 35.500, voor brandganzen 19.500 en voor Canadese ganzen een minimale doelpopulatie. Daartoe worden in het faunabeheerplan in paragraaf 11.1 verschillende maatregelen beschreven waaronder het vangen van ruiende ganzen (vanaf eind mei). Ter hoorzitting heeft u bevestigd dat de bij het bestreden besluit gegeven opdracht betrekking heeft op deze in het faunabeheerplan beschreven maatregel. Dat in deze paragraaf nog niet is vermeld dat de gevangen ganzen met behulp van DUKE's Carbon Dioxide kunnen worden gedood, acht de bezwarencommissie niet van doorslaggevend belang omdat het faunabeheerplan dateert van 5 maart 2015 en het toelatingsbesluit van het CTGB voor DUKE's Carbon Dioxide dateert van 13 mei 2015. Voorts merkt de bezwarencommissie nog op dat u in het verweerschrift terecht heeft opgemerkt dat de door de Faunabescherming voorgestelde alternatieven slechts uitgaan van verjaging van ganzen van schadegevoelige percelen en dat deze alternatieven uiteindelijk geen of onvoldoende schadedrukkend effect hebben, zoals ook uit het faunabeheerplan blijkt.

Gelet op het voorgaande hebt u terecht geconcludeerd dat voor wat betreft het doel de schade aan gewassen te voorkomen is voldaan aan het vereiste dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Andere bevredigende oplossing – veiligheid van het luchtverkeer

De Faunabescherming voert nog aan dat in het faunabeheerplan wordt verwezen naar het convenant 'Reduceren Risico Vogelaanvaringen Schiphol' en dat in dit convenant andere

bevredigende oplossingen worden beschreven om de kans op aanvaringen te reduceren, waaronder het beperken van foerageermogelijkheden voor ganzen in de directe nabijheid van start- en landingsbanen. Volgens de Faunabescherming worden andere bevredigende oplossingen uit het convenant nog niet volledig uitgevoerd en zou het volledig verbieden van voor ganzen aantrekkelijke gewassen in de directe nabijheid van start- en landingsbanen alle problemen voorkomen. Gelet hierop had u volgens de Faunabescherming bij het bestreden besluit niet de opdracht mogen geven om de populatie standganzen te beperken met de middelen en methoden zoals die bij het bestreden besluit zijn toegestaan.

In het faunabeheerplan wordt in paragraaf 6.4 aandacht besteed aan de veiligheid van het luchtverkeer. Daarin is onder ander te lezen dat in de buurt bij Rotterdam The Hague Airport een recent ontwikkeld natuurgebied is gelegen en dat dit natuurgebied bij uitbreiding naar het westen toe zodanig wordt ingericht dat het voor de ganzen onaantrekkelijk is om daar te verblijven. Daarnaast wordt ten aanzien van Schiphol opgemerkt dat het risico op aanvaringen wordt verkleind door de uitwerking van verschillende en gezamenlijk ingezette oplossingsrichtingen (pijlars) uit het convenant Reduceren Risico Vogelaanvaringen Schiphol. De laatste twee pijlars die in het convenant worden genoemd, zijn het beperken van de populatie ganzen en het beperken van het foerageren van ganzen in de directe nabijheid van de start- en landingsbanen. Dit convenant gaat derhalve uit van verschillende oplossingen die naast elkaar en in gezamenlijkheid dienen te worden uitgevoerd teneinde de veiligheid van het luchtverkeer te kunnen waarborgen. Voorts is het faunabeheerplan te lezen dat een aanzienlijke en noodzakelijk geachte reductie in aantallen ganzen bijdraagt aan de verbetering van de veiligheid van het luchtverkeer. Gelet hierop concludeert de bezwarencommissie dat er geen andere bevredigende oplossingen bestaan en dat artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder a, van de Wnb er voor u niet aan in de weg stond om opdracht te geven om de populatie standganzen te beperken in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.

Effect van maatregelen

De Faunabescherming voert aan dat zeer intensieve afschot en vangsten in de ruiperiode niet tot een significante afname van de populatie standganzen heeft geleid. Nu dergelijke maatregelen niet effectief zijn, had u volgens de Faunabescherming niet de opdracht mogen geven om de populatie standganzen te beperken met de middelen en methoden zoals die bij het bestreden besluit zijn toegestaan.

In de overwegingen bij het bestreden besluit onder het kopje 'Staat van instandhouding' is het volgende vermeld over de ontwikkeling van de populatie standganzen in de afgelopen jaren:

'In hoofdstuk 5 van het FBP wordt de populatieontwikkeling van de ganzen behandeld. Het aantal overzomerende grauwe ganzen in Zuid-Holland bedroeg in de piek van 2013 circa 100.000 stuks, waarna in 2015 voor het eerst sprake lijkt van een duidelijke afname (72.651 stuks). In 2016 is er weer een toename geconstateerd en zijn er 78.859 grauwe ganzen geteld. Het aantal overzomerende brandganzen is gegroeid tot circa 30.000 stuks in de periode 2011-2013, het beeld is de laatste jaren fluctuerend. In 2016 zijn er 20.374 stuks geteld, een daling van 16% ten opzichte van het jaar ervoor. Het aantal Canadese ganzen was circa 20.000 stuks in 2011-2014, maar is via een teruggang in 2015 van 15.425 stuks in 2016 weer terug op het niveau van ruim

20.000. De gedomesticeerde grauwe gans (ook wel soepgans genoemd) is aangemerkt als verwilderd dier, waardoor de soort in principe ongewenst is in Nederland en er geen rekening gehouden hoeft te worden met de staat van instandhouding.'

De bezwarencommissie ziet geen aanleiding om aan deze gegevens te twijfelen en constateert dat het beheer, dat in de afgelopen jaren is uitgevoerd, wel enig effect heeft gehad. Dit beheer heeft echter nog geenszins geleid tot het behalen van de beoogde doelpopulaties, waarbij de schade aan gewassen binnen de perken blijft. Het combineren van verschillende maatregelen zoals beschreven in paragraaf 11.1 van het faunabeheerplan is dan ook noodzakelijk om in 2020 de beoogde doelpopulaties te realiseren om de schade aan gewassen te beperken.

Strijd met overige beschermingsregime's

De Faunabescherming en de Natuur- en Milieufederatie voeren aan dat in de bij het bestreden besluit gegeven opdracht geen beperkingen zijn opgenomen voor het uitvoeren van de desbetreffende handelingen in beschermde natuurgebieden. Er is ten onrechte niet getoetst in hoeverre deze handelingen schadelijke effecten kunnen hebben op de natuurwaarden van deze gebieden.

Artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb bepaalt dat het verboden is zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

Dit vergunningstelsel is te onderscheiden van de wettelijke voorschriften over door u te nemen besluiten over ontheffingen, vrijstellingen en opdrachten in het kader van de soortenbescherming van hoofdstuk 3 van de Wnb. Daarbij komt dat u in de overwegingen van het bestreden besluit onder het kopje '*Samenhangende besluiten*' heeft vermeld dat tevens andere bepalingen van kracht kunnen zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de opdracht te kunnen uitvoeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vergunning op grond van de Wnb in het kader van de gebiedenbescherming (Natura 2000). Tevens heeft de FBE ter hoorzitting aangegeven dat zij thans bezig is te inventariseren voor welke handelingen, die in de diverse Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland worden verricht en waarvoor u een ontheffing of vrijstelling heeft verleend of opdracht heeft gegeven in het kader van de soortenbescherming, nog een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb dient te worden aangevraagd.

Gelet op het voorgaande concludeert de bezwarencommissie dat de mogelijkheid dat nog vergunningen als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb vereist zijn om in Natura 2000-gebieden de bij het bestreden besluit gegeven opdracht te kunnen uitvoeren, u er terecht niet toe heeft gebracht van het geven van die opdracht af te zien.

Onnodig lijden

Dierenradar en de Faunabescherming stellen dat bij het bestreden besluit ten onrechte opdracht is gegeven om de populatie standganzen te beperken met de middelen en methoden zoals die bij

het bestreden besluit zijn toegestaan, nu door toepassing van DUKE's Carbon Dioxide de ganzen onnodig lijden, hetgeen in strijd is met artikel 3.24, van de Wnb. Zij verwijst daartoe naar het rapport van de Dierenbescherming 'Ganzen vergassen in Nederland' van 23 juni 2017.

De bezwarencommissie constateert dat in de nota van toelichting bij het Bnb wordt opgemerkt dat een van de conclusies uit de zienswijze is dat het gebruik van CO₂-gas vanuit oogpunt van dierenwelzijn de meest geschikte methode is om grote aantallen ganzen te doden.⁵

In het document 'Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen Vogels' van de Raad voor dierenaangelegenheden is onder andere het volgende te lezen:

(...)

In het Richtsnoer Ganzendoden is voor ganzen eerder aangegeven: "Bij het doden door middel van vergassing met CO₂ is het belangrijk dat de concentratie CO₂ geleidelijk opgebouwd wordt, zodat eerst bedwelming en daarna de dood intreedt, met zo min mogelijk stuiptrekkingen. Het is essentieel dat de CO₂ concentratie voor alle ganzen in de vergassingsruimte geleidelijk opbouwt of dat een tweefasen-methode wordt toegepast. Dit moet gemonitord, geverifieerd en gehandhaafd worden.

(...)

Indien er grote aantallen ganzen, gevangen met behulp van netten en fuiken, dienen te worden gedood, is vergassen het snelste en waarschijnlijk het minst stressvol.

(...)

Op grond van deze analyse concludeert de Raad dat voor het inzetten van gas als dodingsmethode/middel voor groepen ruiende ganzen het volledige Richtsnoer Ganzendoden kan worden aangehouden, waarin de concrete randvoorwaarden (in context) worden aangegeven wanneer deze methode vanuit dierenwelzijn acceptabel is. Als aanvulling dienen er eisen te worden gesteld aan de apparatuur (o.a. opbouw concentraties, meetapparatuur, zichtvenster) en het gebruik ervan (o.a. aantallen dieren, tijdsduur, expertise).

Zoals hiervoor reeds is opgemerkt heeft u bij het bestreden besluit beoogd om bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 van het CTGB onderdeel van het bestreden besluit te laten uitmaken en in voorschrift 7 beoogd toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide slechts met inachtneming van de in punt 3 van deze bijlage weergegeven toepassingen en volgens de in punt 5 van deze bijlage weergegeven gebruiksvoorschriften te laten plaatsvinden. In punt 3 van deze bijlage is vermeld dat het middel uitsluitend bestemd is voor professioneel gebruik. Voorts is in punt 5 in de algemene instructies vooraf het volgende vermeld:

Om voldoende werkzaamheid te garanderen en onnodig lijden van de ganzen te voorkomen moet de toevoer van kooldioxide in de containers voldoende zijn om de concentratie van 70 tot 90% (v/v) te bereiken binnen 1 minuut. Dat kan bereikt worden door de flow rate en het volume van de containers (bijvoorbeeld door verdelen in compartimenten) op elkaar aan te passen, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal ganzen dat gedood moeten worden.

⁵ Stb. 2016, 383, p. 150.

Tevens is in punt 5 in de algemene instructies bij de toepassing van kooldioxide bij het doden van ganzen het volgende vermeld:

- *voer met hiervoor geschikte doseer- en meetapparatuur kooldioxide aan de ruimte toe, totdat na maximaal 1 minuut de doelconcentratie van 70-90% is bereikt. Hiervoor is een kooldioxide detector aan de buitenkant van de container geplaatst;*
- *sluit de toevoer van kooldioxide af en wacht minimaal 5 minuten;*
- *controleer of de dieren overleden zijn, via een observatieluik of -venster.*

Gelet op het voorgaande concludeert de bezwarencommissie dat het overeenkomstig haar advies aan te passen voorschrift 7 bij het bestreden besluit verzekert dat bij de toepassing van DUKE's Carbon Dioxide het volledige Richtsnoer Ganzendoden wordt aangehouden. In zoverre kan niet worden geconcludeerd dat bij een juiste toepassing van DUKE's Carbon Dioxide conform de hiervoor weergegeven instructies de betrokken ganzen onnodig lijden. Het door de Faunabescherming overgelegde rapport van de Dierenbescherming doet hieraan niet af.

Nieuw faunabeheerplan

De Natuur- en Milieufederatie stelt dat het in het bestreden besluit bedoelde faunabeheerplan niet voldoet aan de eisen die de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland stelt.

Artikel 9.5 van de Wnb bepaalt dat goedkeuringen van faunabeheerplannen als bedoeld in artikel 30, eerste lid, van de Flora- en faunawet, gelden voor het tijdvak waarvoor de desbetreffende faunabeheerplannen van kracht zijn als goedkeuringen als bedoeld in artikel 3.12, zevende lid. Niet in geschil is dat u het faunabeheerplan bij besluit van 11 november 2015 conform artikel 30 van de Flora- en Faunawet (oud) heeft goedgekeurd voor een periode van vijf jaar, te weten tot en met 31 oktober 2020. Gelet hierop is het in bestreden besluit bedoelde faunabeheerplan tot 1 november 2020 een door u goedgekeurd faunabeheerplan als bedoeld in artikel 3.12, zevende lid, van de Wnb.

Risico verstoring andere vogel- en diersoorten en strijdigheid zorgverplichting

De Natuur- en Milieufederatie voert aan dat door het uitvoeren van de gegeven opdracht er grote risico's optreden op verstoring van andere diersoorten dan de ganzensoorten waarop de opdracht betrekking heeft. Voorts bestaat volgens de Natuur- en Milieufederatie strijd met de algemene zorgbepaling van artikel 1.11 van de Wnb.

Artikel 3.1, vierde lid en artikel 3.5, tweede lid, bepalen – kortgezegd – dat het verboden is om diersoorten die onder het regime van de Vogelrichtlijn of de Habitatrichtlijn vallen, opzettelijk te verstoren.

In uw verweerschrift geeft u aan dat het onontkoombaar is dat andere diersoorten worden gestoord bij het uitvoeren van de gegeven opdracht. Dit verstoren gebeurt echter niet opzettelijk. Daarbij komt dat, zoals tijdens de hoorzitting door de FBE onweersproken is verklaard, het bijeenrijven van de ganzen rustig gebeurt waardoor het verstorende effect op andere diersoorten minimaal is.

Voorts merkt de bezwarencommissie nog op dat de Natuur- en Milieufederatie niet duidelijk heeft gemaakt op welke wijze de zorgverplichting van artikel 1.11 wordt geschonden wanneer de bij het bestreden besluit gegeven opdracht wordt uitgevoerd.

Waarborging beëindiging opdracht bij bereiken doelpopulaties

De Natuur- en Milieufederatie voert aan dat zij niet begrijpt waarom in het bestreden besluit is vermeld dat u bij het bereiken van de doelpopulatie de opdracht kan aanpassen in plaats van dat vermeld is dat u de opdracht zult aanpassen.

In het bestreden besluit is vermeld dat via de jaarlijkse julitelling de ganzenpopulatie wordt gemonitord. Indien de doelstand van een van de ganzensoorten zoals aangegeven in het faunabeheerplan bereikt wordt, kunt u besluiten deze opdracht aan te passen.

Ter hoorzitting heeft u aangegeven dat aanpassing van de opdracht ook op een eerder moment kan plaatsvinden indien daartoe omstandigheden bestaan. Voorts heeft u aangegeven dat u bij het bereiken van de doelpopulatie de opdracht zeker zult heroverwegen, maar dat denkbaar is dat beëindiging, vanwege op dat moment geldende omstandigheden, toch niet in de rede ligt.

Wat hiervan ook zij, naar het oordeel van de bezwarencommissie was het bij het geven van de opdracht niet noodzakelijk tevens te bepalen dat de opdracht wordt beëindigd bij het bereiken van de doelpopulatie. Overigens acht de bezwarencommissie het wel passend in de overwegingen van het bestreden besluit in te gaan op de situatie waarin de doelpopulatie is bereikt.

Conclusie

Gelet op het voorgaande concludeert de bezwarencommissie dat u bij het bestreden besluit terecht opdracht heeft gegeven om de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland te beperken met gebruikmaking van de methoden en middelen die bij het bestreden besluit zijn toegestaan. Wel dient u het bestreden besluit te wijzigen teneinde te verzekeren dat bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van het CTGB als bijlage 1 bij het bestreden besluit wordt gevoegd. Voorts dient u voorschrift 7 zodanig te herformuleren dat verzekerd is dat de toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld in de punten 3 en 5 van de genoemde bijlage I.

Vergoeding proceskosten

Dierenradar verzoekt om vergoeding van proceskosten en van reiskosten.

Ingevolge artikel 7:15, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht worden de kosten die de belanghebbende in verband met de behandeling van het bezwaar redelijkerwijs heeft moeten maken, uitsluitend vergoed op verzoek van de belanghebbende voorzover het bestreden besluit wordt herroepen wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid. Nu het bestreden besluit gewijzigd dient te worden om de tekortkomen onder het kopje Bijlage 1 en van voorschrift 7 te herstellen, is de bezwarencommissie van oordeel dat de kosten die Dierenradar heeft gemaakt in verband met de behandeling van dit bezwaar door u dienen te worden vergoed.

Advies

De bezwarencommissie adviseert:

- de tekst onder Bijlage aan te passen overeenkomstig haar advies en bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van het CTGB van 13 mei 2015 als bijlage 1 bij het bestreden besluit te voegen;
- voorschrift 7 overeenkomstig haar advies zodanig te herformuleren dat verzekerd is dat de toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld in de punt 3 en 5 van genoemde bijlage I;
- voor het overige de bezwaren ongegrond te verklaren en het bestreden besluit in stand te laten.

De bezwarencommissie ontvangt te zijner tijd graag een afschrift van uw besluit op bezwaar.

Hoogachtend,

De bezwarencommissie,
Namens deze,

art.5.1-2e

De secretaris,

mr. art.5.1-2e

provincie **HOLLAND**
ZUID

Bezwarencommissie

VERSLAG

Contact

art.5.1-2e

Vergaderdatum:

17 augustus 2017

Datum vaststelling:

25 AUG. 2017

Aanwezig

Leden commissie en secretaris:

art.5.1-2e

De voorzitter opent de hoorzitting en stelt aan de orde de behandeling van de bezwaarschriften van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, mede namens elf andere organisaties, Stichting de Faunabescherming en Utopie advocaten namens Stichting Dierenradar, gericht tegen het besluit van Gedeputeerde Staten (hierna: GS) van 20 april 2017, waarbij in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en artikel 3.4, eerste lid, van de Wet natuurbescherming een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming wordt gegeven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland. Na een toelichting op de gang van zaken geeft spreker het woord aan mevrouw [art.5.1-2e](#)

[art.5.1-2e](#) licht het standpunt van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland toe aan de hand van een pleitnota. Deze pleitnota is als bijlage bij dit verslag gevoegd en wordt hier als ingelast beschouwd.

De voorzitter dankt [art.5.1-2e](#) voor haar toelichting in deze termijn en geeft het woord aan [art.5.1-2e](#)

[art.5.1-2e](#) licht het standpunt van Stichting Dierenradar toe aan de hand van een pleitnota. Deze pleitnota is als bijlage bij dit verslag gevoegd en wordt hier als ingelast beschouwd.

De voorzitter dankt [art.5.1-2e](#) voor haar toelichting in deze termijn en geeft het woord aan [art.5.1-2e](#)

[art.5.1-2e](#) licht het standpunt van Dierenradar toe, aanvullend aan het pleidooi van de [art.5.1-2e](#) en aan de hand van een pleitnota. Deze pleitnota is als bijlage bij dit verslag gevoegd en wordt hier als ingelast beschouwd.

De voorzitter dankt de heer [art.5.1-2e](#) voor haar toelichting in deze termijn en geeft het woord aan [art.5.1-2e](#). Spreekster merkt op dat uit het overgangsrecht (artikel 9.5 van de Wet natuurbescherming) volgt dat het faunabeheerplan dat onder het oude recht is goedgekeurd geldt als goedgekeurd faunabeheerplan onder de Wet natuurbescherming. Voorts dient er volgens spreker onderscheid te worden gemaakt tussen de beschermingsregime's voor soorten en voor Natura 2000-gebieden. Dit zijn aparte toetsingskaders en het feit dat de gevolgen voor betrokken Natura 2000-gebieden niet zijn onderzocht, staat onderhavige opdrachtverlening niet in de weg. Spreekster stelt dat de door bezwaarders voorgedragen alternatieven om schade aan gewassen te voorkomen niet werken omdat zij de populatie niet verminderen; de alternatieven zien slechts op het verjagen van ganzen. Voorts merkt spreekster op dat GS schade aan gewassen willen terugbrengen naar het niveau van 2010. Desgevraagd merkt spreekster op dat GS hebben beoogd om bij het bestreden besluit te bepalen dat ter uitvoering van de opdracht wordt gehandeld overeenkomstig het vastgestelde en goedgekeurde faunabeheerplan. Dit blijkt volgens spreekster uit de omschrijving van het onderwerp van het bestreden besluit. Voorts merkt spreekster desgevraagd op dat GS hebben beoogd om bijlage I behorend bij het besluit van 13 mei 2015 van het college voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide (toelatingsnummer: NL-0012083-0000) als bijlage 1 bij het bestreden besluit te voegen. Spreekster erkent dat dit niet duidelijk uit het bestreden besluit blijkt en zegt toe dit bij de beslissing op bezwaar te herstellen. Tevens stelt spreekster dat GS met voorschrift 7 hebben beoogd dat de toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld in de punten 3 en 5 van de genoemde bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van 13 mei 2015. Voorts geeft spreekster aan dat aanpassing van de opdracht ook op een eerder moment kan plaatsvinden indien daartoe omstandigheden bestaan.

De voorzitter dankt [art.5.1-2e](#) voor haar bijdrage in deze termijn en geeft het woord aan [art.5.1-2e](#)

[art.5.1-2e](#) merkt op dat er in 2017 maar twee vangacties op grond van de onderhavige opdracht hebben plaatsgevonden. De uitvoering vindt plaats met 4 tot 6 personen van DUKE Faunabeheer te Lelystad. Desgevraagd merkt spreekster op dat de faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: de FBE) alleen toestemming kan geven aan DUKE omdat zij als enige toelatingshouder is vermeld in de hiervoor genoemde bijlage I bij het toelatingsbesluit van het CTGB van 13 mei 2015. Met betrekking tot de verschillende ganzensoorten waarop de bij het bestreden besluit gegeven opdracht betrekking heeft, merkt spreekster op dat deze soorten verschillende ruiperioden hebben, dat de per ganzensoort te onderscheiden ruiperioden niet meer dan 8 weken beslaan en dat deze ruiperioden in totaal de periode medio mei tot en met eind juli beslaan. Voorts merkt spreekster op dat uitvoering van de onderhavige opdracht slechts kan plaatsvinden in de ruiperiode van de betrokken ganzensoort, omdat deze ganzen slechts in deze

periode bijeen kunnen worden gedreven zonder dat zij wegvliegen. Dit bijeendrijven gebeurt overigens op rustige wijze, aldus spreekster, zodat andere volgens hier weinig last van ondervinden.

[art.5.1-2e](#) vraagt of toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide wel beschreven is in het faunabeheerplan.

[art.5.1-2e](#) antwoordt dat in het faunabeheerplan in paragraaf 11.1 diverse maatregelen worden beschreven om de streefstand te bereiken en dat toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide kan worden geschaard onder het vangen van ruiende ganzen (vanaf eind mei).

De voorzitter vraagt in hoeverre de uitvoerders van de opdracht kunnen weten of bij het verrichten van de handelingen waarop de opdracht ziet, een vergunning op grond van artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming nodig is gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van Nature 2000-gebieden.

[art.5.1-2e](#) antwoordt dat de FBE thans bezig is te inventariseren voor welke handelingen, die in de diverse Natura 2000-gebieden in Zuid-Holland worden verricht en waarvoor GS een ontheffing of vrijstelling hebben verleend of een opdracht voor hebben gegeven in het kader van de soortenbescherming, een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb dient te worden aangevraagd.

De voorzitter constateert dat de bezwarencommissie voldoende is ingelicht, dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng en sluit vervolgens de vergadering

De bezwarencommissie,
Namens deze,

[art.5.1-2e](#)

De secretaris,

mr [art.5.1-2e](#)

Betreft: Hoorzitting bezwarencommissie over bezwaar opdracht vergassen ganzen

17 augustus 2017

RB-2017-000072/73/75

Geachte commissie,

Hierbij wil ik graag een aantal punten uit ons bezwaar tegen de opdracht voor het vergassen van ganzen en onze reactie op het verweerschrift toelichten.

1. Ontbrekend nieuw faunabeheerplan

In ons bezwaarschrift hebben wij aangegeven het te betreuren dat er geen nieuw faunabeheerplan is opgesteld. Verweerder geeft aan dat het vigerende faunabeheerplan op grond van het overgangsrecht geldt als goedgekeurd faunabeheerplan op grond van de Wet natuurbescherming. In het vigerende faunabeheerplan wordt echter nauwelijks ingegaan op het vergassen als methode voor de uitvoering van het voorgestelde beheer. Wij begrijpen dat het GS vrij staat om, ook zonder onderbouwing in de vorm van een nieuw faunabeheerplan, een opdracht te geven op grond van artikel 3.18 van de Wet natuurbescherming. Maar wat ons betreft zou GS er goed aan doen om tot een meer samenhangen en gecoördineerde aanpak te komen om de schade te reduceren. In plaats van de focus te leggen op het benutten van zo veel mogelijk maatregelen om tot minder ganzen te komen.

2. Risico verstoring van andere soorten

In ons bezwaar hebben wij aangegeven dat de opdracht voor het vergassen van ganzen grote risico's met zich mee brengt voor verstoring van andere soorten en hiermee in strijd is met een bepaling uit de Wet natuurbescherming. In het verweerschrift merkt verweerder hierover op dat de zorgplicht niet van toepassing is op de te doden ganzen zelf door het geven van de opdracht. En dat verstoring van andere soorten onontkoombaar is, maar dat hier bij het verlenen van de opdracht rekening mee is gehouden. Wij kunnen uit de opdracht echter in zijn geheel niet opmaken waaruit dit laatste blijkt. Zo zijn kwetsbare natuurgebieden niet uitgesloten als locaties voor uitvoering van de opdracht.

Wat de Natura 2000 gebieden betreft, geeft verweerder aan dat hiervoor een apart toetsingskader geldt en het de verantwoordelijkheid van de uitvoerder zelf is om zo nodig een vergunning aan te vragen. Artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming stelt echter dat het *verboden is om zonder vergunning van gedeputeerde staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.*

Nu heeft GS zelf een opdracht op grond van de Wet natuurbescherming om activiteiten uit te voeren die in strijd kunnen zijn met diezelfde Wet natuurbescherming als toetsingskader. GS zou daarom al bij het geven van de opdracht ervoor moeten zorgen dat deze zo geformuleerd is dat strijdigheid met artikel 2.7 t/m 2.9 van de Wet natuurbescherming is uitgesloten.

Bovendien stelt het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in haar toelatingsbesluit voor DUKE's Carbon Dioxide dat het gebruik van dit middel uitsluitend is toegestaan op en in de omgeving van luchthavens en in landbouwgebieden. De voorliggende opdracht heeft dus ten onrechte betrekking op de gehele provincie, inclusief kwetsbare natuurgebieden.

Wat betreft artikel 3.18 lid 2 van de Wet natuurbescherming dat stelt dat de sterke arm kan worden ingezet om toegang tot gronden te verkrijgen voor uitvoering van de opdracht, zijn wij blij dat GS aangeeft dat dit artikel niet van toepassing is bij de voorliggende opdracht.

3. Eisen aan uitvoering ontbreken

In ons bezwaar hebben wij aangegeven dat de Raad voor Dieraangelegenheden heeft benadrukt dat de competenties van de uitvoerders van het vangen en vergassen van groot belang zijn om aantasting van dierenwelzijn zo minimaal mogelijk te maken. Dit is dus een vereiste om onnodig lijden zoals bedoeld in artikel 3.24 lid 1 van de Wet natuurbescherming tegen te gaan. Ook in het toelatingsbesluit voor DUKE's Carbon Dioxide stelt het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden dat het gebruik van dit middel uitsluitend is voorbehouden aan 'professionele toepassers'.

De voorliggende opdracht kent echter dergelijke randvoorwaarden niet en stelt dat uitvoering van de opdracht na schriftelijke toestemming van de FBE mag gebeuren door jachthouders, personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, leden van de wildbeheereenheid en personen in het gezelschap van al deze personen. Hiermee is de opdracht strijdig met het door de Raad voor Dieraangelegenheden en het College voor toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden gestelde en daarmee met artikel 3.24 lid 1 van de Wet natuurbescherming.

4. Geen waarborging beëindigen opdracht bij behalen doelpopulaties

In ons bezwaar stelden wij dat in de toelichting van de voorliggende opdracht slechts gesteld wordt dat deze aangepast kan worden als de doelstand bereikt wordt, maar niet dat intrekking ook zal gebeuren. In het verweerschrift herhaalt verweerder nogmaals dat intrekken altijd kan gebeuren. Maar dit is nog steeds geen garantie dan dit ook zal gebeuren. Bovendien is in de opdracht ook geen rapportageverplichting opgenomen over uitvoering van de ontheffing, dus kan GS ook niet bepalen wanneer intrekking of aanpassingen van de opdracht aan de orde zou zijn in relatie tot de doelen van de opdracht. Daarmee gaat de opdracht verder dan het doel dat hiermee beoogd is en dus verder dan strikt noodzakelijk is.

5. Alternatieven onvoldoende in beschouwing genomen

In ons bezwaarschrift hebben wij gewezen op wetenschappelijk onderzoek in opdracht van de Dierenbescherming waaruit is gebleken dat alternatieven voor het doden van ganzen nog onvoldoende benut worden. In het verweerschrift herhaalt verweerder dat alternatieven slechts een kortdurend en beperkt effect hebben en niet effectief genoeg zijn. Het is echter onduidelijk uit welk onderzoek dit dan is gebleken. Ook in het faunabeheerplan ontbreekt inzicht inclusief wetenschappelijke onderbouwing in de effectiviteit of ineffectiviteit van alternatieven ten opzichte van populatiereductie of verwijzingen naar onderzoeken die dit aantonen. Er is daarom onvoldoende onderbouwd dat er geen betere maatregelen zijn voor het terugdringen van de schade dan het vergassen van ganzen.

6. Transitie van de landbouw

In ons bezwaarschrift benoemden wij dat een structurele oplossing voor het ganzenprobleem alleen gevonden kan worden in een transitie van de landbouw. Doordat het agrarisch gebied voor een groot deel bestaat uit grasakkers met eiwitrijk Engels raaigras is dit een gedekte tafel voor ganzen. Het terugkrijgen van kruidenrijk grasland is vanuit meerdere opzichten nodig. In het verweerschrift geeft verweerder aan dat dit soort zaken niet aan haar zijn en dat haar bevoegdheid zich beperkt tot het wel of niet afgeven van een opdracht. Het is begrijpelijk dat dit voor de Omgevingsdienst Haaglanden geldt, maar zij opereert namens GS en de inrichting, kwaliteit en toekomst van het agrarisch gebied in Zuid-Holland zijn zeker wel een zaak waar GS op zou moeten acteren.

Pleitaantekeningen

art.5.1-2e

Namens Stichting Dierenradar

17 augustus 2017

Opmerking vooraf

In de gronden van het bezwaar van Stichting Dierenradar is abusievelijk vermeld dat de periode waarvoor de bestreden ontheffing in strijd is met het toegelaten gebruik van DUKE's Carbon Dioxide is verleend van 1 mei tot 1 augustus zou zijn. Deze periode moet 15 mei tot 1 augustus zijn, dat 11 weken is. Desalniettemin blijft de kern van dit bezwaar als een paal boven water staan, namelijk dat de opdracht in strijd met het toegelaten gebruik van 8 weken is verleend.

Karakter van de toepassingsvoorschriften in het toelatingsbesluit van het Ctgb

Artikel 17 Biocidenverordening bepaalt dat aanvragen voor een nationale toelating in een lidstaat worden ingediend bij de bevoegde autoriteit van die lidstaat, in casu het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, afgekort het Ctgb. Dit College beoordeelt of gewasbeschermingsmiddelen en biociden veilig zijn voor mens, dier en milieu. Op 13 mei 2015 heeft het Ctgb besloten tot toelating voor het biocide op basis van de werkzame stof koolstofdioxide.

Artikel 22 lid 1 van de rechtstreeks in Nederland werkende Biocidenverordening bepaalt: **“In de toelating worden de voorwaarden gespecificeerd die aan het op de markt aanbieden en het gebruik van het unieke biocide of de biocidefamilie worden verbonden.**

Daarom gelden de gebruiksvoorwaarden in het toelatingsbesluit - gebruiksvoorwaarden die niet te verenigen zijn met de bestreden ontheffing – voor een ieder die gebruik wil maken van het toegelaten product. Deze gebruiksvoorwaarden hebben het karakter van een ieder verbindend voorschrift.

Dit volgt impliciet ook uit de **UITVOERINGSVERORDENING (EU) 2015/292 VAN DE COMMISSIE van 24 februari 2015 tot goedkeuring van koolstofdioxide als werkzame stof voor gebruik in biociden** voor productsoort 15 (Publicatieblad van de Europese Unie L 53/3). Deze verordening heeft uiteraard rechtstreekse werking in Nederland.

In de Biocidenverordening is bepaald dat aan toelatingen voor biociden **gebruiksvoorwaarden** zijn verbonden. Met name de 4de en 5de voorwaarde zijn voor deze zaak relevant.

Voorwaarde 4 bepaalt de toepassingsdoses en gebruiksaanwijzingen moeten garanderen dat vogels zonder onnodige pijn en onnodig lijden worden gedood. Voorwaarde 5 bepaalt dat de gebruiksvoorwaarden moeten preciseren dat koolstofdioxide als een **laatste redmiddel** wordt ingezet, in het kader van een strategie voor geïntegreerde plaagdierbestrijding die tot doel heeft het gebruik van een dergelijk product tot **een minimum** te beperken.

Het zijn deze twee gebruiksvoorwaarden die de Ctgb in het toelatingsbesluit heeft geconcretiseerd in voorschriften over de periode en de locatie dat koolstofdioxide kan worden gebruikt - en het zijn deze voorschriften die met de ontheffing worden overtreden.

a) Acht weken termijn

Het college stelt in het verweerschrift dat het geen probleem is dat de ontheffing is verleend voor een langere periode dan het toelatingsbesluit van 13 mei 2015 toestaat en verwijst hiervoor naar een uitspraak van de voorzieningenrechter Noord-Holland. Zowel het college als de voorzieningenrechter gaan er echter aan voorbij dat de toepassingsvoorschriften het karakter hebben van een algemeen verbindend voorschrift en een langere periode eenvoudigweg volgens de in het toelatingsbesluit opgenomen voorschriften niet is toegestaan.

Daarnaast gaan beiden er van uit dat het college bevoegd is om tegen een overtreding van acht weken termijn op te treden. GS is namelijk helemaal niet bevoegd om op te treden tegen overtreding van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Het college kan alleen optreden tegen de overtreding van de aan de vergunning verleende voorwaarden. Dat is ook de reden dat Dierenrader betoogt dat de periode dient te worden beperkt tot acht weken.

b) Ontbreken beperking van het gebied

Verweerder verwijst naar het oordeel van de voorzieningenrechter dat Dierenrader een te nauwe lezing van desbetreffende passage in het toelatingsbesluit.

Dierenrader verwerpt dit oordeel en wijst er op dat zelfs al zou de passage ruimer moeten worden uitgelegd dan zij in het beroepschrift doet, deze uitleg nooit kan inhouden dat **overal** in de provincie het is toegestaan om ganzen te vergassen. Wanneer het de bedoeling was om overal in de provincie ganzen te vangen en doden, had het toelatingscollege het toepassingsgebied immers niet expliciet

luchthavens en landbouwgebieden genoemd. Het toepassingsgebied dient daarom alsnog in het besluit te worden beperkt.

Uitspraak Afdeling van 28 juni 2017

Het college verwijst naar de uitspraak van de Afdeling van 28 juni 2017 om de stelling te onderbouwen dat alle door ontheffinghouder te gebruiken middelen zijn toegestaan. In deze uitspraak maakt de Afdeling, die nog onder het oude recht tot stand kwam, kort gezegd een onderscheid tussen vangen en bijeendrijven. Middelen waarmee ganzen bijeen worden gedreven vielen volgens de Afdeling niet onder het verbod van artikel 72, vijfde lid van de Ffw.

Echter, inmiddels is de Wet natuurbescherming in werking getreden en staat artikel 3.9 lid 2 Bnb het “vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met CO₂ -gas toe”. Deze regeling is door de Afdeling niet getoetst.

Dierenrader stelt zich op het standpunt dat uit de nieuwe regeling duidelijk blijkt dat tussen vangen en bijeendrijven een door de nieuwe regeling bevestigde onlosmakelijke samenhang bestaat en dat alle middelen voor deze activiteit een expliciete wettelijke grondslag behoeven. Deze wettelijke grondslag is er alleen voor het gebruik van de vangkraal en de honden, zodat het besluit geen stand kan houden.

Pleitnotitie van voorzitter van Stichting Dierenradar ten behoeve van hoorzitting van 17 augustus 2017

Per e-mail verzonden

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Provinciehuis Zuid-Holland,

T.a.v. het Awb secretariaat, t.a.v. de bezwarencommissie

Zuid-Hollandplein 1

2596 AW Den Haag

E-mail: art.5.1-2e@pzh.nl

Cc.: art.5.1-2e@odh.nl, vergunningen@odh.nl, art.5.1-2e@milieufederatie.nl,

art.5.1-2e@utopieadvocaten.nl

Stolwijk, 16 augustus 2017

Uw kenmerk: PZH-2017-603768823 RB-2017-000075 DOS-2017-005000

Geachte college, geachte commissie,

Hierbij treft u mijn pleitnotitie voor de hoorzitting van 17 augustus 2017 aan. Ik zal mij tijdens de hoorzitting beperken tot het noemen van een aantal hoofdpunten uit deze pleitnotitie, waarbij deze toelichting behoort die u desgewenst tevoren al nader kunt bestuderen. Ik zal ter zitting een vijftal exemplaren van deze pleitnota uitreiken.

1. Er is geen sprake van zogenaamde "belangrijke schade" aan gewassen op grond waarvan ingevolge artikel 9 lid 1 van de Vogelrichtlijn, artikel 16 lid 1 sub 2 van de Habitatrichtlijn en artikel 3.17 van de Wnb afwijkingen op de strikte beschermingsregimes is toegestaan.

In het Faunabeheerplan is de vermeende belangrijke schade door de betreffende ganzensoorten aan gewassen niet met objectief verifieerbare feiten onderbouwd.

Uit de Memorie van toelichting bij de Wet Natuurbescherming (7 mei 2012, p. 188-190) blijkt het navolgende. Uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie blijkt dat de afwijkingsmogelijkheden in de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn strikt moeten worden geïnterpreteerd. Afwijkingen op grond van de artikelen 9 Vogelrichtlijn en 16 van de Habitatrichtlijn moeten worden beperkt tot het strikt noodzakelijke en de artikelen moeten een concrete en gerichte toepassing vinden

teneinde tegemoet te komen aan nauwkeurige eisen en specifieke situaties¹. Daarbij moet de nationale wetgeving – waar bevoegdheden aan decentrale overheden worden overgelaten – de nodige waarborgen bieden: een nationale regeling die decentrale overheden machtigt om het gebruik van vangmiddelen en installaties voor vogels toe te staan, evenwel zonder de toegestane middelen, methoden of installaties voor het vangen of doden te vermelden, is in strijd met artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn².

De lidstaten moeten waarborgen dat elke ingreep die de beschermde vogelsoorten raakt, slechts wordt toegestaan op basis van besluiten die steunen op een nauwkeurige en treffende motivering, die verwijst naar de in artikel 9, eerste en tweede lid, van de Vogelrichtlijn opgesomde redenen, voorwaarden en vereisten. Artikel 9 van de Vogelrichtlijn en artikel 16 van de Habitatrichtlijn stellen beide als voorwaarde dat er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is, willen de lidstaten een afwijking van de verbodsbepalingen kunnen toestaan. Het Hof van Justitie heeft bevestigd dat het feit dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat, nog niet betekent dat een uitzondering zonder meer is toegestaan. De gekozen oplossing moet geschikt zijn en strikt evenredig aan de door de richtlijn nagestreefde doelstelling van instandhouding van de soorten. De Europese Commissie geeft in haar richtsnoer een toelichting op het begrip “geen andere bevredigende oplossing”³. Dit begrip veronderstelt dat er een probleem is dat moet worden opgelost. De oplossing die wordt gekozen moet de beste bescherming van de betreffende soorten verzekeren. Om de strikte bescherming van soorten te verzekeren, moeten de alternatieven worden beoordeeld in relatie tot de verbodsbepalingen. Dit moet worden onderbouwd met objectief verifieerbare factoren, zoals wetenschappelijke en technische feiten. Een bevredigend alternatief lost het probleem op, terwijl de verbodsbepalingen van de richtlijn zoveel mogelijk worden gerespecteerd.

De afwijkingsgrond “ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren” in artikel 9 van de Vogelrichtlijn strekt er niet toe dreigende schade van geringe omvang te voorkomen. Dat voor deze afwijking van de algemene beschermingsregeling schade van een zekere omvang vereist is, beantwoordt immers aan de omvang van de bescherming die de richtlijn wil bieden⁴. Wat tot het normale bedrijfsrisico behoort valt niet onder de schade die tot een afwijking kan leiden.

Op 20 april 2017 verleende verweerder een opdracht – ter beperking van de populatie standganzen – voor het vangen en het massaal of niet-selectief vangen en doden van de gehele populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde gans in de gehele provincie Zuid-Holland. Hoewel de opdracht is verleend om de populatie standganzen te reduceren, maakte verweerder niet middels objectief verifieerbare feiten aannemelijk dat er een

1 O.m. HvJ 8 juli 1987, zaak C-262/85 (Commissie tegen Italië), ro 7 en 8; HvJ 20 oktober 2005, zaak C-6/04 (Commissie tegen Verenigd Koninkrijk), ro 111; HvJ 8 juli 1987, zaak C-247/85 (Commissie tegen België), ro 8. Zie Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC Final version, February 2007, blz. 9, 50 en 51.

2 HvJ 7 maart 1996, zaak C-118/94 (WWF tegen Italiaanse Staat), ro 23 en 29. Zie ook ABRS 4 januari 2012, zaaknr. 201103334/1/H3 (vergassen ganzen).

3 Zie het Guidance document, Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC, Final version, February 2007 blz. 58 en 59.

4 HvJ 8 juli 1987, zaak C-247/85 (Commissie tegen België), ro 56.

directe relatie tussen de door ganzen veroorzaakte vermeende schade en de reductie van de populatie standganzen is. De opdracht waarbij toestemming voor verboden handelingen wordt gegeven, is dan ook niet strikt noodzakelijk en berust evenmin op een nauwkeurige en treffende motivering. De bestreden opdracht kan dan ook niet in stand blijven en dient te worden herroepen.

De opdracht wordt voor een groot deel met vermeende schade aan overjarig grasland onderbouwd dat voor begrazing door koeien is bestemd. Agrarische graslandpercelen worden echter zodanig beheerd dat dit tot grote eenvormige graslandpercelen met uitsluitend Engels raaigras leidt, dat zeer eiwitrijk is en daarmee zeer aantrekkelijk voor ganzen is. Onderzoek van de WUR toont echter aan dat een andersoortig beheer waardoor een meer gevarieerde vegetatie ontstaat niet koste gaat van de melkproductie maar wel tot minder schade door ganzen leidt. Het blijven inzetten op een monocultuur van Engels eitwitrijk raaigras dat grote aantallen ganzen aantrekt is een vrije keuze van de agrariër, zodat eventuele schade door ganzen grotendeels als een bedrijfsrisico aangemerkt dient te worden dat bij deze monocultuur van grasteelt hoort. Door voor een monocultuur van eitwitrijk gras te kiezen in plaats van natuurlijk(er) beheerd grasland, kiezen boeren daarmee zelf voor een aanzienlijk groter risico op het aantrekken van ganzen en dus mogelijke schade. Dit wordt nog verder in de hand gewerkt door het feit dat boeren geen tot onvoldoende alternatieve preventieve verjaagmiddelen inzetten om de ganzen van hun percelen te weren. De schade die boeren in dit kader claimen dient dan ook als een bedrijfsrisico aangemerkt te worden dat voor rekening van de boeren behoort te komen. Verweerder werkt de monocultuur van eitwitrijk raaigras dat ganzen aantrekt zelf in de hand en houdt die in stand, door het toekennen van vergoedingen aan boeren met monoculturen eitwitrijke graslanden. Verweerder verzaakt blijvend in te zetten op het ontwikkelen en stimuleren van andere landbouwpraktijken die tot minder aantrekkelijke percelen voor ganzen leiden. Daarnaast verzaakt verweerder blijvend in te zetten op de ontwikkeling en stimulering van alternatieve (duurzame) preventieve verjaagmiddelen zonder ondersteunend afschot en/of massale vergassing van ganzen.

2. Er zijn andere (minder verstrekkende) bevredigende oplossingen mogelijk om eventuele (dreigende) belangrijke schade aan gewassen te voorkomen of te beperken. De noodzaak voor het vangen en vergassen/doden van de betreffende ganzensoorten is niet aangetoond en de opdracht berust evenmin op een nauwkeurige treffende motivering. Verweerder heeft op geen enkele wijze middels objectief verifieerbare feiten onderbouwd en aannemelijk gemaakt, zoals met wetenschappelijke en technische feiten, dat er geen andere bevredigende oplossing mogelijk is. Verweerder verzaakte bovendien middels onderbouwing met objectief verifieerbare feiten aannemelijk te maken dat deze opdracht als een bevredigende oplossing kan worden aangemerkt.

Verweerder kan, indien er geen bevredigende oplossing bestaat dan het vangen en en doden van beschermde ganzensoorten, een opdracht ingevolge artikel 3.18 van de Wnb verlenen o.a. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. Zoals hiervoor betoogd behoort verlies van gras door ganzen op monoculturen van graslanden tot het bedrijfsrisico van de boeren en is die

niet als "belangrijke schade" in de zin van artikel 3.17, eerste lid onder a van de Wnb aan te merken.

Verweerder getroostte zich niet echt de moeite en inspanningen om (tijdig) alternatieve maatregelen te doen ontwikkelen, stimuleren en in te (laten) zetten, terwijl die wel voorhanden zijn. Alternatieve middelen om ganzen van schadegevoelige percelen te verjagen zijn verschillende passieve middelen die, op voorwaarde dat ze worden afgewisseld en regelmatig worden verplaatst, effectief zijn voor de kortere termijn. Het gebruik van laserapparatuur van de Bird Control Group is bijvoorbeeld effectief om ganzen van schadegevoelige percelen te verjagen, zowel voor de korte als langere termijn. Gewassen kunnen bijvoorbeeld middels het overspannen met goed zichtbare draden onbereikbaar worden gemaakt, waardoor ganzen effectief verjaagd kunnen worden. Agrarische graslandpercelen kunnen op diverse wijzen minder aantrekkelijk voor ganzen worden gemaakt.

Verweerder maakte daarnaast niet middels onderbouwing met objectief verifieerbare feiten aannemelijk dat deze opdracht als een bevredigende oplossing kan worden aangemerkt. Afgelopen jaren zijn er in de provincie Zuid Holland reeds grote aantallen ganzen gedood, dat niet tot een significante afname van het aantal ganzen heeft geleid en evenmin tot een afname van de schade. Het massaal of niet-selectief vangen en vergassen/doden van grote aantallen ganzen in de gehele provincie zal derhalve niet tot een significante beperking van schade aan gewassen bijdragen, nog los van alle zwaarwegende bezwaren op het gebied van dierenwelzijn en ethiek. De maatregelen hebben dan ook geen objectief verifieerbaar meetbaar effect op de aantalsontwikkeling en op de grootte van de vermeende schade.

3. De opdracht is ten onrechte voor een periode van 11 weken verleend, dat in strijd is met het besluit van 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide alsook in strijd met door verweerder aangehaalde rapporten van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

In de gronden van het bezwaar d.d. 20 juni 2017 van Stichting Dierenradar is abusievelijk vermeld dat de periode waarvoor de bestreden ontheffing in strijd is met het toegelaten gebruik van DUKE's Carbon Dioxide is verleend van 1 mei tot 1 augustus zou zijn. Deze periode moet 15 mei tot 1 augustus zijn, dat 11 weken is. Desalniettemin blijft de kern van dit bezwaar als een paal boven water staan, namelijk dat de opdracht in strijd met het toegelaten gebruik van 8 weken is verleend.

Het jaarlijks gedurende 11 weken uitvoeren van deze opdracht klemt temeer nu volgens de "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 22) en het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) in de praktijk de ruiperiode van ganzen, aan het einde van de broedperiode, eigenlijk een periode van slechts vier weken bestaat:

"De welzijnsaantasting is het kleinst wanneer de dieren aan het einde van de broedperiode in de rui gevangen en gedood worden. Dat is in de praktijk een periode van ongeveer vier weken. (...) "

Een opdracht van 8 weken (2 x zo lang als de ruiperiode in de praktijk duurt) biedt aan het door verweerder opgeworpen argument dat de ruiperiode per jaar en per gans zou verschillen voldoende soelaas en speling, waarvoor het geenszins noodzakelijk is de opdracht over 11 weken (circa 3x zo lang als de ruiperiode in de praktijk duurt) uit te doen strekken.

Een opdracht van 11 weken klemmt temeer, nu verweerder ten onrechte verzaakte daarin ingevolge artikel 9 lid 2 van de Vogelrichtlijn omstandigheden van tijd te vermelden (zie hierna punt 4), zodat de ontheven activiteiten 24 uur/dag, 7 dagen/week en 11 weken lang mogen plaats vinden. Hierbij is een gerede kans aanwezig dat met het achtervolgen en bijeendrijven van grote aantallen ganzen door achtervolgingsboten, uitvoerders en honden ook niet ruiende ganzen worden opgejaagd, meegezogen, vertrapt, bijeengedreven, gevangen, vergast en gedood, die door de opgejaagde paniekerige, angstige gestresste ganzenmassa's in de knel komen, hun vleugels niet kunnen uitslaan en aldus geen tot onvoldoende kans hebben te vluchten. Om hierbij een beeld te vormen kun je de vergelijking naar een situatie in of bij een voetbalstadium trekken, waarbij door een plotselinge harde knal mensen in paniek raken (denkende dat het een terroristische aanslag is) en opgejaagd worden, proberen weg te rennen en te vluchten, elkaar vertrappen, elkaar verwonden en zelfs ter plekke sterven. Naar het oordeel van de RDA⁵ is het vangen en vergassen geen geschikte methode voor vogels die nog kunnen vliegen, omdat dit risico's voor welzijnsaantasting (opvliegen, tegen wanden vliegen, verwondingen, stress, angst) met zich mee brengt waarbij tevens ontontkoombaar – door verweerder in zijn verweerschrift d.d. 7 aug. 2017 beaamd – ernstige verstoring van andere vogel- en diersoorten in de omgeving plaatsvindt.

Het inzetten van gas bij vogels die nog kunnen vliegen is volgens de RDA bovendien, naast risico's voor dierenwelzijn, een onprettig gezicht. *“Dit roept vragen op in termen van respect voor de intrinsieke waarde van het dier, maar ook of de methode past bij de menselijke waardigheid. Het antwoord hierop wordt bepaald door de noodzaak van/ het gebrek aan alternatieve methoden voor het doden van de vogels. Hierdoor zal het uit ethisch oogpunt slechts in een zeer beperkt aantal gevallen acceptabel zijn.”*

Daarnaast is het ontontkoombaar – hetgeen verweerder in haar verweerschrift d.d. 7 aug. 2017 beaamt en waarmee bij het verlenen van de opdracht geen enkele wijze rekening is gehouden – dat daarbij tevens 11 weken, 7 dagen/week en 24 uur/dag andere vogel- en diersoorten ernstig worden verstoord, opgejaagd, meegezogen, vertrapt, bijeengedreven, gevangen, vergast en gedood, die door de opgejaagde paniekerige, angstige gestresste ganzenmassa's in de knel komen, in geval van vogels hun vleugels niet kunnen uitslaan en aldus geen tot onvoldoende kans hebben te vluchten. En dat in een voor vogels en andere diersoorten jaarlijkse kwetsbare periode van 1 mei tot 1 augustus, waarin sprake is van nestbouw, het leggen van eieren, het uitbroeden en het grootbrengen van de jongen. Bij deze opgejaagde vogelpopulaties zullen zich zeer waarschijnlijk ook kwetsbare weidevogels en/of hun nesten en/of jongen bevinden. De opdracht veroorzaakt zowel bij de betreffende ruiende ganzensoorten alsook bij alle andere vogel- en

⁵ “Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels” (p. 22) en het “Richtsnoer Ganzendoden” van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

⁶ “Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels” (p. 23) en het “Richtsnoer Ganzendoden” van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

diersoorten 11 weken lang aldus onontkoombaar ernstige verstoring, dierenleed, onnodig lijden ex artikel 3.24 lid 1 Wnb en schending van de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wnb, waarbij ten onrechte geen beperkingen aan tijd en plaats zijn gesteld en waarmee bij het verlenen van de opdracht geen enkele rekening is gehouden. Dit is nog los van de ernstige opzettelijke verstoring van andere vogel- en diersoorten die het doden met het geweer van de betreffende ganzensoorten middels een andere reeds verleende ontheffing van verweerder veroorzaakt.

Volgens de Memorie van Toelichting bij Wet Natuurbescherming (7 mei 2012, p. 43) regelt het besluit tot toelating of vrijstelling *limitatief* voor welke doelstellingen en ter bestrijding van welke soorten dieren of planten het middel mag worden gebruikt en onder welke condities⁷. Daarmee strookt een toepassing van DUKE's Carbon Dioxide gedurende 11 weken ook niet.

3. In de opdracht is ten onrechte niet het voorschrift opgenomen dat de "Dosering en frequentie van toepassing: 70-90% gedurende 5 minuten" dient te zijn, dat niet alleen strijdig is met het besluit van 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, maar ook in strijd met artikel 3.24 lid 1 van de Wet Natuurbescherming alsmede in strijd met de rapporten van de RDA is.

Dit voorschrift is uit het oogpunt van dierenwelzijn dermate essentieel en ingevolge artikel 3.24 lid 1 van de Wnb noodzakelijk, dat volgens de RDA uitdrukkelijk gemonitord, geverifieerd en gehandhaafd moet worden en waarbij er volgens de RDA uitdrukkelijk aanvullende eisen gesteld dienen te worden aan de apparatuur (o.a. opbouw, concentraties, meetapparatuur, zichtvenster) en het gebruik ervan (o.a. aantallen dieren, tijdsduur, expertise). Bij lage(re) concentraties duurt het namelijk langer voordat de dieren dood gaan en is derhalve de welzijnsaantasting, de pijn, het

⁷ Memorie van Toelichting bij Wet Natuurbescherming (7 mei 2012, p. 43):

"Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

Behalve voor de milieucondities in het algemeen is de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden ook van belang voor de inzet van middelen die zijn aan te merken als gewasbeschermingsmiddelen of biociden. De inzet van die middelen kan aan de orde zijn bij de bestrijding van bepaalde beschermde dieren of planten die bijvoorbeeld schade veroorzaken of de veiligheid in gevaar brengen, bij populatiebeheer, bij de uitoefening van de jacht en bij exotenbestrijding. Het onderhavige wetsvoorstel bevat hiervoor kaders. Voor zover middelen zijn aan te merken als gewasbeschermingsmiddelen of biociden gelden daarnaast – zoals de Dierenbescherming terecht in haar commentaar op het ontwerp van het onderhavige wetsvoorstel heeft opgemerkt – evenwel bijzondere eisen op grond van Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Zo kunnen de middelen dan alleen worden gebruikt als daarvoor op grond van die wet een toelating is afgegeven (artikel 20) of een vrijstelling is verleend. Alvorens een toelating of een vrijstelling wordt verleend, toetst het College toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden of een middel voldoende werkzaam is en geen onaanvaardbare effecten heeft op de doelorganismen, zoals onnodig lijden en pijn, op de gezondheid van mens of dier, of op het oppervlaktewater, het grondwater, of anderszins op het milieu. Daarbij wordt in het bijzonder rekening gehouden met onder andere de gevolgen voor niet-doelorganismen. Als het is toegestaan om een middel te gebruiken, dan moet de toepassing geschieden in overeenstemming met de daarvoor op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden geldende kaders. Het besluit tot toelating of vrijstelling regelt limitatief voor welke doelstellingen en ter bestrijding van welke soorten dieren of planten het middel mag worden gebruikt en onder welke condities."

lijden, ongerief, stress en angst van de ganzen nog ernstiger en duurt nog langer. Verweerder kan in de opdracht dus niet enkel volstaan met een summiere verwijzing naar de etikettering van DUKE's Carbon Dioxide en is volgens RDA-aanbevelingen gehouden aan het stellen van voornoemde aanvullende eisen/voorschriften in de opdracht alsook tot een gedegen monitoring, verificatie, controle en handhaving daarvan.

Dierenradar verwijst naar de rapporten van de RDA:

"Meestal wordt bij hoge concentraties gewerkt met meer dan 60% CO₂. CO₂ zorgt voor bewusteloosheid (hypercapnie) of samen met een gebrek aan zuurstof (hypoxie). Daarna moet nog doding plaatsvinden. De werking van CO₂ is afhankelijk van de concentratie, bij lage concentraties duurt het langer voordat dieren doodgaan, bij hoge concentraties gaat dit sneller. Bij korte blootstelling is middel/methode reversibel."⁸

[...] "Dierenwelzijn

*Inademen van hoge concentraties (>40%) CO₂ is pijnlijk door de sterke verzuring van de slijmvliezen, om welke reden voor pluimvee een 2-fasen verdovingsmethode is vereist waarbij dieren niet bij bewustzijn aan hoge CO₂ concentraties worden bloot gesteld."*⁹[...]

"In het Richtsnoer Ganzendoden is voor ganzen eerder aangegeven: "Bij het doden door middel van vergassing met CO₂ is het belangrijk dat de concentratie CO₂ geleidelijk opgebouwd wordt,¹⁰ zodat eerst bedwelming en daarna de dood intreedt, met zo min mogelijk stuiptrekkingen. Het is essentieel dat de CO₂ concentratie voor alle ganzen in de vergassingsruimte geleidelijk opbouwt of dat een tweefasen-methode wordt toegepast. Dit moet gemonitord, geverifieerd en gehandhaafd worden. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat de toevoeging van Argon aan het gasmengsel geen welzijnsverbeterend effect heeft. Het gebruik van CO wordt uit het oogpunt van veiligheid ontraden". "De welzijnsaantasting is het kleinst wanneer de dieren aan het einde van de broedperiode in de rui gevangen en gedood worden. Dat is in de praktijk een periode van ongeveer vier weken". Bij het inzetten van gas voor grote aantallen dieren zijn hiervoor veel vangteams en mobiele apparatuur nodig. Praktijkdeskundigen geven aan dat de beperkende factor niet de beschikbaarheid van de vergassinginstallaties, maar veeleer de beschikbaarheid van competente vangteams is. "De welzijnsaantasting van de te doden ganzen is direct gerelateerd aan de kundigheid van de vangers en de competentie van de vangers is dus van groot belang".

[...]

De 'vangen en doden' methode wordt bij voorkeur (onder randvoorwaarden) ter plaatse in mobiele vergassingsapparatuur uitgevoerd, omdat transport een aanvullende, vermijdbare welzijnsaantasting oplevert (RDA, 2012). Bij de beoordeling is hier ook vanuit gegaan. De soort vogel, lokale situatie, tijd, plaats en periode zijn medebepalend voor de inzet van dit middel/deze methode.¹¹

⁸ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 21).

⁹ Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 21) en het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 13).

¹⁰ Hoge concentraties CO₂ mogen wettelijk worden toegepast bij het doden anders dan in slachtsituatie. Voor het dierenwelzijn is het belangrijk dat de concentratie wordt opgebouwd.

¹¹ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 23).

Ethische aspecten aan het gebruik van gassen

Zoals eerder is aangegeven, is elke vorm van doden niet moreel neutraal en vraagt om een rechtvaardiging. In het Richtsnoer Ganzendoden is aangegeven dat van de verschillende dodingsmethoden voor ganzen, het doden door verstikking met een gasmengsel de heftigste maatschappelijke reacties oproept: "Door sommigen worden er vergelijkingen getrokken met het massaal vergassen van mensen in de Tweede Wereldoorlog. Hoewel men vraagtekens kan zetten bij de rechtvaardiging van deze abjecte vergelijking, is erkenning van deze gevoelens in de maatschappij wel noodzakelijk. Het is overigens opmerkelijk dat deze vergelijking niet of veel minder gehoord wordt in verband met het bedwelmen van vleeskuikens en vleesvarkens voor de productie van voedsel". Het (vangen en) ombrengen van grote aantallen kwetsbare dieren en van hele families staat op gespannen voet met de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren en de daaruit volgende (morele) plicht tot zorg voor individuele dieren. Mede hierdoor kan deze methode leiden tot morele verontwaardiging. De aanblik van grote aantallen dieren die een vergassingsinstallaties worden ingedreven, kan erg onprettig zijn.

Het inzetten van gas bij vogels die nog kunnen vliegen is, naast risico's voor dierenwelzijn een onprettig gezicht. Dit roept vragen op in termen van respect voor de intrinsieke waarde van het dier, maar ook of de methode past bij de menselijke waardigheid. Het antwoord hierop wordt bepaald door de noodzaak van/ het gebrek aan alternatieve methoden voor het doden van de vogels. Hierdoor zal het uit ethisch oogpunt slechts in een zeer beperkt aantal gevallen acceptabel zijn.

Op grond van deze analyse concludeert de Raad dat voor het inzetten van gassen als dodingsmethode/middel voor groepen ruiende ganzen het volledige Richtsnoer Ganzendoden kan worden aangehouden, waarin de concrete randvoorwaarden (in context) worden aangegeven wanneer deze methode vanuit dierenwelzijn acceptabel is. Als aanvulling dienen er eisen te worden gesteld aan de apparatuur (o.a. opbouw concentraties, meetapparatuur, zichtvenster) en het gebruik ervan (o.a. aantallen dieren, tijdsduur, expertise).¹² [...]

Bij het aanwijzen van middelen/methoden/installaties in het Besluit Natuurbescherming dienen voorwaarden te worden opgenomen voor het gebruik ervan zodat dierenwelzijn kan worden geborgd, zoals in deze verkorte zienswijze per middel/methode aangegeven. Voorwaarden dienen te worden opgesteld voor welke vogels het wel/niet is toegestaan en welke voorwaarden er voor uitvoering en uitvoerders zijn. Tegenover methoden/middelen/installaties waarbij welzijnsproblemen en welzijnsaantasting voor vogels optreden, dienen zwaarwegende belangen te staan met de onderbouwing dat minder belastende methoden/middelen/installaties niet voorhanden/toepasbaar zijn. Voor de Raad is het uitgangspunt om welzijnsaantasting zoveel mogelijk te voorkomen.¹³ "

¹² "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 23) en het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 13).

¹³ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 27) en het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 14).

In het "Richtsnoer Ganzendoden" concludeert de RDA dat de uitvoering, in het bijzonder het verloop van de CO2-concentratie, gemonitord en geverifieerd moet worden.¹⁴

4. In de voorschriften van het bestreden besluit ontbreekt in strijd met artikel 9 lid 2 van de Vogelrichtlijn jo. artikel 3.3, lid 5 aanhef en onder b Wnb ten onrechte onder welke omstandigheden van tijd en van plaats de ontheven activiteiten mogen plaats vinden

In de voorschriften van het bestreden besluit ontbreekt zoals hiervoor onder punt 3 betoogd - in strijd met artikel 9 lid 2 van de Vogelrichtlijn - ten onrechte onder welke omstandigheden van tijd en van plaats de ontheven activiteiten mogen plaats vinden. Dit is evenzo in strijd met artikel 3.3, lid 5 aanhef en onder b Wnb, dat bepaalt dat in een ontheffing in elk geval voorschriften worden opgenomen, onderscheidelijk regels gesteld, over de tijd en plaats waarvoor de ontheffing geldt.

In de Memorie van Toelichting (7 mei 2012) bij de Wet Natuurbescherming is bepaald (p. 183, 184) dat wanneer een schadelijke handeling in afwijking van een van de verboden van de artikelen 5, 6, 7 en 8 van de Vogelrichtlijn wordt toegestaan daarbij bepaald moet worden op welke soort de afwijking betrekking heeft, welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan, welke voorwaarden gelden ter beperking van de risico's en met betrekking tot het tijdstip en de plaats van handeling, wie de bevoegde autoriteit is en welke controles worden uitgevoerd (artikel 9, tweede lid van de Vogelrichtlijn). De lidstaten moeten de Europese Commissie jaarlijks rapporteren over de toegestane afwijkingen (artikel 9, derde lid, van de richtlijn).

In de uitspraak van 4 januari 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV0107, heeft de Afdeling geoordeeld dat uit artikel 9, tweede lid, van de Vogelrichtlijn volgt dat in een wettelijk voorschrift moet zijn bepaald met welke middelen beschermde inheemse vogels mogen worden gedood. Dat oordeel geldt ook voor de in artikel 9, tweede lid, aanhef en onder c, van de Vogelrichtlijn bedoelde voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen. In de uitspraak van 25 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1423, heeft de Afdeling dit oordeel bevestigd.

De 'vangen en doden' methode wordt volgens de RDA bij voorkeur (onder randvoorwaarden) ter plaatse in mobiele vergassingsapparatuur uitgevoerd, omdat transport een aanvullende, vermijdbare welzijnsaantasting oplevert (RDA, 2012): *"Bij de beoordeling is hier ook vanuit gegaan. De soort vogel, lokale situatie, tijd, plaats en periode zijn medebepalend voor de inzet van dit middel/deze methode."*¹⁵

Door deze omissie mogen de ontheven activiteiten kennelijk 11 weken lang, 7 dagen per week (inclusief zon- en feestdagen) 24 uur per dag (gedurende het gehele etmaal) plaats vinden, dat volgens Dierenradar niet alleen tot een ernstige langdurige onacceptabele opzettelijke verontrusting van de betreffende ganzensoorten leidt, maar tevens onontkoombaar tot een ernstige onaanvaardbare opzettelijke verontrusting van alle overige aanwezige beschermde

¹⁴ Het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 15).

¹⁵ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 22).

vogel- en diersoorten die – zo blijkt uit voorschrift 8 van het bestreden besluit¹⁶ alsook uit het verweerschrift d.d. 7 aug. 2017 – zelfs gevangen worden.

Zoals eerder in de gronden van bezwaar d.d. 20 juni 2017 door Dierenradar is betoogd, is het bestreden besluit ten onrechte voor de *gehele* provincie Zuid Holland verleend, dus ook voor andere gronden dan in de omgeving van luchthavens en in landbouwgebieden waarvoor het gebruik van DUKE's Carbon Dioxide volgens het besluit van 13 mei 2015 niet toegestaan, bijvoorbeeld in natuurgebieden en voor ganzen aangewezen foerageergebieden.

Het bestreden besluit dient ook om deze redenen te worden herroepen.

5. In de opdracht ontbreekt ten onrechte het voorschrift dat het vangen, bijeendrijven en doden met DUKE's Carbon Dioxide uitsluitend bij ruiende ganzen mag gebeuren. Voorts ontbreekt ten onrechte het voorschrift dat gevangen exemplaren van niet ruiende ganzen behorend tot de soorten grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans, onmiddellijk in vrijheid dienen te worden gesteld en niet mogen worden gedood met DUKE's Carbon Dioxide of anderszins.

De opdracht heeft volgens Dierenradar ten onrechte betrekking op de beperking van de omvang van de *gehele* populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde gans middels het vangen en doden met het biocide DUKE's Carbon Dioxide, terwijl toepassing van dit biocide op de gehele populatie van deze ganzensoorten (d.w.z. inclusief de niet ruiende ganzen) uitdrukkelijk niet toegestaan. Ingevolge het besluit van 13 mei 2015 tot toelating van het biocide DUKE's Carbon Dioxide mag dit middel immers uitsluitend op ruiende ganzen (aldus slechts een klein deel van de populatie) toegepast worden en mag het niet voor het vergassen van niet ruiende ganzen gebruikt worden, dat ten onrechte niet in (de voorschriften van) de opdracht van 20 april 2017 is vermeld.

De feiten uit de praktijk tonen aan dat met het achtervolgen en bijeendrijven door achtervolgingsboten, uitvoerders en honden van grote aantallen ganzen ook niet ruiende ganzen worden opgejaagd, meegezogen, vertrapt, bijeengedreven, gevangen, vergast en gedood, die door de opgejaagde paniekerige angstige gestresste massa's in de knel komen, hun vleugels niet kunnen uitslaan en aldus geen tot onvoldoende kans hebben te vluchten. Naar het oordeel van de RDA¹⁷ is het vangen en vergassen geen geschikte methode voor vogels die nog kunnen vliegen, omdat dit risico's voor welzijnsaantasting (opvliegen, tegen wanden vliegen, verwondingen, stress, angst) met zich mee brengt waarbij tevens ontontkoombaar – door verweerder in zijn verweerschrift d.d. 7 aug. 2017 beaamd – ernstige verstoring van andere diersoorten in de omgeving plaatsvindt.

Het bestreden besluit is dan ook om deze redenen bijzonder onzorgvuldig voorbereid en onvoldoende draagkrachtig gemotiveerd.

¹⁶ Voorschrift 8 van bestreden besluit: "Gevangen exemplaren van soorten waarop deze opdracht niet ziet, dienen onmiddellijk in vrijheid te worden gesteld."

¹⁷ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 22) en het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

6. In de opdracht ontbreken – in strijd met de aanbevelingen uit de rapporten van de RDA waarnaar verweerder ter onderbouwing van zijn opdracht op p. 8 verwijst – ten onrechte aanvullende eisen aan de apparatuur, waaronder de opbouw van concentraties, aanwezigheid van meetapparatuur en een zichtvenster. Bovendien zijn er ten onrechte geen voorschriften in de ontheffing gesteld ten aanzien van de aantallen te vangen en vergassen dieren, de tijdsduur en de expertise van de toepassende personen. Evenmin zijn er ten onrechte voorschriften gesteld ten aanzien van het gebruik ervan (o.a. de aantallen dieren, de tijdsduur, het tijdstip en de expertise van de toepassende personen), voor welke vogels het wel/niet is toegestaan (ruiende versus niet ruiende ganzen), ten aanzien van de uitvoering en de kundigheid & competentie van de vangers/uitvoerders. Er zijn geen zwaarwegende belangen die de ontheven activiteiten rechtvaardigen, omdat er immers vele minder belastende methoden/ en middelen bestaan om ganzen te verjagen en/of hun aantallen te reduceren.

De RDA concludeert in 2016 in haar rapporten¹⁸ – zoals hiervoor betoogd – dat voor het inzetten van gassen als dodingsmethode/middel voor groepen ruiende ganzen het volledige Richtsnoer Ganzendoden moet worden aangehouden, waarin de concrete randvoorwaarden (in context) worden aangegeven wanneer deze gasmethode vanuit dierenwelzijn acceptabel is. Hoewel verweerder de RDA-rapporten ter onderbouwing van zijn opdracht gebruikt en het RDA-oordeel dat er aanvullende eisen aan de apparatuur gesteld moeten (waaronder de opbouw van concentraties, aanwezigheid van meetapparatuur en een zichtvenster), nota bene in de opdracht op p. 8 citeert, laat verweerder ten onrechte na deze aanvullende eisen als voorschriften daarin op te nemen. Bovendien gaat verweerder ten onrechte voorbij aan het feit dat het volgens de RDA noodzakelijk is om het gebruik ervan (o.a. de aantallen dieren, de tijdsduur, het tijdstip en de expertise van de toepassende personen) in de voorschriften van de opdracht op te nemen. Ook verzaakt verweerder – in strijd met de aanbevelingen rapporten van de RDA - in de opdracht voorwaarden op te nemen voor welke vogels het wel/niet is toegestaan (ruiende versus niet ruiende ganzen). Voorwaarden voor de uitvoering en de kundigheid & competentie van de vangers/uitvoerders ontbreken evenzo, welke voorwaarden volgens de RDA ook noodzakelijk zijn.

Voorts dienen volgens de RDA tegenover methoden/middelen/installaties waarbij welzijnsproblemen en welzijnsaantasting voor vogels optreden, zwaarwegende belangen te staan met de onderbouwing dat minder belastende methoden/middelen/installaties niet voorhanden/toepasbaar zijn. Volgens Dierenradar zijn er in casu geen zwaarwegende belangen die de ontheven activiteiten rechtvaardigen, omdat er immers vele minder belastende methoden/ en middelen bestaan om ganzen te verjagen en/of hun aantallen te reduceren.

7. De opdracht is in strijd met artikel 3.24, eerste lid, van de Wnb. Verweerder laat – in strijd met het uitdrukkelijke advies van de RDA in de rapporten waarnaar verweerder ter onderbouwing van zijn opdracht verwijst – ten onrechte na alle middelen, methoden en installaties wetenschappelijk te beoordelen op gevolgen voor dierenwelzijn en ethische aspecten verbonden aan het gebruik ervan. Verweerder verzaakt blijvend in te zetten op het ontwikkelen en

¹⁸“Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels” (p. 22 en 27) en het “Richtsnoer Ganzendoden” van de Raad voor Dierenaangelegenheden.

stimuleren van alternatieve preventieve verjaagmiddelen en op het minder voor ganzen aantrekkelijk maken van landbouwpercelen.

Volgens Dierenradar is de opdracht in strijd met artikel 3.24, eerste lid, van de Wnb, omdat met het door achtervolgingsboten, uitvoerders en honden opjagen, bijeendrijven, vangen, vergassen van grote aantallen ganzen de dieren ernstige stress, angst, onrust en pijn ervaren en onnodig lijden, hetgeen ook gestaafd wordt met diverse rapporten¹⁹ die o.a. door de belanghebbende partijen in onderhavig geding zijn gebracht. Daarnaast veroorzaakt de opdracht ook onontkoombaar – hetgeen verweerder in zijn verweerschrift d.d. 17 aug. 2017 beaamt – ernstige opzettelijke verontrusting van andere vogel- en diersoorten, waarbij er zelfs een gerede kans bestaat dat deze diersoorten evenzo in de opgejaagde massa's worden bijeengedreven en gedood zoals o.a. uit voorschrift 8 van de opdracht blijkt.

Het vergassen van ganzen heeft daarnaast ernstige welzijnsaantastende effecten van het verbreken van paar- en gezinsverbanden.

Volgens de RDA dient nauwkeurig gemonitord worden of de beoogde aantallen te doden ganzen daadwerkelijk gehaald worden en of de verwachte terugloop van de jaarlijks aanvullend te doden hoeveelheden ganzen gelijk loopt met de projectie van IPO en Ganzen-7. Wanneer blijkt dat er langduriger grotere aantallen ganzen dan voorspeld gedood moeten worden zoals in casu het geval is, moet er volgens de RDA blijvend ingezet worden op meer welzijnsvriendelijke dodingsmethoden.²⁰ Hiervan is echter door verweerder in casu geen sprake.

Verweerder betoogt dat bij een grote populatiegrootte vergassen met CO₂ volgens de RDA “de prioritaire dodingsmethode” is en verwijst daarbij naar het Richtsnoer Ganzendoden. Verweerder gaat daarbij echter voorbij aan de aanvullende eisen die de RDA uit het oogpunt van dierenwelzijn voor de uitvoering van de ontheven activiteiten noodzakelijk acht, die verweerder ten onrechte niet in de opdracht heeft opgenomen. Ik verwijs naar de aanvullende eisen die in het vorengaande zijn besproken. Het vergassen met CO₂ is dus volgens de RDA een geclausuleerde prioritaire dodingsmethode. Omdat verweerder verzaakte de door de RDA geformuleerde aanbevolen clausules in zijn opdracht op te nemen, kan dit betoog van verweerder dan ook geen stand houden.

Daarnaast gaat verweerder gemakshalve voorbij aan het feit dat de RDA in zijn Verkorte zienswijze (p. 9) uitdrukkelijk vermeldt dat bij de adviesaanvraag slechts tien middelen, methoden en installaties aan de RDA zijn voorgelegd waarbij de Raad de tien te beoordelen methoden onderling niet vergeleken heeft. Er wordt door de RDA niet aangegeven welke methode te verkiezen is. De RDA stelt dat voor een transparante en consistente besluitvorming eigenlijk *alle* middelen, methoden en installaties beoordeeld zouden moeten worden op gevolgen voor dierenwelzijn en ethische aspecten verboden aan het gebruik ervan. De Raad adviseerde de staatssecretaris om dit alsnog te doen, hetgeen echter tot op heden ten onrechte noch door de

¹⁹Zie bijvoorbeeld het recente rapport “Vergassen is niet diervriendelijk” van de Dierenbescherming d.d. 23 juni 2017, dat de Stichting Faunabescherming in het geding bracht.

²⁰ Het “Richtsnoer Ganzendoden” van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 15).

staatssecretaris noch door verweerder gebeurd is. Dit staft wederom het betoog van Dierenradar dat verweerder verzaakt blijvend in te zetten op de ontwikkeling en stimulering van alternatieve (duurzame) preventieve verjaagmiddelen zonder ondersteunend afschot en/of massale vergassing van ganzen.

De gevolgen van vangen en/of doden op het dierenwelzijn van vogels kan volgens de Raad verschillen. Het is daarom volgens de Raad belangrijk bij elke afweging over een middel, methode of installatie na te gaan welke geschikt zijn voor de vogel(soort) en voor de situatie. Sommige middelen en methoden kunnen volgens de Raad ten aanzien van dierenwelzijn alleen onder voorwaarden worden uitgevoerd. Hierbij zijn verschillen tussen soorten, individuen, individu-groepen en de lokale situatie van belang. Factoren als tijdstip, plaats, periode, terrein, omgeving, acuïtheit, andere doelen en belangen (bijv. ervaring betrokkenen, gevoeligheid situatie in omgeving, noodzaak transport) kunnen volgens de Raad van invloed zijn op de gevolgen voor dierenwelzijn van het vangen en/of doden van vogels.

De Raad onderstreept de noodzaak van een transparante en consistente besluitvorming en gaat ervan uit dat er een adequate technische, beleidsmatige, politieke en juridische afweging plaatsvindt alvorens een besluit tot vangen en/of doden wordt genomen. In een afweging die voorafgaat aan het doden van dieren dienen alle relevante waarden en belangen betrokken te worden, waaronder dierenwelzijn. Tegenover methoden/middelen/installaties waarbij welzijnsproblemen en welzijnsaantasting voor vogels optreden, dienen zwaarwegende belangen te staan, met de onderbouwing dat minder belastende methoden/middelen/installaties niet voorhanden/toepasbaar zijn. Voor de Raad is het uitgangspunt om welzijnsproblemen en welzijnsaantasting zoveel mogelijk te voorkomen.²¹

8. In de voorschriften van het bestreden besluit ontbreekt in strijd met artikel 9 tweede lid, aanhef en onder e van de Vogelrichtlijn ten onrechte welke controles van de ontheven activiteiten er met betrekking tot de ontheven activiteiten zullen worden uitgevoerd. Het is dan ook niet aannemelijk c.q. door verweerder niet aannemelijk gemaakt dat gedurende 11 weken, 7 dagen per week en 24 uur/dag een toezichthouder/B0A van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid bij de uitvoering van de gehele opdracht aanwezig is om te controleren en tegen mogelijke handelingen in afwijking van de toepassingsvoorwaarden (zoals vermeld in bijlage I bij het besluit van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden van 13 mei 2015 tot toelating van DUKE's Carbon Dioxide) op te treden, zodat het noodzakelijk is dat eerder door Dierenradar genoemde voorschriften alsnog in de opdracht worden vermeld en daarop alsnog actief gecontroleerd en gehandhaafd wordt. De toezicht- en handhavingssituatie in de provincie ZH is wezenlijk anders dan die in provincie NH, zodat verweerder zich met betrekking tot dit punt niet kan beroepen op de situatie in NH waarop de voorzieningenrechter NH in r.o. 3.2. zijn oordeel (mede) baseert.

In de voorschriften van de opdracht zijn - in strijd met artikel 9 lid 2, tweede lid, aanhef en onder e van de Vogelrichtlijn²² - volgens Dierenradar ten onrechte niet vermeld welke controles van de

²¹ Het "Richtsnoer Ganzendoden" van de Raad voor Dierenaangelegenheden (p. 8).

²² Artikel 9 lid 2, tweede lid, aanhef en onder e van de Vogelrichtlijn luidt: "In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld: [...]"

- Welke controles zullen worden uitgevoerd."

ontheven activiteiten er met betrekking tot de ontheven activiteiten zullen worden uitgevoerd, om welke redenen het bestreden besluit ook dient te worden herroepen.

Volgens de RDA is het essentieel dat de CO₂-concentratie voor alle ganzen in de vergassingsruimte geleidelijk opbouwt of dat een tweefasen-methode wordt toegepast, dat uitdrukkelijk gemonitord, geverifieerd en gehandhaafd moet worden.²³

Naar de mening van Dierenradar is de opdracht dan ook strijdig met de aan DUKE's Carbon Dioxide gestelde toepassingsvoorwaarden.

Het enkele feit dat op de dag voorafgaand aan de bestrijdingsactie melding moet worden gedaan bij de afdeling Toezicht en handhaving van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, zegt niets over de daadwerkelijke controle en handhaving door de Omgevingsdienst daarvan. Door ondergetekende op camera vast gelegde feiten van de afgelopen jaren (enkele terabytes aan videobeelden!) tonen aan dat een groot aantal jagers (aangesloten bij de Faunabeheereenheid ZH) zich stelselmatig schuldig maakt aan een veelheid van strafbare feiten voorafgaande en tijdens het doden van knobbelzwanen, ganzen en andere diersoorten, waarbij aantoonbaar door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (en evenmin door de politie) geen controle op jagers voorafgaande en tijdens het doden van deze dieren in het veld plaats vindt.

De door ondergetekende op camera vast gelegde feiten van afgelopen jaren tonen evenzo aan dat bij al haar heterdaad meldingen aan "de Milieutelefoon" (meldpunt van Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, waar burgers meldingen over flora- en faunamisdrijven en/of -overtredingen kunnen doen) in de afgelopen jaren geen enkele keer toezichthouders van de Omgevingsdienst bereikbaar en/of beschikbaar waren om meteen ter plaatse te komen. Dierenradar heeft de afwezige controle en handhaving reeds vele malen publiekelijk op televisie, radio, social media, landelijke dagbladen en andere media aan de kaak gesteld, waarover vragen aan de Tweede Kamer, aan Gedeputeerde staten en aan de gemeenteraden van diverse gemeentes zijn gesteld. Ondergetekende heeft dit vorig jaar ook tijdens een persoonlijk gesprek met Gedeputeerde Han Weber ter sprake gebracht alsook tijdens een vergadering van provinciale staten medio 2016. Gedeputeerde Weber bevestigde tijdens voorgaande statenvergadering dat hij erkende dat de handhaving capaciteit volstrekt tekort schoot/schiet en dat er slechts twee BOA's voor de gehele provincie ZH waren/zijn die naast veldwerkzaamheden ook werkzaamheden op kantoor hebben en veelal niet in de weekenden (wanneer het gros van de jagers actief is) werkzaam zijn. Het is dan ook niet aannemelijk c.q. door verweerder niet aannemelijk gemaakt dat gedurende 11 weken, 7 dagen per week en 24 uur/dag een toezichthouder/BOA van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid bij de uitvoering van de gehele opdracht aanwezig is om te controleren en tegen mogelijke handelingen in afwijking van de toepassingsvoorwaarden (zoals vermeld in bijlage I bij het besluit van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden van 13 mei 2015 tot toelating van DUKE's Carbon Dioxide) op te treden, zodat het noodzakelijk is dat eerder door Dierenradar genoemde voorschriften alsnog in de opdracht worden vermeld en daarop alsnog actief gecontroleerd en gehandhaafd wordt. Deze situatie is dus geenszins vergelijkbaar met de situatie van de uitspraak van de voorzieningenrechter Noord-Holland van 29 juni 2017 (r.o. 3), waarbij verweerder ter zitting had verklaard dat er bij de ontheven activiteiten

²³ "Verkorte Zienswijze over tien hulp-, vang- en dodingsmiddelen vogels" (p. 22).

altijd iemand van de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord aanwezig zou zijn om toezicht te houden en te controleren of de Faunabeheereenheid NH zich aan de van toepassing zijnde voorwaarden houdt, welk toezicht en controles overigens tot op heden met geen enkel document of ander bewijsstuk aannemelijk is gemaakt. De voorzieningenrechter oordeelde op grond van deze niet onderbouwde verklaringen ter zitting dat hij verzoekster niet in haar betoog volgde dat de ontheffing strijdig was met de aan dit middel gestelde toepassingsvoorwaarden.

Gelet op vorengaande is Dierenradar dan ook van mening dat verweerder ten onrechte heeft verzaakt de door haar genoemde voorwaarden/voorschriften in de voorschriften van de ontheffing van 20 april 2017 op te nemen, waarbij geenszins volstaan kan worden met slechts het summiere voorschrift 7 dat de toepassing van CO2 bij de opdracht volgens de etikettering van DUKE's Carbon Dioxide van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden dient te gebeuren.

9. Conclusie

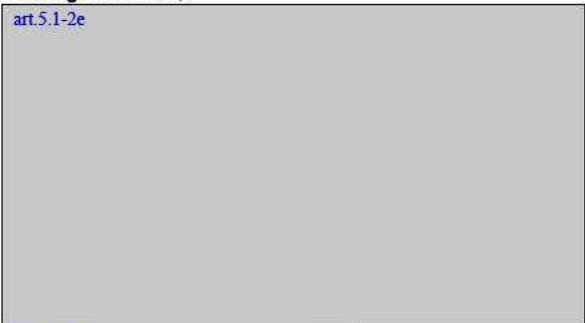
Het is om bovengenoemde redenen dat Dierenradar u verzoekt om het bezwaarschrift gegrond te verklaren en de aanvraag alsnog af te wijzen.

10. Verzoek vergoeding reiskosten

Tot slot verzoekt Dierenradar uw college om haar reiskosten ten behoeve van het bezoek aan de hoorzitting op 17 augustus 2017 te vergoeden ingevolge artikel 1 sub c van Besluit proceskosten bestuursrecht.

Hoogachtend,

art.5.1-2e

art.5.1-2e

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
T.a.v. de heer [art.5.1-2e](#)
Bezuidenhoutseweg 50
2594 AW DEN HAAG

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
06 OKT. 2017		ODH-2017-00104576	Toetsing & Vergunningverlening Milieu	art.5.1-2e
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
2		00487923	T&V Groen	art.5.1-2e
Betreft	Beslissing op bezwaar inzake het bezwaarschrift van 24 mei 2017 tegen het besluit van 20 april 2017 met kenmerk ODH-2017-00035383, inzake de opdracht op grond van artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming			Email
				art.5.1-2e @odh.nl

Geachte heer [art.5.1-2e](#)

In antwoord op het op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht ingediend bezwaarschrift van 24 mei 2017, tegen de opdracht van 20 april 2017 met kenmerk ODH-2017-00035383, gegeven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland om het in het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 omschreven beheer mogelijk te maken, delen wij u het volgende mee.

Voorgeschiedenis

Op 20 april 2017 hebben wij een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) gegeven om de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 (hierna: Faunabeheerplan ganzen).

Het bestreden besluit luidt als volgt:

Wij hebben besloten:

- I. *in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wnb een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wnb te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland;*
- II. *dat bij de uitvoering van deze opdracht enkel gebruik kan worden gemaakt van de volgende methoden en middelen:*
 - a. *het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de*

gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;

- b. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;*
- c. honden, niet zijnde lange honden;*

III. de voorschriften 1. tot en met 10. te verbinden aan deze opdracht;

IV. dat deze opdracht jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.

Het voorgaande hierna te noemen: opdracht.

Advies bezwarencommissie

Over het bovenvermelde bezwaarschrift is advies ingewonnen bij de bezwarencommissie. De bezwarencommissie heeft op 25 augustus 2017 advies uitgebracht. Het advies is als bijlage bij dit besluit gevoegd.

In haar advies van 25 augustus 2017 jl. heeft de adviescommissie geadviseerd:

- de tekst onder Bijlage 1 van de opdracht aan te passen overeenkomstig haar advies en bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van het CTGB van 13 mei 2015 als bijlage 1 bij de opdracht te voegen;
- voorschrift 7 zodanig te herformuleren dat verzekerd is dat de toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld in de punt 3 en 5 van genoemde bijlage I;
- voor het overige de bezwaren ongegrond te verklaren en het bestreden besluit in stand te laten.

Beoordeling

Wij kunnen ons verenigen met het advies van de bezwarencommissie onder aanvulling van onderstaande motivering. Voor wat betreft de inhoud en de motivering verwijzen wij in overeenstemming met artikel 3:49 van de Algemene wet bestuursrecht naar dit advies, dat deel uitmaakt van dit besluit en hier als ingelast moet worden beschouwd.

Aanvulling motivering

Handelen overeenkomstig een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan

Wij hebben een opdracht gegeven om de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het Faunabeheerplan ganzen. Dit is in het onderwerp van het besluit opgenomen dat onderdeel uitmaakt van de opdracht. Volgens de bezwarencommissie is het alsnog onvoldoende duidelijk dat de opdracht wordt gegeven om te handelen overeenkomstig het faunabeheerplan ganzen, omdat dit niet specifiek in het dictum is opgenomen. De bezwarencommissie adviseert dit alsnog aan het dictum van de opdracht toe te voegen. We volgen dit advies en zullen de opdracht op dit punt aanpassen. Beslispunt I van het dictum wordt aangepast in:

- I. in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wet Natuurbescherming een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wnb te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland overeenkomstig het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020;*

Beslispunt IV

In de opdracht hebben wij in beslispunt IV het volgende opgenomen: 'dat deze opdracht jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020'. Met dit beslispunt is bedoeld dat de opdracht

gedurende het hele etmaal en 7 dagen per week kan worden gebruikt. Ter verduidelijking zullen wij beslispunt IV als volgt aanpassen in:

- IV. dat deze opdracht jaarlijks het gehele etmaal en zeven dagen per week geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.

Voorschrift 1

De bezwarencommissie heeft geadviseerd om voorschrift 1 te herformuleren omdat de FBE slechts schriftelijke toestemming kan geven aan DUKE Faunabeheer te Lelystad. Dit omdat zij enkel toelatingshouder is van de in bijlage 1 genoemde toelating om DUKE's Carbon Dioxide te gebruiken.

In artikel 4.2 lid 2 van onze Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland¹ is het volgende opgenomen:

'Alleen aan de volgende personen is het toegestaan om binnen het werkgebied van de wildbeheereenheid uitvoering te geven aan het faunabeheerplan:

- a. de jachthouder in zijn jachtveld;
- b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
- c. leden van de wildbeheereenheid;
- d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.'

Zonder tussenkomst van bovengenoemde uitvoerders kan de Faunabeheereenheid geen toestemming verlenen aan DUKE Faunabeheer te Lelystad. We zullen daarom aan voorschrift 1 de volgende volzin toevoegen: *'De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.'*

Voorschrift 1 wordt daarom als volgt aangepast:

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:
 - a. de jachthouder in zijn jachtveld;
 - b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
 - c. leden van de wildbeheereenheid;
 - d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.

De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.

Doelpopulatie

In de opdracht hebben wij opgenomen dat: 'Via de jaarlijkse jultelling wordt de ganzenpopulatie gemonitord. Indien de doelstand van één van de ganzensoorten zoals aangegeven in het FBP bereikt wordt, kunnen wij besluiten deze opdracht aan te passen.' We willen dit nader toelichten. Indien de doelstand van één van de ganzensoorten, zoals aangegeven in het Faunabeheerplan ganzen, bereikt wordt zullen wij heroverwegen of wij de opdracht gaan aanpassen. Bij onze heroverweging zullen wij meenemen dat slechts een doelpopulatie van één ganzensoort is behaald en het denkbaar is dat de populatie van die soort het jaar erop mogelijk weer zal stijgen. Daarnaast is het denkbaar dat beëindiging, vanwege op dat moment geldende opstandigheden, toch niet in de rede ligt.

¹ Provinciaal blad nr. 6788, 20 december 2016.

Besluit

Gelet op het voorgaande besluiten wij:

- Beslispunt I van het dictum van de opdracht van 20 april 2017 als volgt aan te passen in:
 - in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wet Natuurbescherming een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet Natuurbescherming te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland overeenkomstig het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020;
- Beslispunt IV van de opdracht van 20 april 2017 als volgt aan te passen in:
 - dat deze opdracht jaarlijks het gehele etmaal en zeven dagen per week geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.
- De tekst onder het kopje Bijlage op pagina 2 van de opdracht te vervangen door:
 - BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000, zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit;
- Bijlage 1 van de opdracht te vervangen door 'BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000', zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit.
- Voorschrift 1 van de opdracht van 20 april 2017, als volgt aan te passen:
 - De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:
 - a. de jachthouder in zijn jachtveld;
 - b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
 - c. leden van de wildbeheereenheid;
 - d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.
 De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.
- Voorschrift 7 van de opdracht van 20 april 2017 te vervangen door:
 - Het middel DUKE's Carbon Dioxide mag slechts worden gebruikt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld onder punt 3 en 5 van bijlage I. Indien bijlage I wordt gewijzigd, dient conform de meest actuele versie te worden gehandeld.
- voor het overige uw bezwaren ongegrond te verklaren en de opdracht van 20 april 2017, onder aanvulling van de motivering, in stand te laten.

Beroep

Tegen dit besluit staat ingevolge artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen **zes weken** na de dag van verzending beroep open bij de Rechtbank 's-Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag (bezoekadres Prins Clauslaan 60 te Den Haag).

Wij verzoeken u een kopie van het beroepschrift te zenden aan Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag.

Krachtens artikel 6:16 van de Algemene wet bestuursrecht schorst het beroep de werking van dit besluit niet. Gelet hierop kan - als tegen dit besluit beroep wordt aangetekend - ingevolge artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank 's-Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag, een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening worden ingediend.

Wij verzoeken u een kopie van het verzoek om een voorlopige voorziening te zenden aan Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag.

Informatie

Voor vragen kunt u contact opnemen met de contactpersoon uit het briefhoofd. Wij verzoeken u daarbij het zaaknummer te vermelden.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

voor dezen, [art.5.1-2e](#)

[art.5.1-2e](#)

plaatsvervangend directeur
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlagen:

1. BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000 (kenmerk ODH-2017-00104555);
2. Advies van de Bezwarencommissie van 25 augustus 2017 (kenmerk ODH-2017-00093386).

Utopie Advocaten
T.a.v. de heer [art.5.1-2e](#)
Postbus 87
2501 CB DEN HAAG

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Datum	Uw Brief	Ons Kenmerk	Afdeling	Contactpersoon
13 OKT. 2017		ODH-2017-00104605	Toetsing & Vergunningverlening Milieu	art.5.1-2e
Bijlage(n)	Uw Kenmerk	Zaaknummer	Team	Telefoonnummer
2		00487920	T&V Groen	art.5.1-2e
Betreft				Email
Beslissing op bezwaar inzake het bezwaarschrift van 29 mei 2017 tegen het besluit van 20 april 2017 met kenmerk ODH-2017-00035383, inzake de opdracht op grond van artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming				art.5.1-2e @odh.nl

Geachte heer [art.5.1-2e](#)

In antwoord op het op grond van artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht door u, namens Stichting Dierenradar, ingediend pro forma bezwaarschrift van 29 mei 2017, ontvangen op 31 mei 2017, aangevuld op 20 juni 2017, tegen de opdracht van 20 april 2017 met kenmerk ODH-2017-00035383, gegeven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland om het in het Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 omschreven beheer mogelijk te maken, delen wij u het volgende mee.

Voorgeschiedenis

Op 20 april 2017 hebben wij een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) gegeven om de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020 (hierna: Faunabeheerplan ganzen).

Het bestreden besluit luidt als volgt:

Wij hebben besloten:

- I. *in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wnb een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, van de Wnb te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland;*
- II. *dat bij de uitvoering van deze opdracht enkel gebruik kan worden gemaakt van de volgende methoden en middelen:*
 - a. *het doden met gebruikmaking van middelen die krachtens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn toegelaten of vrijgesteld, met inbegrip van de*

gebruikmaking van alle middelen of installaties die noodzakelijk zijn om die middelen toe te passen;

- b. het vangen door middel van bijeendrijven, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van de vangkraal in combinatie met een middel als bedoeld in onderdeel a;*
- c. honden, niet zijnde lange honden;*

III. *de voorschriften 1. tot en met 10. te verbinden aan deze opdracht;*

IV. *dat deze opdracht jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.*

Het voorgaande hierna te noemen: opdracht.

Advies bezwarencommissie

Over het bovenvermelde bezwaarschrift is advies ingewonnen bij de bezwarencommissie. De bezwarencommissie heeft op 25 augustus 2017 advies uitgebracht. Het advies is als bijlage bij dit besluit gevoegd.

In haar advies van 25 augustus 2017 jl. heeft de adviescommissie geadviseerd:

- de tekst onder Bijlage 1 van de opdracht aan te passen overeenkomstig haar advies en bijlage I behorend bij het toelatingsbesluit van het CTGB van 13 mei 2015 als bijlage 1 bij de opdracht te voegen;
- voorschrift 7 zodanig te herformuleren dat verzekerd is dat de toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide plaatsvindt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld in de punt 3 en 5 van genoemde bijlage I;
- voor het overige de bezwaren ongegrond te verklaren en het bestreden besluit in stand te laten.

Beoordeling

Wij kunnen ons verenigen met het advies van de bezwarencommissie onder aanvulling van onderstaande motivering. Voor wat betreft de inhoud en de motivering verwijzen wij in overeenstemming met artikel 3:49 van de Algemene wet bestuursrecht naar dit advies, dat deel uitmaakt van dit besluit en hier als ingelast moet worden beschouwd.

Aanvulling motivering

Handelen overeenkomstig een vastgesteld en goedgekeurd faunabeheerplan

Wij hebben een opdracht gegeven om de standganzenpopulatie in Zuid-Holland te beperken conform het Faunabeheerplan ganzen. Dit is in het onderwerp van het besluit opgenomen dat onderdeel uitmaakt van de opdracht. Volgens de bezwarencommissie is het alsnog onvoldoende duidelijk dat de opdracht wordt gegeven om te handelen overeenkomstig het faunabeheerplan ganzen, omdat dit niet specifiek in het dictum is opgenomen. De bezwarencommissie adviseert dit alsnog aan het dictum van de opdracht toe te voegen. We volgen dit advies en zullen de opdracht op dit punt aanpassen. Beslispunt I van het dictum wordt aangepast in:

- I. in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid, en 3.4, eerste lid, van de Wet Natuurbescherming een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wnb te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland overeenkomstig het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020;*

Beslispunt IV

In de opdracht hebben wij in beslispunt IV het volgende opgenomen: 'dat deze opdracht jaarlijks geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020'. Met dit beslispunt is bedoeld dat de opdracht

gedurende het hele etmaal en 7 dagen per week kan worden gebruikt. Ter verduidelijking zullen wij beslispunt IV als volgt aanpassen in:

- IV. dat deze opdracht jaarlijks het gehele etmaal en zeven dagen per week geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.

Voorschrift 1

De bezwarencommissie heeft geadviseerd om voorschrift 1 te herformuleren omdat de FBE slechts schriftelijke toestemming kan geven aan DUKE Faunabeheer te Lelystad. Dit omdat zij enkel toelatingshouder is van de in bijlage 1 genoemde toelating om DUKE's Carbon Dioxide te gebruiken.

In artikel 4.2 lid 2 van onze Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland¹ is het volgende opgenomen:

'Alleen aan de volgende personen is het toegestaan om binnen het werkgebied van de wildbeheereenheid uitvoering te geven aan het faunabeheerplan:

- a. de jachthouder in zijn jachtveld;
- b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
- c. leden van de wildbeheereenheid;
- d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.'

Zonder tussenkomst van bovengenoemde uitvoerders kan de Faunabeheereenheid geen toestemming verlenen aan DUKE Faunabeheer te Lelystad. We zullen daarom aan voorschrift 1 de volgende volzin toevoegen: *'De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.'*

Voorschrift 1 wordt daarom als volgt aangepast:

1. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:
 - a. de jachthouder in zijn jachtveld;
 - b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
 - c. leden van de wildbeheereenheid;
 - d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.

De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.

Doelpopulatie

In de opdracht hebben wij opgenomen dat: 'Via de jaarlijkse juli-telling wordt de ganzenpopulatie gemonitord. Indien de doelstand van één van de ganzensoorten zoals aangegeven in het FBP bereikt wordt, kunnen wij besluiten deze opdracht aan te passen.' We willen dit nader toelichten. Indien de doelstand van één van de ganzensoorten, zoals aangegeven in het Faunabeheerplan ganzen bereikt wordt, zullen wij heroverwegen of wij de opdracht gaan aanpassen. Bij onze heroverweging zullen wij meenemen dat slechts een doelpopulatie van één ganzensoort is behaald en het denkbaar is dat de populatie van die soort het jaar erop mogelijk weer zal stijgen. Daarnaast is het denkbaar dat beëindiging, vanwege op dat moment geldende opstandigheden, toch niet in de rede ligt.

¹ Provinciaal blad nr. 6788, 20 december 2016.

Proceskostenvergoeding

Bezwaarde heeft verzocht om vergoeding van de door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand en van de reiskosten. Ingevolge artikel 7:15, tweede lid, van de Awb worden de kosten die de belanghebbende in verband met de behandeling van het bezwaar redelijkerwijs heeft moeten maken, door het bestuursorgaan uitsluitend vergoed op verzoek van de belanghebbende voor zover het bestreden besluit wordt herroepen wegens aan het bestuursorgaan te wijten onrechtmatigheid. Nu het bestreden besluit gewijzigd wordt door bijlage 1 van het bestreden besluit te vervangen, enkele voorschriften worden aangepast en het dictum wordt aangepast, wordt voldaan aan de vereisten van art. 7:15, tweede lid, van de Awb. Bezwaarde komt daarom in aanmerking voor vergoeding van de kosten in bezwaar. De proceskosten stellen wij overeenkomstig de bijlage van het Besluit proceskosten en bestuursrecht vast. De proceskostenvergoeding kennen wij als volgt toe:

A. Punten per proceshandeling

- A5 1. bezwaarschrift: 1 punt
 A5.2. verschijnen hoorzitting 1 punt

B Waarde per punt

- B2.2. € 495,-- per punt

C. Wegingsfactoren

- C1. gewicht: gemiddeld = 1 punt
 C2. samenhangende zaken: minder dan 4 = 1 punt

$$A5 (= 2 \text{ punt}) \times B2 (= € 495,--) \times C1 (= 1 \text{ punt}) \times C2 (= 1 \text{ punt}) = € 990,--$$

De gemaakte reiskosten van Dierenrader met openbaar vervoer tweede klas bedragen € 7,77 voor de heenreis en € 7,77 voor de terugreis.

Het totaalbedrag van de proceskostenvergoeding komt neer op € 990,- + 15,54 = € 1.005,54

Besluit

Gelet op het voorgaande besluiten wij:

- Beslispunt I van het dictum van de opdracht van 20 april 2017 als volgt aan te passen in:
 - in afwijking van het bepaalde in de artikelen 3.1, eerste lid en 3.4, eerste lid, van de Wet Natuurbescherming een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid van de Wet Natuurbescherming te geven aan personen met schriftelijke toestemming van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland ter beperking van de omvang van de populatie van de grauwe gans, brandgans, Canadese gans en gedomesticeerde grauwe gans in de provincie Zuid-Holland overeenkomstig het op 10 november 2015 door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland goedgekeurde Faunabeheerplan ganzen Zuid-Holland 2015-2020;
- Beslispunt IV van de opdracht van 20 april 2017 als volgt aan te passen in:
 - dat deze opdracht jaarlijks het gehele etmaal en zeven dagen per week geldig is in de periode 15 mei tot en met 31 juli, eindigend op 31 juli 2020.
- De tekst onder het kopje Bijlage op pagina 2 van de opdracht te vervangen door:
 - BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000, zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit.
- Bijlage 1 van de opdracht te vervangen door 'BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000', zoals opgenomen in bijlage 1 bij dit besluit;
- Voorschrift 1 van de opdracht van 20 april 2017, als volgt aan te passen:
 - De Faunabeheereenheid Zuid-Holland kan de volgende personen schriftelijk toestemming geven voor uitvoering van deze opdracht:
 - a. de jachthouder in zijn jachtveld;
 - b. personen met schriftelijke toestemming van de jachthouder, mits de jachthouder lid is van de wildbeheereenheid;
 - c. leden van de wildbeheereenheid;
 - d. personen in het gezelschap van de onder a, b of c bedoelde personen.
 De toepassing van het middel DUKE's Carbon Dioxide geschiedt slechts door DUKE Faunabeheer te Lelystad met toestemming als bedoeld onder b, dan wel in gezelschap van de onder a, b of c genoemde personen.
- Voorschrift 7 van de opdracht van 20 april 2017 te vervangen door:
 - Het middel DUKE's Carbon Dioxide mag slechts worden gebruikt volgens het toegelaten gebruik en de gebruiksvoorschriften zoals deze zijn vermeld onder punt 3 en 5 van bijlage I. Indien bijlage I wordt gewijzigd, dient conform de meest actuele versie te worden gehandeld.
- voor het overige uw bezwaren ongegrond te verklaren en de opdracht van 20 april 2017, onder aanvulling van de motivering, in stand te laten;
- het verzoek op vergoeding van de kosten in bezwaar á €1.005,54,- toe te wijzen.

Beroep

Tegen dit besluit staat ingevolge artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht binnen **zes weken** na de dag van verzending beroep open bij de Rechtbank 's-Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag (bezoekadres Prins Clauslaan 60 te Den Haag).

Wij verzoeken u een kopie van het beroepschrift te zenden aan Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag.

Krachtens artikel 6:16 van de Algemene wet bestuursrecht schorst het beroep de werking van dit besluit niet. Gelet hierop kan - als tegen dit besluit beroep wordt aangetekend - ingevolge artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank 's-Gravenhage, sector Bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH Den Haag, een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening worden ingediend.

Wij verzoeken u een kopie van het verzoek om een voorlopige voorziening te zenden aan Omgevingsdienst Haaglanden, Postbus 14060, 2501 GB Den Haag.

Informatie

Voor vragen kunt u contact opnemen met de contactpersoon uit het briefhoofd. Wij verzoeken u daarbij het zaaknummer te vermelden.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen

art.5.1-2e
art.5.1-2e

plaatsvervangend directeur
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlagen:

1. BIJLAGE I (NL) bij het besluit d.d. 13 mei 2015 tot toelating van het middel DUKE's Carbon Dioxide, toelatingnummer NL-0012083-0000 (kenmerk ODH-2017-00104555);
2. Advies van de Bezwarencommissie van 25 augustus 2017 (kenmerk ODH-2017-00093386).